

STADSPARK DORDRECHT

RUIMTELIJKE VISIE EN VOORLOPIG ONTWERP
11 maart 2023

DORDRECHT

flux
LANDSCAPE ARCHITECTURE

Colofon

Flux landscape architecture BV
www.fluxlandscape.nl

Ravenoord 238
3523 DB, Utrecht
info@fluxlandscape.nl
+31 30 3031094
KvK 75223295

In opdracht van
Gemeente Dordrecht

Datum
11 maart 2023

flux
LANDSCAPE ARCHITECTURE

DORDRECHT

1. INLEIDING

- 1.1 Een icoon voor de stad
- 1.2 Het dordtse dna
- 1.3 Een welcome aanvulling

2. RUIMTELIJKE VISIE

- 2.1 Het concept
- 2.2 Plankaart
- 2.3 Vijf hoofdthema;s
- 2.4 Routing
- 2.5 Water
- 2.6 Groen
- 2.7 Programma
- 2.8 Objecten

3. VOORLOPIG ONTWERP DEELGEBIEDEN

- 3.1 Vier deelgebieden
- 3.2 Stadspolders
- 3.3 Reeweg
- 3.4 Krommedijk
- 3.5 Schenkeldijk

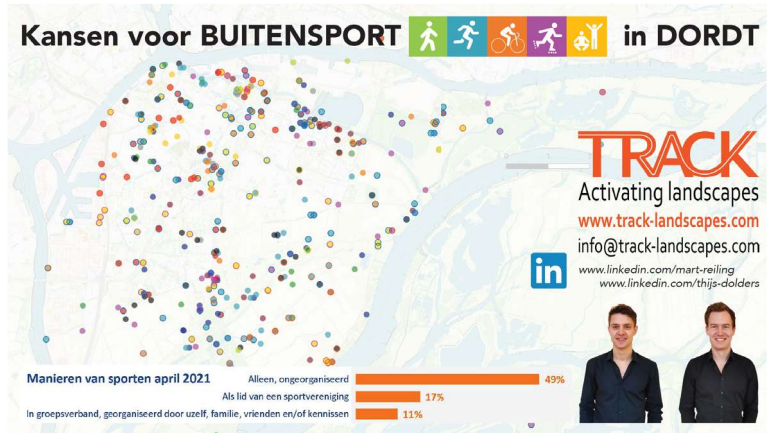
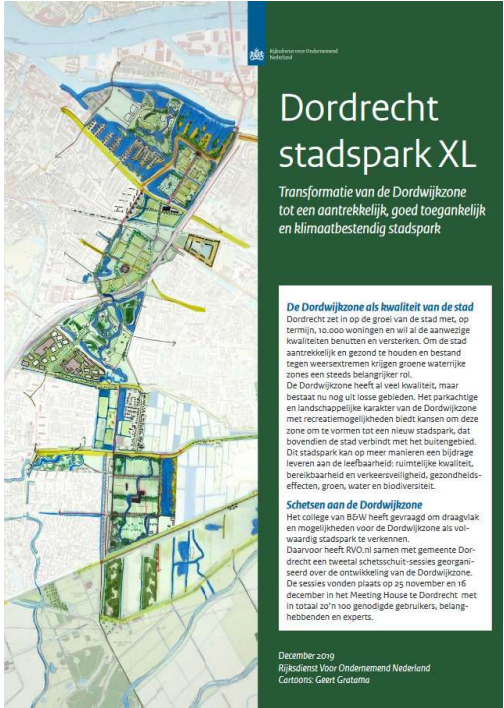
4. AANBEVELINGEN

- 4.1 Aanbevelingen en vervolgstappen

Het Stadspark wordt het nieuwe icoon voor Dordrecht. Geen gebouwd icoon, zoals in veel wereldsteden, maar een groen icoon, toegankelijk voor elke Dordtenaar. Klimaatadaptatie, actieve recreatie, natuur en sport komen hier samen in het groenblauwe hart van de stad.

Dordrecht zet in op de groei van de stad met, op termijn, 10.000 woningen en wil al de aanwezige kwaliteiten benutten en versterken. De Dordtwijkzone wordt daarom ontwikkeld tot het nieuwe centrale park van Dordrecht waar mensen, dieren en planten volop de ruimte hebben; het Stadspark. Een plek waar mensen kunnen ontspannen, wandelen, sporten en recreëren, maar ook kunnen genieten van rust en van de natuur. Op korte afstand van en in directe verbinding met de eigen wijk en woning.

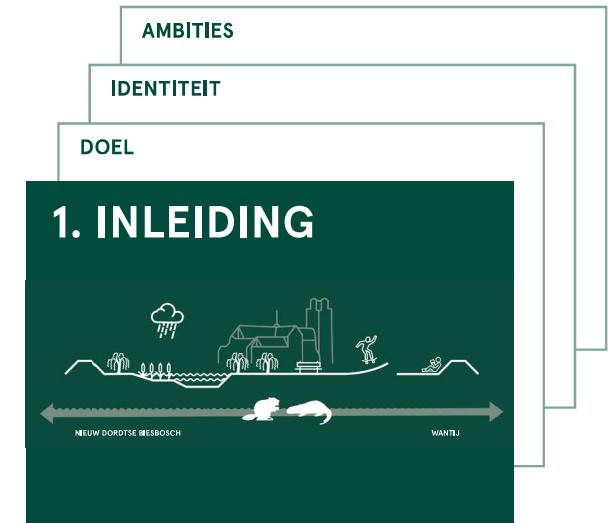
Het Stadspark wordt zo ontwikkelt dat verschillende parkfuncties worden gecombineerd met stedelijke functies. Het stadspark wordt een aaneengesloten groene zone in de stad waar inwoners naartoe gaan voor ontspanning, inspanning en verblijf. Schone lucht, fris water en een goede bodemkwaliteit zijn stuk voor stuk van levensbelang en een nieuw stadspark draagt hieraan bij.

De ontwikkeling van het Stadspark versterkt ook de ecologische structuur, zorgt voor meer biodiversiteit, waterbuffering en vergroot het leefgebied van planten en dieren in samenhang met ruimte voor natuurbeleving. Het Stadspark vormt de belangrijkste ecologische structuur binnen het verstedelijkte gebied op het Eiland van Dordrecht. Het verbindt het zuidelijk gelegen nationaal park de Biesbosch met de Wantijzone in het noorden.

Flux is medio 2022 gevraagd om te helpen aan deze wensen invulling te geven. In een half jaar tijd heeft Flux samen met de gemeente het concept Stadspark verder uitgewerkt. Het resultaat hiervan is een ruimtelijke visie voor het gehele plangebied met bijbehorende ontwerpprincipes op de thema's routing, water, groen, programma en objecten. Om deze ontwerpprincipes te testen is er voor een aantal deelgebieden een verdere uitwerking gemaakt in de vorm van een voorlopig ontwerp.

Het document Stadspark is opgebouwd uit 4 hoofdstukken. In hoofdstuk één worden de ambities om de Dordtwijkzone tot Stadspark om te vormen uiteengezet. Dit vormt de input voor de ruimtelijke visie. Met een beknopte analyse wordt de Dordtwijkzone in haar (stedelijke en landschappelijke) context onderzocht. Het doel is om de Dordtwijkzone te transformeren tot hét recreatieve en groene hart van de stad en hiermee expressie te geven aan de Dordrechts identiteit, het Dordste DNA. De geschiedenis van het eiland van Dordrecht vormt hiervoor een belangrijke inspiratiebron. Tegelijkertijd kijken we met het park naar de toekomst en richtten het park zo in om dat zij bijdraagt aan de weerbaarheid van de stad tegen het veranderende klimaat. Een robuust water- en natuursysteem, bestand tegen weersextremen, piekbuien en langdurige droogte, vormt hiervoor de basis. Naast de ambities van de gemeente worden ook wensen vanuit de bewoners meegenomen in de ontwikkelingen van het voorlopig ontwerp. Zo wordt het een park van iedereen, en het Stadspark een nieuw icoon voor de stad.

In hoofdstuk twee worden de geformuleerde ambities vertaald naar een ruimtelijke visie met vijf thema's. Dit vormt de leidraad voor de transformatie van Dordtwijkzone naar Stadspark. De visie kan de komende jaren als basis worden genomen voor keuzes in het park en laat ook de samenhang tussen verschillende thema's op hoofdlijnen zien. Om de ontwerpkeuzes verder toe te lichten worden vijf hoofdthema's verder uitgewerkt; routing, water, groen, programma en objecten. Per thema wordt aan de hand van deelkaarten, schema's en referentiebeelden het ontwerp verder verdiept en worden de toegepaste ontwerpprincipes geduid.

OBJECTEN

PROGRAMMA

GROEN

WATER

ROUTING

PLANKAART

2. RUIMTELIJKE VISIE

A stack of five overlapping white rectangular boxes with colored borders (brown, purple, green, blue, yellow) and colored bars. The top box is labeled 'OBJECTEN', the second 'PROGRAMMA', the third 'GROEN', the fourth 'WATER', and the fifth 'ROUTING'. Below the stack is a dark green box with the title '2. RUIMTELIJKE VISIE' and six circular icons.

SCHENKELDIJK

KROMMEDIJK

REEWEG

STADSPOLDERS

3. VOORLOPIG ONTWERP DEELGEBIEDEN

A stack of four overlapping white rectangular boxes with light green borders. The top box is labeled 'SCHENKELDIJK', the second 'KROMMEDIJK', the third 'REEWEG', and the fourth 'STADSPOLDERS'. Below the stack is a dark green box with the title '3. VOORLOPIG ONTWERP DEELGEBIEDEN' and a stylized map of Dordrecht.

AANBEVELINGEN

4. AANBEVELINGEN

A single white rectangular box with a light green border. Below it is a dark green box with the title '4. AANBEVELINGEN'.

1. INLEIDING

EEN NIEUW STADSPARK VOOR DORDRECHT

Dordrecht zal in 2030 naar verwachting ruimte bieden aan 140.000 inwoners, daar is een groene en gezonde buitenruimte essentieel voor. De Dordtwijkzone wordt daarom getransformeerd tot groots stadspark, het Stadspark. Dit park wordt het groenblauwe hart van Dordrecht, een geweldige groene ader van 4 km² met ruimte voor rust, recreatie, sport en veel andere activiteiten. Het Stadspark wordt het grootste groengebied in de stad, een belangrijke schakel in de Stedelijk Ecologische Structuur en vormt een verbinding tussen het Wantij, de stad en de Biesbosch. In het vogelvluchtbeeld is de amfibische natuurverbinding die het Stadspark vormt duidelijk zichtbaar. Ook de parkloop, een 10km lang, en 5 tot 7m breed (en glad!) pad door het Stadspark waar je kan rennen, wandelen, fietsen en skaten, is goed te zien. Deze loop verbindt de verschillende 'werelden' van het Stadspark met elkaar. Van de woeste landschappen in de Stadspolder, tot het actieve hart rond FC Dordrecht en de cultuurhistorische parel Landgoed Dordtwijk, vanaf de parkloop zijn ze allen goed te ervaren. Entreepunten heten je welkom in dit nieuwe icon van de stad. Bestaande fietsrouten verbinden omliggende wijken met het park.

Barendrecht

STADSPARK DORDRECHT

14

EILAND VAN DORDRECHT

Sliedrecht

Zwijndrecht

HET STADSPARK XXL

STEDELIJK GEBIED

Werkendam

Nieuw

Hank

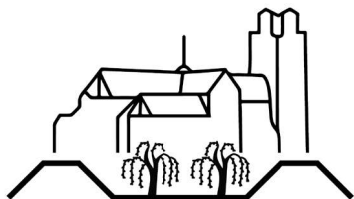
Raamsdonksveer

Geertruidenberg

04 Het Stapspark in de grotere context als schakel tussen het Wantij en het Nationaal Park de Biesbosch. Het park vormt de ecologisch hoofdstructuur van het Eiland van Dordrecht.

De Dordtwijkzone met veel sportvelden en faciliteiten, en het, soms verscholen, parkachtige en landschappelijke karakter geven aanknopingspunten om deze zone om te vormen tot een nieuw stadspark, dat bovendien de stad verbindt met het buitengebied. Bekijken we het Stadspark in een grotere context, dan valt op dat het Stadspark in het hart van het Eiland van Dordrecht ligt. Wij willen met het ontwerp van het park een 5km lange recreatieve én ecologische schakel vormen tussen het Wantij en de Nieuw Dordtse Biesbosch. Het nieuwe stadspark ligt daarnaast vanuit het oosten en westen gezien ingeklemd tussen Dordrecht en Dubbeldam. Het is daarom belangrijk om een robuust park met duidelijke begrenzing en entrees te ontwerpen, zodat het park niet versnipperd tussen deze verstedelijking. Naast gazon en parkbos bestaat het park straks uit een brede amfibische zone, met brede oevers, natuurlijke watergangen, broekbossen en rietlandschappen. Natuur wordt de stad ingebracht, tot aan de voordeur van de Dordtenaar.

In dit hoofdstuk kijken we hoe we het Stadspark invulling kan geven aan de ambities van de stad. Met een beknopte analyse onderzochten we het DNA van het Eiland van Dordrecht, en hoe het Stadspark kan bijdragen aan de identiteit van stad en landschap. Ook de gewenste dynamiek en de positie van dit park ten opzichte van het huidig aanbod komt kort aan bod. Dit alles vormt de input voor het voorlopig ontwerp, dat in hoofdstuk twee wordt toegelicht.

IDENTITEIT

Een openbaar park als icoon voor de stad (in tegenstelling tot gebouwde iconen).

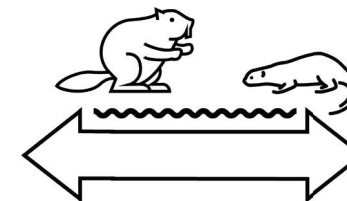
Gekoppeld aan het rijke verleden van Dordrecht en haar polders.

KLIMAATADAPTATIE

Het Stadspark draagt bij aan een klimaatrobuuste stad, bestand tegen weersextremen, piekbuien en langdurige droogte.

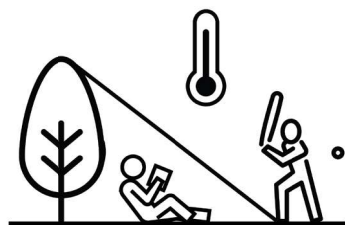
Een zuiverend park dat bijdraagt aan schoon oppervlaktewater en gezonde natuur (Kaderrichtlijn water). En schoon water doorvoert naar de stadswijken.

BIODIVERSITEIT

Een aaneengesloten, ecologische (amfibische) schakel tussen het Wantij en de Nieuwe Dordtse Biesbosch.

Naast verbinding ook leefgebied voor lokale fauna, zoals de ijsvogel, egel, otter en vleermuis.

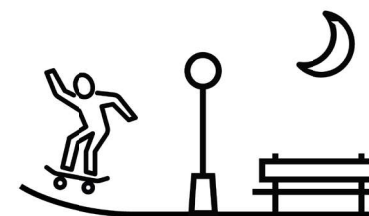

GEZONDHEID

Verbeterd de luchtkwaliteit (N-weg) en biedt verkoeling.

Het Stadspark zet aan tot beweging.

Nabijheid van groen geeft rust en gaat stress tegen.

BEREIKBAARHEID

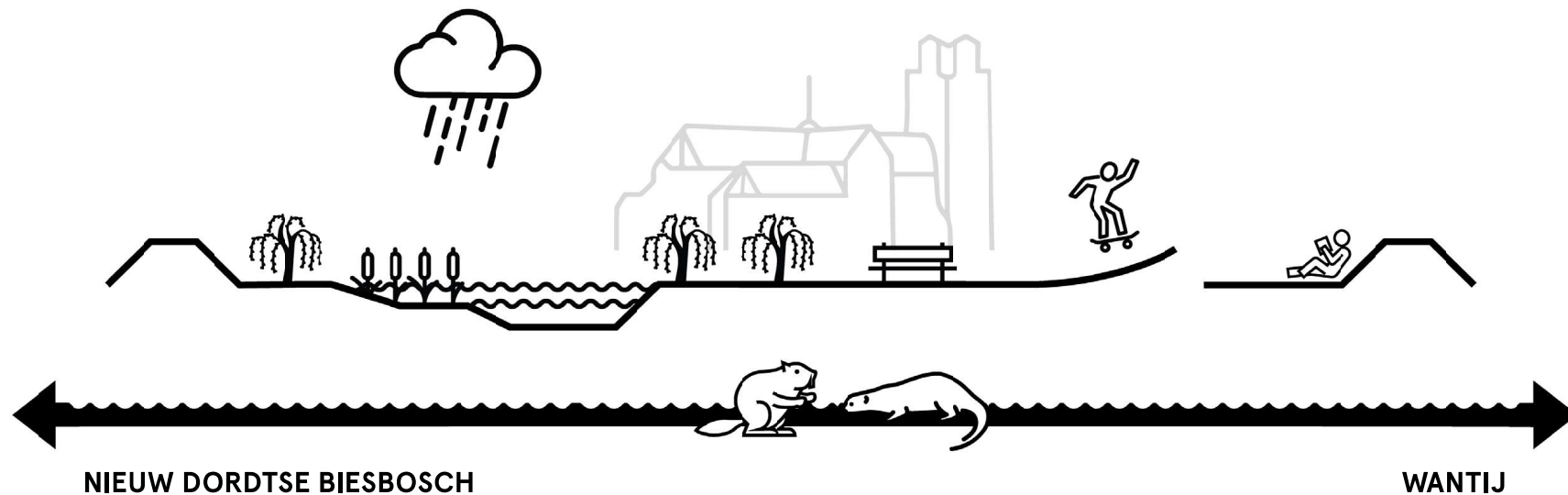
Voor elke Dordtenaar veilig bereikbaar.

Is zoveel mogelijk openbaar toegankelijk.

Is veilig te doorkruisen, ook 's nachts.

1.1 EEN ICOON VOOR DE STAD

Wat is ervoor nodig om van het Stadspark een icoon te maken? Ten eerste maakt een icoon direct duidelijk om welke stad het gaat, een icoon draagt de DNA van de stad uit. Een icoon representeert de cultuur, de ideeën en alles waar de stad voor staat. Het ontwerp van het Stadspark, maar ook de inrichting en de materialisatie, zal dit doen. Natte, amfibische landschappen, horen in dit gebied, ze zijn uniek voor de Nederlandse delta. Daarnaast hoort dit type landschap bij de cultuurhistorie van de regio. De riet- bies- en griendculturen hebben zowel de Biesbosch, als Dordrecht gevormd. Het bouwen met lokaal geteelde materialen hoort bij de historie van de regio. Wij willen daarom ook met zoveel mogelijk lokale grondstoffen werken in het Stadspark. Ook is een icoon vaak een groots gebaar. Een Stadspark met een 5km lange natuurzone dwars door de stad, en een 10km lange parkloop, is zeker zo een groots gebaar.

1.2 HET DORDTSE DNA

Hoewel het Stadspark niet direct te vergelijken is met de wilde natuur in het Nationaal Park de Biesbosch (het Stadspark is geen zoetwatergetijdengebied, enkel bij het Wantij is er getij), willen we met het Stadspark gelijksoortige natuur tot aan de voordeur van de Dordtenaar brengen. Geen gazon en aangeharkt park, maar uitgestrekte wilgenvelden en rietlandschappen. Door middel van rewilding, het verwilderen van de Dordtwijkzone, willen we het natuurlijk systeem en het lokale ecosysteem herstellen of (re-)creëren. Rewilding is een vorm van natuurherstel: menselijk beheer wordt verminderd, waardoor de natuur vrijer zijn gang kan gaan. Delen van het Stadspark worden op deze manier verruigd. Sommige delen van het park worden zo verruigd dat ze dienen als rustgebieden voor flora en fauna. Met een totale oppervlakte van enkele vierkante kilometers, een goede verbinding met nationaal park en getijdenrivier, draagt dit wezenlijk bij aan het herstel van de (amfibische) biodiversiteit.

Dit betekent niet dat het park enkel ecologische kwaliteiten krijgt, ook vanuit recreatief oogpunt is het verwilderen van de Dordtwijkzone interessant. Het past binnen het veranderend gebruik en waardering van onze buitenruimte (zie paragraaf 1.6 Een Welkome Aanvulling), biedt ruimte aan bijzondere activiteiten en geeft spelaanleidingen (denk aan natuurspeelplaats Tiengemeten). Daarnaast is het een geweldige setting voor verschillende soorten evenementen (het 'Oerol' van de Biesbosch).

In het verlengde van het verwilderen van de Dordtwijkzone, willen we gebruik maken van zoveel mogelijk lokale en hernieuwbare materialen. Dit past in de traditie van de Biesbosch als grondstoffenlandschap. Hoe iconisch kan een park zijn? Het Stadspark XXL groeit hier letterlijk uit de grond!

HIER GROEIT
HET STADS-
PARK XXL!

06 Oogst van riet- bies, en wilgentenen voor de maakindustrie.

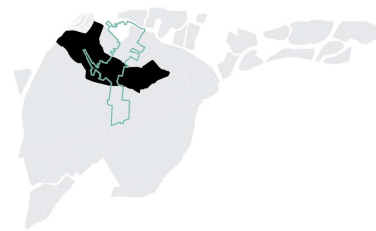
07 Griendwerkers begin 20^e eeuw in de Biesbosch.

Het Stadspark is historisch gezien nauw verbonden met de groei van het Eiland van Dordrecht. Na de St. Elizabethsvloed in de 1421, veranderde de Grootte of Zuidhollandsche Waard in een grote binnenzee. De eeuwen erna werden besteed aan het 'herinpolderen' van het water rond Dordrecht, te beginnen bij de Oud Dubbeldamse Polder in 1603. Als jaarringen van een boom groeide het Eiland van Dordrecht tot het nu is geworden.

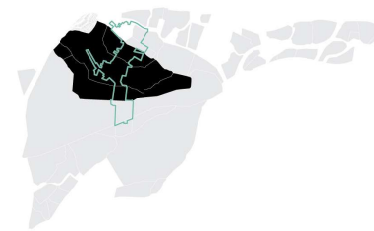
Stad, landschap en water zijn hier op het eiland van Dordrecht voor eeuwig met elkaar verbonden. Het Stadspark geeft een goede inkijk in de historische opbouw van het eiland. Relicten zoals dijken, wielen, en verhalen leveren input voor het ontwerp van het Stadspark. De dijken, ooit bedoelt als grens tussen water en land, worden anno 2023 juist gebruikt als verbinding. Hoe meer de stad beweegt en zich organiseert, hoe meer de dijken als structuurdrager voor activiteiten gaan functioneren en organisch groeien tot een lint met een verzameling van functies.

Op welke manier de parkloop de dijken val kruisen, specifiek de Oudendijk en Zuidendijk, zijn belangrijk voor zowel het intact houden van de cultuurhistorische lijnen, als het zorgen voor eenheid in het Stadspark. Een van deze overgangen wordt in hoofdstuk 3, deelopwerking Schenkeldijk, verder uitgewerkt.

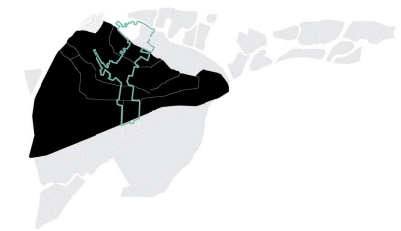
De dijken zijn de belangrijkste structurerende elementen binnen het Stadspark. In totaal zijn er 5 dijkovergangen die het park in verschillende deelgebieden onderverdeelt. Dwars door het Stadspark liep ooit de Krommedijk. Deze is niet meer zichtbaar. Door de inrichting van het Stadspark maken we deze overgang tussen twee historisch verschillende polders weer beleefbaar.

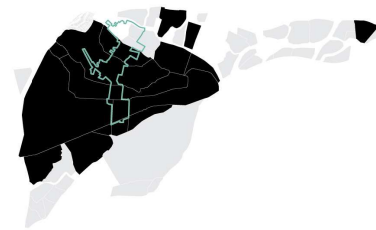
1. Oud Dubbeldamse polder (1603)

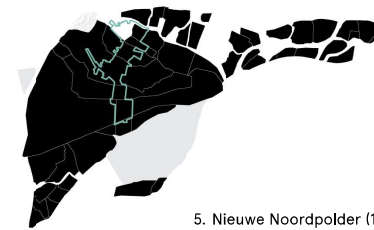
2. Noordpolder (1616)
Zuidpolder (1617)

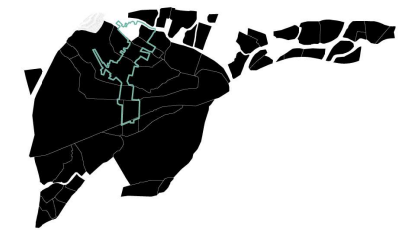
3. Wieldrechtse Polder (1659)
Aloyzenpolder (1651)

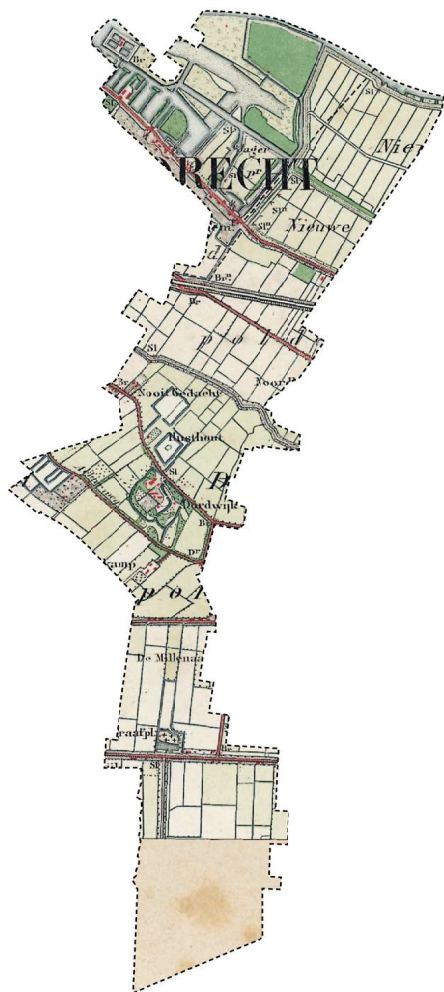
4. Zuid Buitenpolder (1777)

5. Nieuwe Noordpolder (1829)
Nieuwe Stadspolder (1881)
West Merwedepolder (1852)

6. Biesbosch polder (1926)

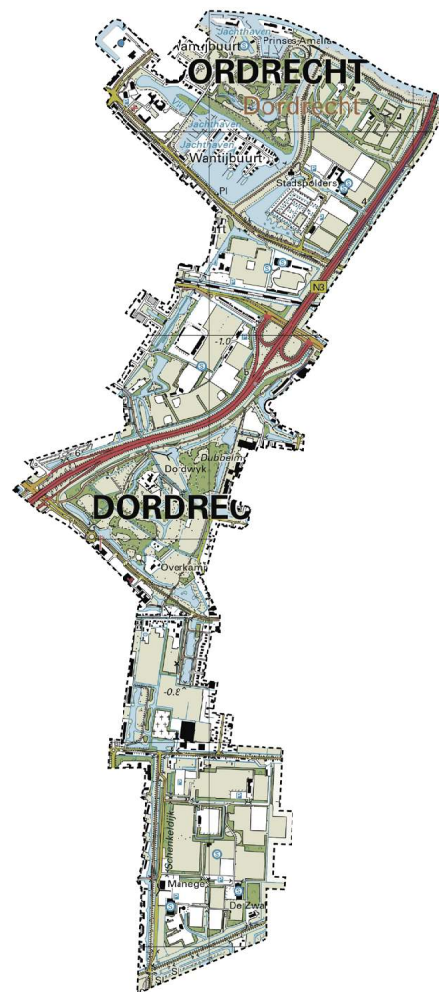
1880

Landgoederen in Oud Dubbeldamse polder (Nooit Gedacht, Rusthout, Landgoed Dordwijk)

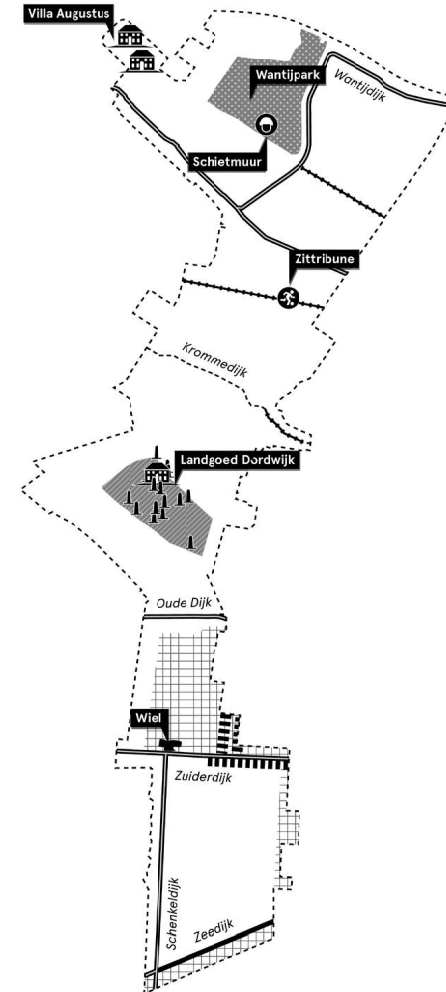
1940

Sportpark Reeweg
Voornamelijk akkers
Krommedijk nog aanwezig
Nauwelijik bebouwing, alleen linten

2020

Meerdere sportvelden
Aanleg n3
Uitbreiding park rond landgoed Dordwijk

2023

Cultuurhistorische relictens verspreid over het Stadspark XXL.

Binnen het Stadspark zijn verschillende rijks- en gemeentelijke monumenten te ontdekken. Landgoed Dordwijk (Rijksmonument) en Wantijpark en het wiel bij de Zuidendijk (beiden gemeentelijke monumenten) zijn hiervan de grootste. Binnen het Wantijpark ligt de Verdiepte Tuin en de Schietbaanmuur, beiden rijksmonumenten. De historische blokverkaveling in de Zuidpolder is grotendeels nog aanwezig in het landschap en hoewel niet beschermd, een waardevol relict van het polderlandschap. De parkloop zal deze structuren intact houden of versterken. Met andere woorden, de parkloop doorsnijdt het Wantijpark en Landgoed Dordwijk niet, maar verbindt ze wel met het Stadspark. Verder zal de parkloop nooit op een dijk liggen, maar steekt de loop een dijk altijd haaks over, zoals bijvoorbeeld bij de Zuidendijk.

De projectie van het Stadspark over de historische kaart van het Eiland van Dordrecht geeft een indruk van de verdwenen landschappelijke kenmerken van het gebied. Ten zuiden van de Zeedijk en ten noorden van de Groene Zoom lagen de uiterwaarden van de Merwede. Langs de Krommedijk zien we een lint van landgoederen, waarvan Landgoed Dordwijk nu nog resteert. Dijken doorsnijden het Stadspark en verdelen het in verschillende zones.

10 Het Eiland van Dordrecht in 167. Over de kaart heen geprojecteerd het Stadspark. Bron: Kaart van Het Eiland van Dordrecht, met Dordrecht en de polder van Wieldrecht, in 1673 uitgegeven door Stoopendaal.

11 Impressie parkloop bij Landgoed Dordwijk.

Rechts zien we de impressie van de parkloop over de Dordwijklaan, ter hoogte van het Landgoed Dordwijk en het Dubbelmondepark. Door de eenduidige en terughoudende materialisatie doet de parkloop geen inbreuk op de cultuurhistorische kwaliteiten van het gebied. Het vervangen van het grijze asfalt met de voorgestelde bruin/gele bio-asfalt lijkt met enige verbeelding zelfs op een onverhard pad.

Naast de 'grotere' ambities vanuit gemeente en het Rijk zijn ook wensen van inwoners een waardevolle input voor het ontwerp van het Stadspark. Ruim 400 wensen voor het park werden door Dordtenaren doorgegeven. Veel Dordtenaren willen actief bezig kunnen zijn en is er behoefte aan ruimte om te spelen, wandelen, skeeleren en fietsen (14%). Ook is er de wens voor stilte- en gedenkplekken. Voor veel mensen blijkt een stukje park waar honden lekker kunnen ravotten een grote wens (28%). Veel Dordtenaren vinden dat er vol-doende ruimte dient te zijn voor de natuur. Planten, het liefst inheemse, en dieren moeten er kunnen floreren (21%). En de mensen willen daarvan kunnen genieten. Dus wandelen over (struin)paden met voldoende bankjes en prullenbakken.

Bovendien willen we dat het park toegankelijk is voor iedereen, en dat is nu niet het geval. Ongeveer 60% van de Dordwijkzone is niet publiek toegankelijk, circa 50% daarvan zijn sportparken. Gezien de ambities van de Gemeente Dordrecht (zie ook 1.1 Ambities van de Stad) om dit gebied te transformeren naar een toegankelijk, aantrekkelijk en centraal gelegen stadspark, is het publiek(er) toegankelijk maken van het Stadspark een speerpunt. Het belang van groene toegankelijke ruimtes voor de stad wordt goed nog-maals benadrukt in het onderzoek 'Voorbij het Sportveld, de Tuinen van Dordwijk' van Pinar Balat en Zuzana Jancovicova uit 2021. Een van de aanbevelingen uit dit rapport is het openbaar inrichten en het multifunctioneel gebruik van de sportcomplexen en -velden.

- ① De parkloop voegt zich naar de ruimte en is hier op de Dordwijklaan smaller, ongeveer 5m breed.
- ② De langzame zone van de parkloop, voor bijvoorbeeld wandelaars, is altijd 2m breed.
- ③ Met afstandsmarkeringen worden bezoekers verleid om te gaan sporten en bewegen.

1

2

3

200 m

100 m

1.3 EEN WELKOME AANVULLING OP HET HUIDIG AANBOD

13 Huis Dubbelsteyn rond 1790. Afbeelding: Regionaal Archief Dordrecht.

15 Landgoed van Villa Maria in 1881. Afbeelding: Regionaal Archief Dordrecht.

12 Met de oprichting op 16 augustus 1883 van de van oorsprong Dordrechtsche Cricket & Football Club behoort zij tot de zeven oudste voetbalvereniging van het land. Voetbalveld D.F.C.in 1905. Bron: www.historiebetaaldvoetbal.nl/dfc/

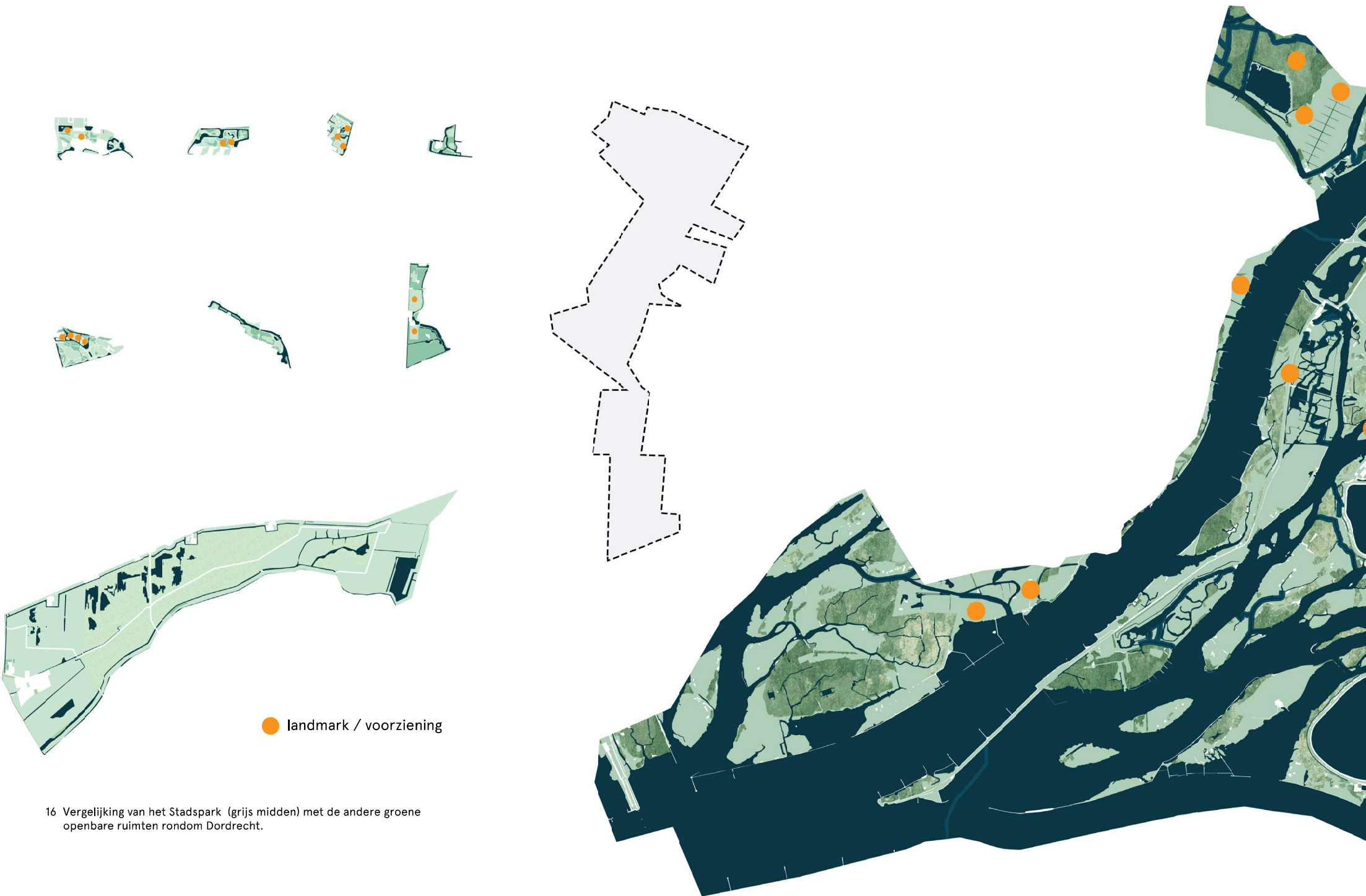

14 Een volle tribune van Sportpark Reeweg tijdens een wedstrijd van voetbalvereniging Emma. Afbeelding: Regionaal Archief Dordrecht.

De wensen, gebruik en behoeftes aan stadsparken en groen is door de eeuwen heen veranderd. In de 18e eeuw was het eiland van Dordrecht bezaaid met buitenhuizen, een recreatielandschap avant la lettre. Bij deze buitenhuizen en bijbehoren tuinen kon de rijke stedeling in de zomer de drukke, stinkende stad ontvluchten. Eind 17e eeuw omschreef een bezoeker het Eiland van Dordrecht zelfs als volgt: "Wie in dit land een paradijs wil zien, moet over land vanuit Dordrecht één mijl in de richting van Breda reizen. De reiziger zal waar hij ook kijkt geweldige tuinen en huizen zien."

Stadsparken die de eeuwen erna in Dordrecht ontstaan zoals Park Merwestein en het Weizigtpark zijn ingericht om te flaneren. Kortom, om op een rustige, passieve, wijze van het park te genieten. Anno 2023 worden parken steeds meer benut voor actievere vormen van recreatie.

Naast deze trend van passieve naar actieve recreatie zien we ook een verschuiving in de manier van sporten, van collectief (in verenigen) naar individueel (hardlopen, skeelers). Het Stadspark kan in deze behoeften en trends voor-zien. Uit recent onderzoek van Track Landscapes (Dordrecht Buitensport, 2022) blijkt dat in skeelers nog een grote 'groeisport' schuilt. Een fijne skeelerroute is echter moeilijk te vinden. De parkloop in het Stadspark vervult die behoefte. Bovendien is de sportgeschiedenis van de Dordtwijkzone, met name van het gebied rond de Reeweg, een mooi aan-knopingspunt om in te zetten op een sportief karakter, door zowel ruimte te bieden aan collectief en individueel sporten. Dit maakt het Stadspark onderscheidend, als dé plek voor actieve recreatie, en een welkome aanvulling op het bestaande aanbod.

● landmark / voorziening

16 Vergelijking van het Stadspark (grijs midden) met de andere groene openbare ruimten rondom Dordrecht.

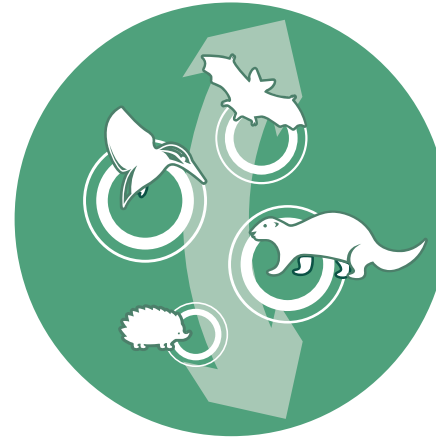
2. RUIMTELIJKE VISIE

ROUTING
UITSTEKEND VERBONDEN

WATER
KLIMAATADAPTIEF HART
VAN DORDRECHT

GROEN
GROOTSE NATUUR

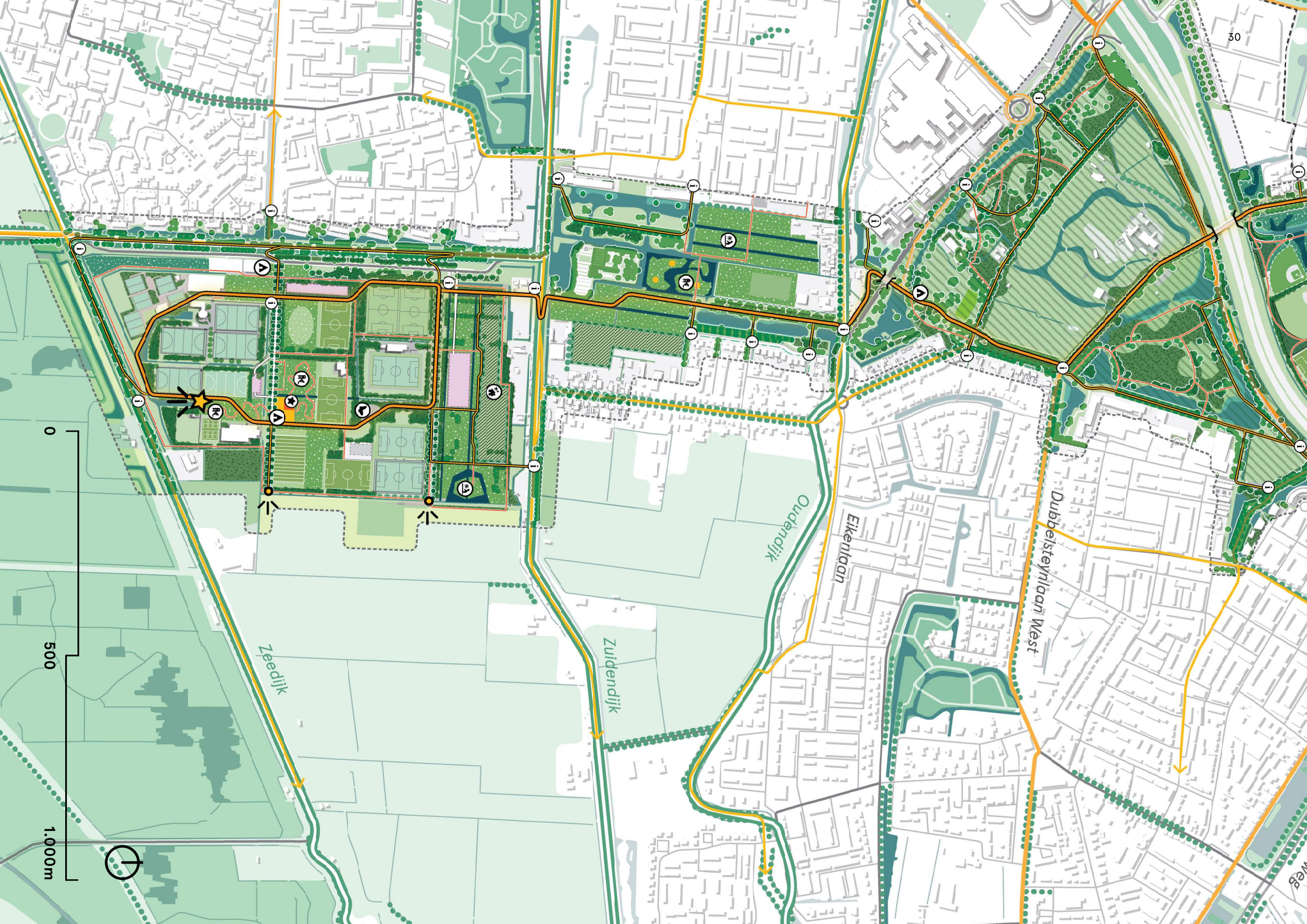
PROGRAMMA
BALANS IN RUST & REURING

2.1 HET CONCEPT

OBJECTEN
LEESBARE GESCHIEDENIS

Het concept voor het Stadspark is in vijf ontwerpuitgangspunten uiteen te zetten. Ten eerste zetten we in op één aaneengesloten parkloop, een breed, glad en eenduidig vormgegeven pad waar je kan rennen, wandelen, fietsen en skaten. Ten tweede vormt het Stadspark een 5km lange amfibische schakel tussen het Wantij en Nieuw Dordtse Biesbosch. Het Stadspark verbindt zo twee waardevolle natuurgebieden met elkaar. Daarnaast verkoelt het amfibisch landschap de stad, helpt het bij de circulatie van schoon water, en vangt piekbuien op. Ten derde wordt het Stadspark een park met een sporthart, sportvelden en sportcomplex worden efficiënter en compacter ingedeeld. Hierdoor wordt het park meer openbaar toegankelijk, ontstaat er meer ruimte voor natuur en wordt het park groener, blauwer, en minder verhard. Het Stadspark wordt één park, maar wel met unieke deelgebieden, dat is het vierde ontwerpuitgangspunt. Het Stadspark bestaat uit zes verschillende polders, elk van deze polders heeft een unieke geschiedenis en ontwikkeling doorgemaakt. Per polder zal er een verschillend accent liggen op een of meerdere functies (water, natuur, sport, recreatie). Zo krijgt elke polder, elk deelgebied van het Stadspark, zijn eigen karakter. Tot slot willen we met de beeldtaal en huisstijl aansluiten bij het karakter de stad en het eiland van Dordrecht. Een stoere en robuuste beeldtaal, gebouwd met lokaal geteelde materialen, is hiervoor het uitgangspunt. Het Stadspark vervlecht zo cultuur en natuur, stad en landschap, met elkaar.

30

Zeedijk

Zuidendijk

Oudendijk

Eikenlaan

Dubbelsteynlaan West

0
500
1.000m

LEGENDA

LANDSCHAP

- Water bestaand
- Water nieuw
- Rietvegetatie
- Eomen, bestaand
- Grassen en kruidachtigen
- Eosshages, bestaand
- Eosshages, nieuw
- Heesterbeplanting
- Nieuwe parkzone
- NNN gebied (Natuurnetwerk Nederland)

ROUTING EN ENTRES

- Farkloop
- Farkpad
- Struinpad
- Eestaande tunnel
- Nieuwe tunnel
- i Entrepunt met info-voorziening
- A Overstappunt gecombineerd met voorzieningen
- Farkeren, bestaand
- Farkeren, nieuw of aangepast

BESTEMMINGEN

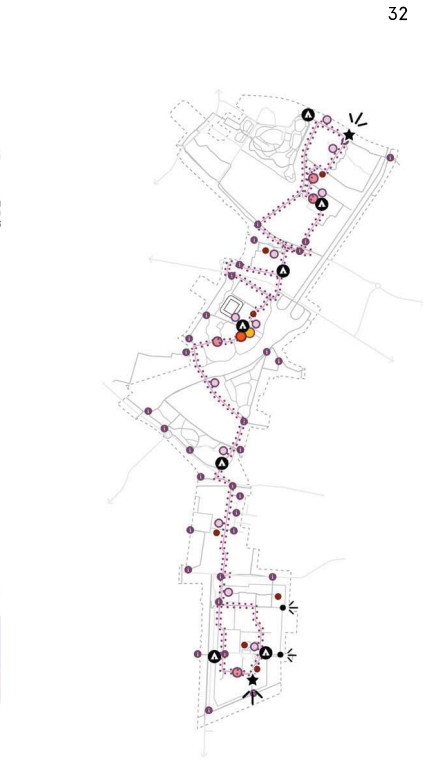
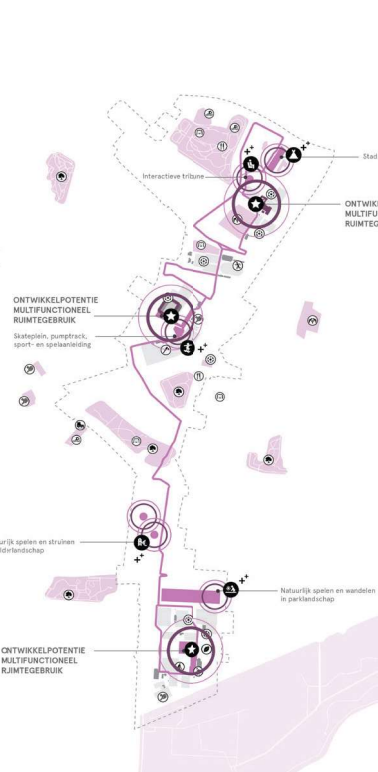
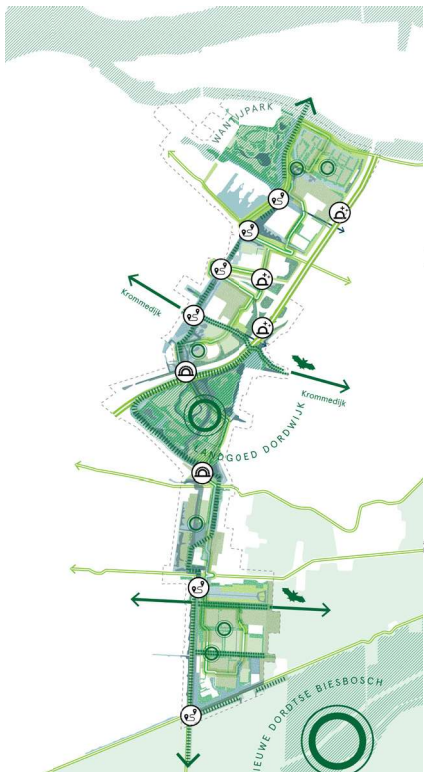
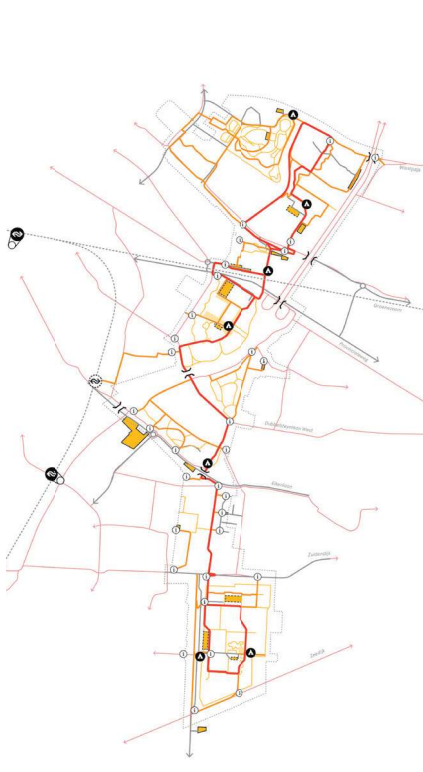
- Farkplek met programma
- ★ Uitkijkpunt
- ⊕ Nieuwe openbare functie (bijv. horeca, onderwijs, dagor)
- Ⓐ Nieuwe stadscamping
- Ⓚ Speelplekken en speelaanleiding
- Ⓜ Speelaanleiding met water

ONTWIKKELINGEN NADER VORM TE GEVEN

- Ⓜ Wonen aan het park
- Ⓜ Natuurontwikkeling

SPORT

- Sportvelden, bestaand (gazon en kunstgras)
- Sportvelden, nieuw of verplaatst (gazon en kunstgras)

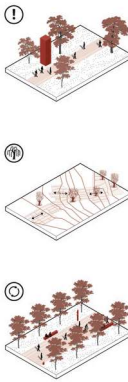
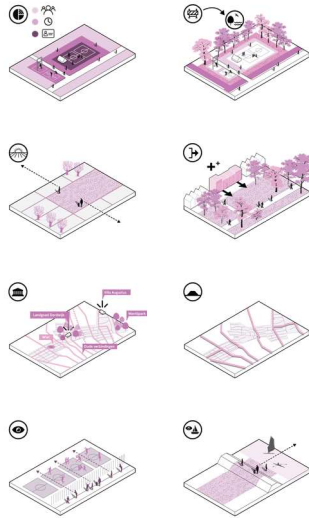
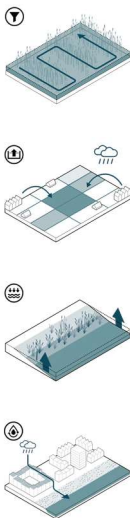
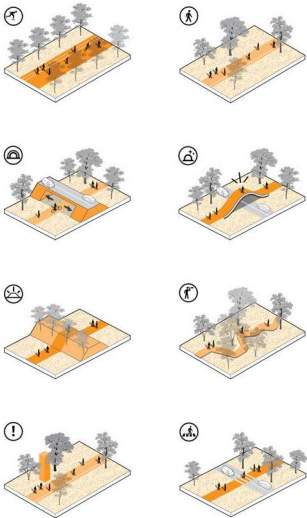
ROUTING

WATER

GROEN

PROGRAMMA

OBJECTEN

2.3 PLANKAART MET VIJF HOOFDTHEMA'S

De plankaart is opgebouwd uit vlakken (het landschap) lijnen (de routing) en punten (de bestemmingen). De belangrijkste verbindingen tussen park en stad zijn met gele lijnen aangegeven en ook het toekomstige treinstation ter hoogte van de het Leerpark is als icoon op de kaart gezet. De dijken die landschap en stad verbinden, zijn goed zichtbaar. Vaak verbinden de dijken het Stadspark met andere groene gebieden in de stad, zoals het Sterrenburgpark.

Aan de hand van vijf hoofdthema's wordt het V.O. Stadspark verder toegelicht. De bouwstenen tonen verschillende ontwerpprincipes of onderdelen van het ontwerp en komen terug in de deelkaarten.

Om de ontwerpkeuzen toe te lichten is het voorlopig ontwerp uitgesplitst in vijf hoofdthema's; routing, water, groen, programma en objecten. Per thema wordt aan de hand van deelkaarten, schema's en referentiebeelden het ontwerp verdiept. De volgende bladzijde toont de plankaart van het voorlopig ontwerp van het hele Stadspark. De deelluitwerkingen zijn terug te vinden in hoofdstuk 3.

Een korte uiteenzetting van de ontwerpprincipes per hoofdthema:

ROUTING

- Het Stadspark dient veilig bereikbaar te zijn voor elke Dordtenaar, binnen 10 minuten. Met het ontwerp stimuleren wij de fiets en ontmoedigen we autogebruik.
- Het Stadspark krijgt één hoofdroute, een lus van 10km lang, met minimale onderbrekingen. Dit heet de parkloop.
- De parkloop wordt zo eenduidig mogelijk ontworpen, ene herkenbare lus door het park, met herkenbare materialisatie.
- Het park wordt zo openbaar toegankelijk mogelijk, mede door secundaire routes en struinpaden door sportcomplexen heen. Soms zullen deze routes 's nachts afgesloten kunnen worden.

WATER

- Het stadspark wordt het hart van de klimaatbestendige stad met een robuust watersysteem dat zorgt voor goede circulatie, piekbuien opvangt en water buffert ten tijde van langdurige droogte. Het project Waterkraan is hierin leidend.
- Het park wordt een water-zuiverend park dat bijdraagt aan een schoon oppervlaktewater (Kaderrichtlijn water).
- Het park biedt verkoeling, onder andere door waterpartijen, speelwater, en zitplekken aan het water.

GROEN

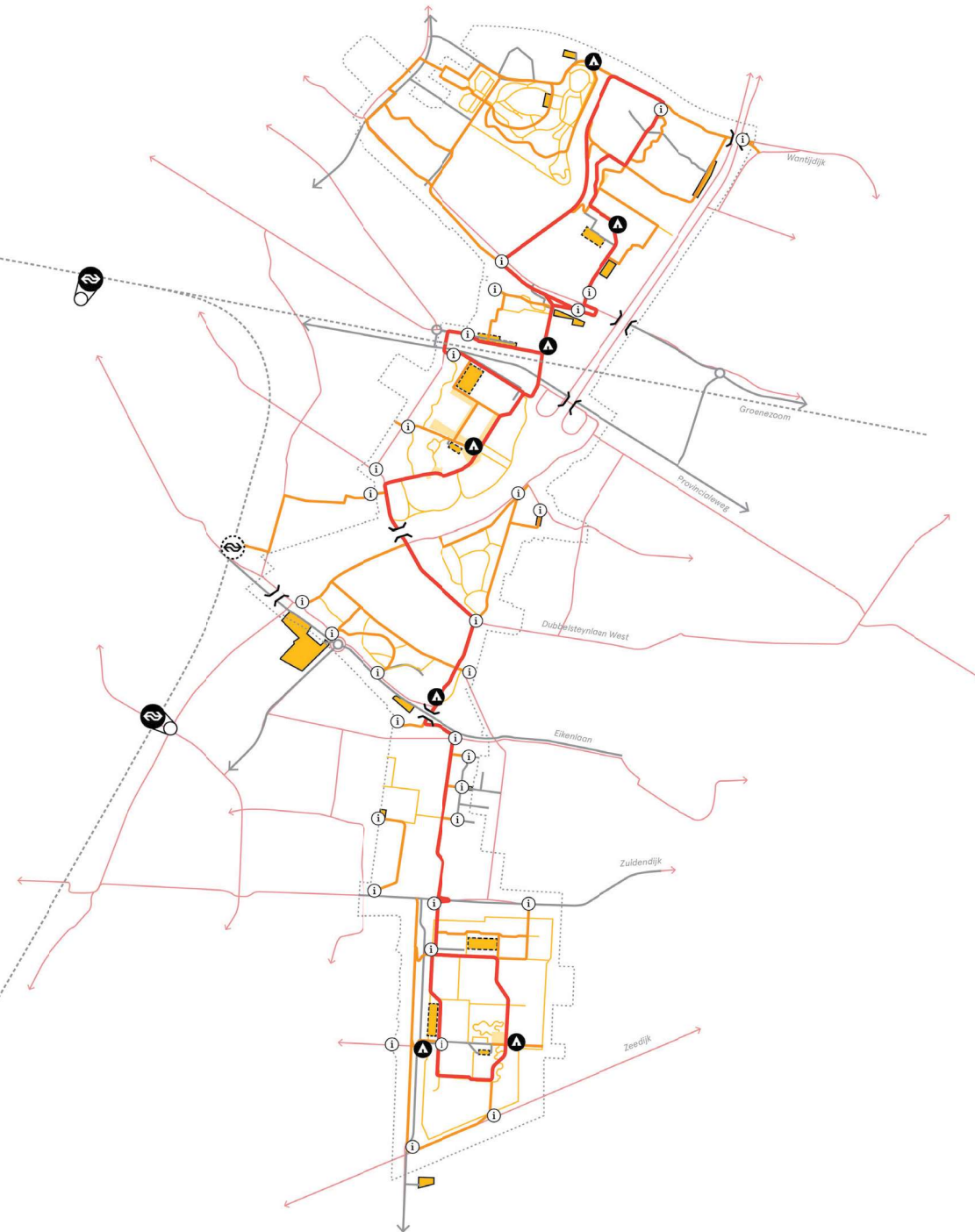
- Het park biedt ruimte voor zowel de mens als voor plant en dier.
- Door middel van een brede amfibische corridor van noord naar zuid verbindt het park natuurgebieden met elkaar.
- Het park zal bestaan uit verschillende biotopen en vormt het leefgebied voor de ijsvogel, bever, egel, en vleermuis.
- Het park wordt zo ingericht dat het de thuisbasis kan vormen van wenssoorten zoals de otter.
- Inheemse plantsoorten en verdere inrichting van het park verbeteren de luchtkwaliteit.

PROGRAMMA

- In het Stadspark XXL is ruimte voor grote programmatische diversiteit, zowel actieve en rustige gebieden.
- De functies worden gekoppeld aan de hoofdroute, de parkloop.
- Per polder een ander focuspunt en mix aan bestemmingen.

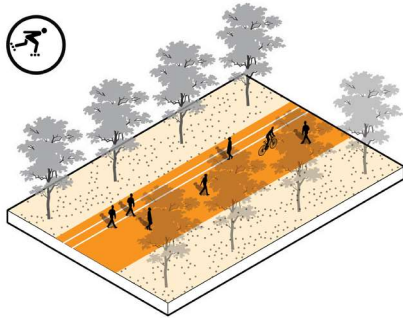
OBJECTEN

- Een eigen huisstijl gebaseerd op het DNA van de stad en het eiland. Gebouwd met lokale, biobased materialen.
- Materialisatie is zo veel mogelijk biobased.
- De ontwikkeling van parkranden zijn altijd natuur inclusief.

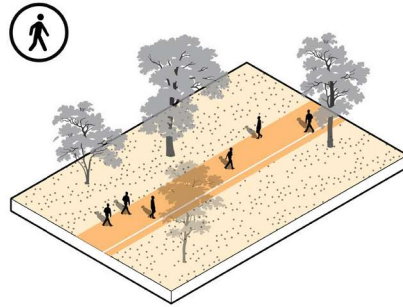

In dit hoofdstuk gaan we dieper in op de routestructuur van het Stadspark. De huidige Dordtwijkzone heeft al veel kwaliteit, maar bestaat op dit moment uit een aaneenschakeling van verschillende gebieden die slecht met elkaar verbonden zijn. Dit komt door infrastructurele onderbrekingen, zoals het spoor en de N3, en door de huidige inrichting van de sportparken. Om van noord naar zuid te wandelen, moet je nu vaak via de naastgelegen wijken omlopen. Met de parkloop brengen we hier verandering in. Naast een robuuste groenblauwe structuur brengt deze 10km lange en 7m brede parkloop eenheid in het Stadspark. Om te zorgen dat de parkloop goed gebruikt wordt, zijn zo min mogelijk onderbreking cruciaal.

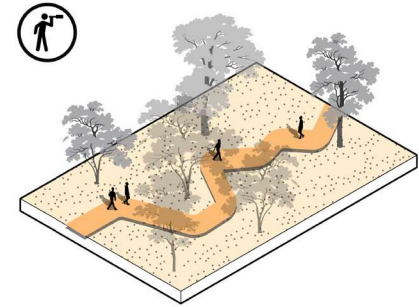
De ontwerpprincipes die hiervoor ten grondslag liggen worden in dit hoofdstuk toegelicht. Naast de parkloop zullen secundaire routes (de parkpaden) en tertiaire routes (de struinpaden) het park verder verbinden met respectievelijk de omliggende wijken en de natuur in het park.

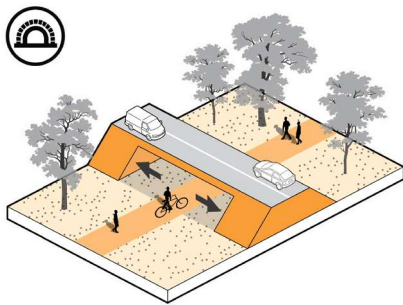
Hiërarchie: hoofdroute

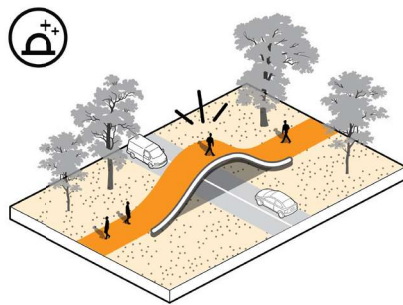
Hiërarchie: secundaire route

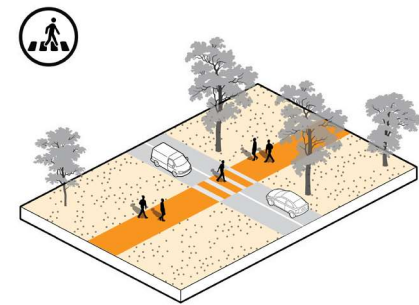
Hiërarchie: struinroute

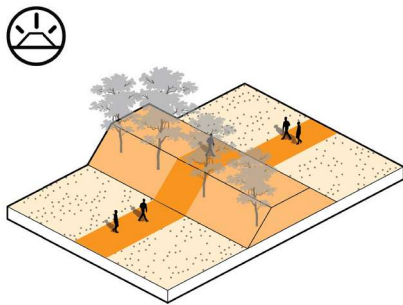
Verbeteren onderdoorgang
N-weg

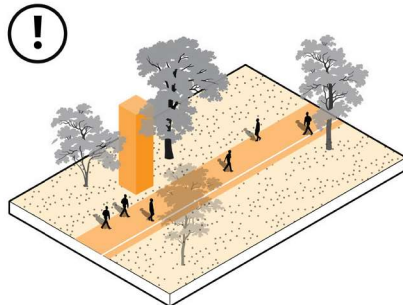
Nieuwe onderdoorgang
doorgaande weg

Vorrang over doorgaande weg

Heldere overgang
over de dijk

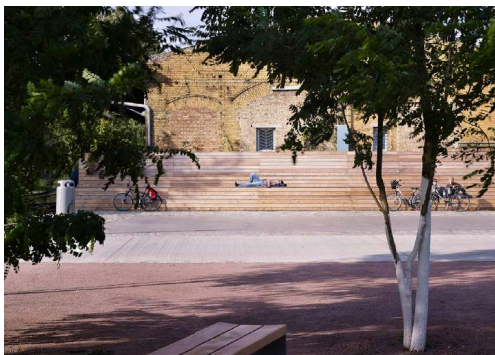

Entree park

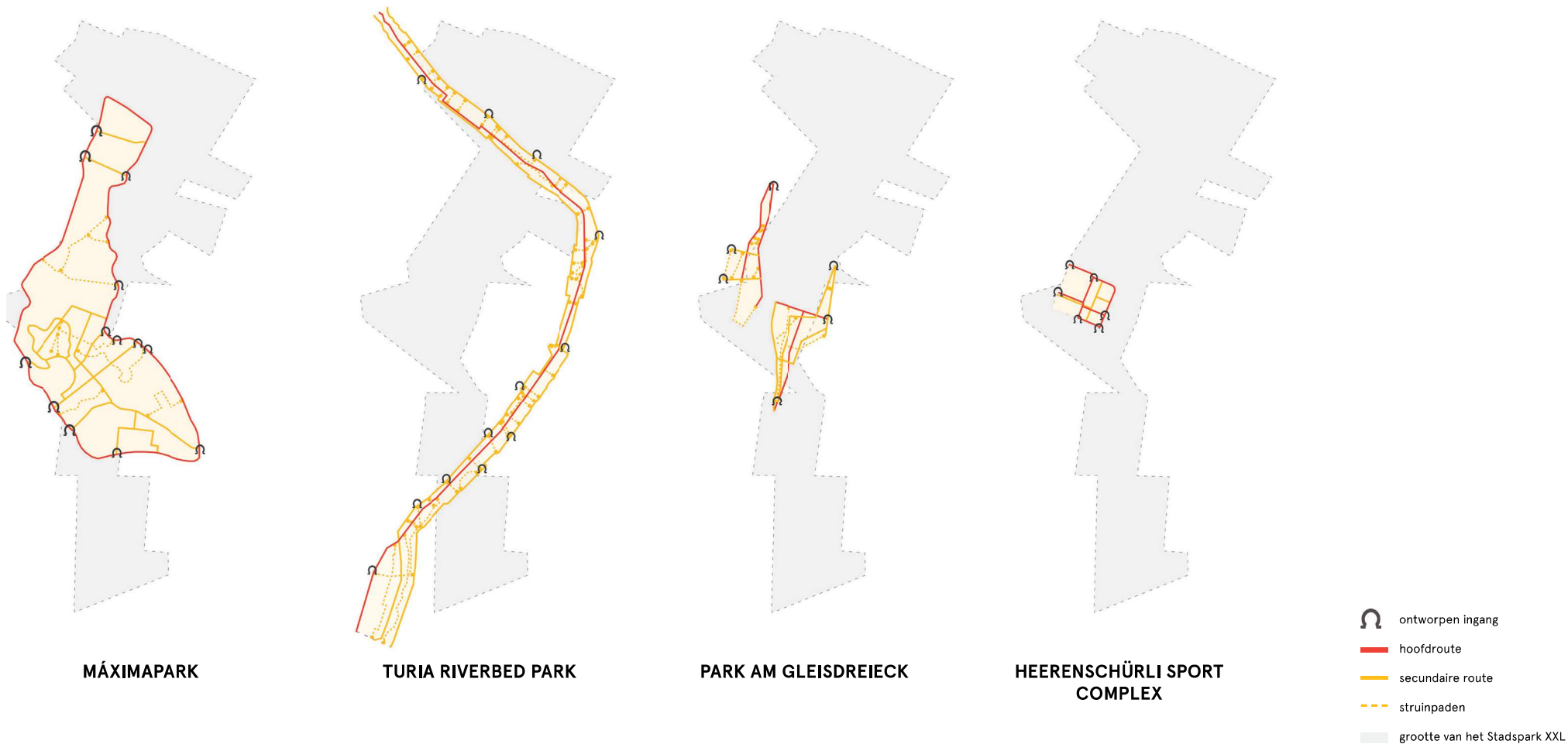
20 Boven: 4x Máximapark, Utrecht.

21 Boven: 4x Riverbed Park Turia, Valencia.

18 4x Park am Gleisdreieck, Berlin.

19 4x Heerschürli Sport Complex Zurich.

Omdat een eenduidige en krachtige routestructuur belangrijk is voor de ontwikkeling tot Stadspark, zijn vier parken onderzocht waar de routestructuur voor eenheid zorgt. De belangrijkste lessen uit deze parken, met name het Máximapark in Utrecht en het Riverbed Park Turia in Valencia, zijn dat hiërarchie in routing, eenduidige materialisatie, en heldere entreepunten belangrijk zijn voor een goed functionerende openbare ruimte. Hieronder een korte opsomming van de belangrijkste ontwerpprincipes per park:

1. Máximapark

- belangrijkste entrees voorzien van plattegrond en fietsparkeren
- één vloeiende lus als hoofdstructuur, 9,5 kilometer lang en gemiddeld 6 meter breed
- secundaire route ingericht om te verblijven

2. Turia Riverbed Park

- entree aangegeven door hoogterschil en trappen
- hoofdroute verbind verschillende parkdelen en functies aan elkaar, voornamelijk voor wandelaars
- secundaire route aan beide zijden park, parallel aan hoofdpad, voornamelijk voor fietsers
- hoofdroute is verbonden aan secundaire route via struinpaden
- fietsers- en wandelaarsstromen zijn gescheiden

3. Park am Gleisdreieck

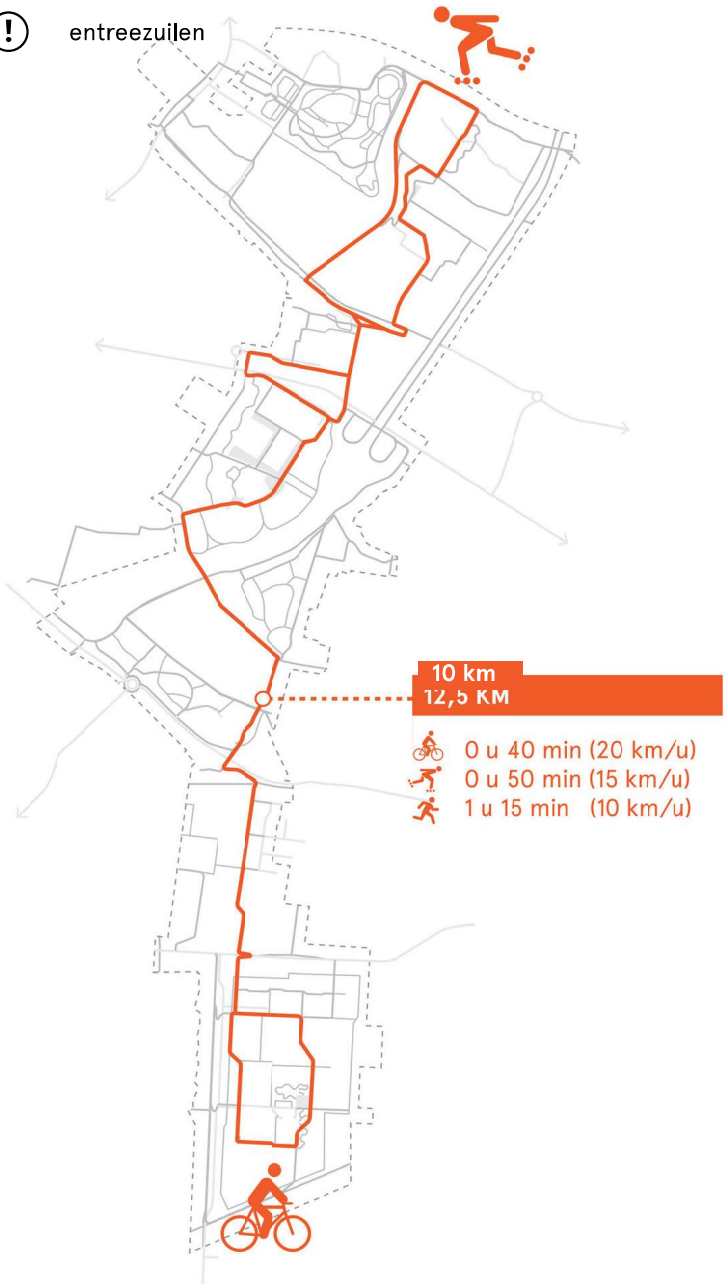
- entree door rood object of trap
- hoofdroute is breed, glad, in één materiaal uitgevoerd
- hoofdroute is om park te doorkruisen
- secundaire route heeft andere kleur en materialisatie (rode kleur zuidzijde, gele kleur noordzijde). Hout om te verblijven

4. Heerenschürli Sport Complex

- entree zichtbaar door kleurgebruik
- eenheid door kleurgebruik, zelfs lantaarnpalen
- hoofdroute is om park te doorkruisen
- beiden routes dezelfde materialisatie, hoofdroute heeft geen speel- of zitelementen, secundaire route wel

PARKLOOP

! entreezuilen

PARKPADEN

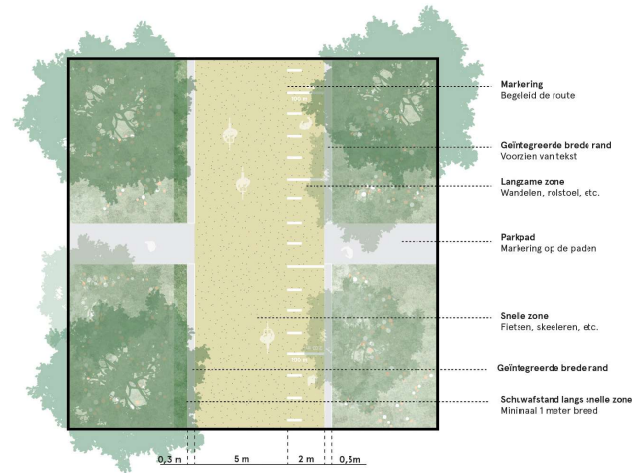
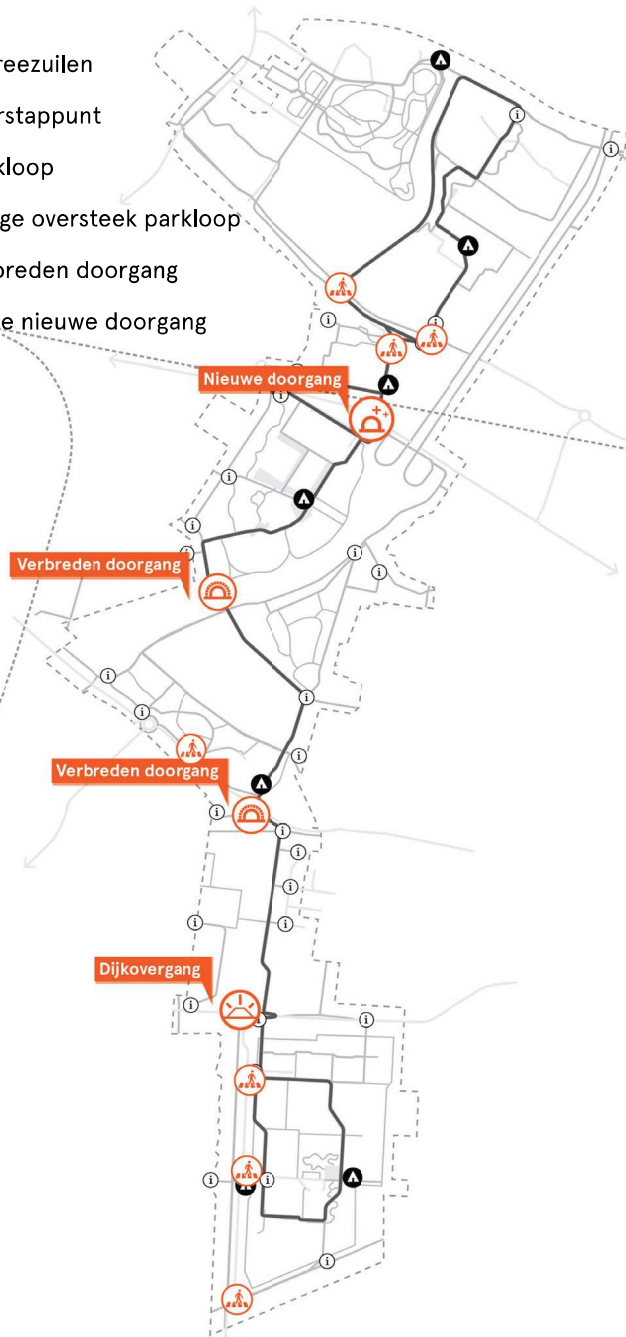

STRUINPADEN

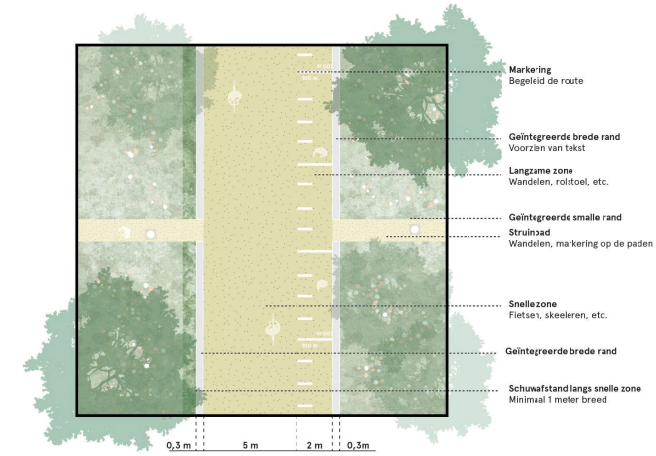

2.4.2 KNOOPPUNTEN

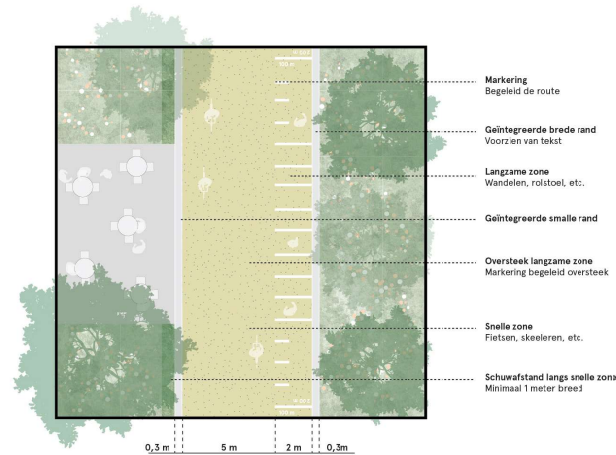
- entreezuilen
- overstappunt
- parkloop
- veilige overstek parkloop
- verbreden doorgang
- optie nieuwe doorgang

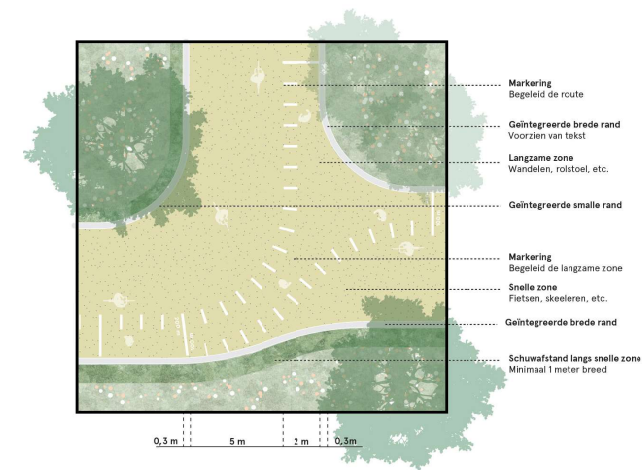
23 Krusing parkloop en parkpad. De hiërarchie en overgang tussen de twee paden is duidelijk zichtbaar door de breedte en de materialisatie.

24 Krusing parkloop en struinp pad. De hiërarchie en overgang tussen de twee paden is duidelijk zichtbaar door de breedte en de materialisatie.

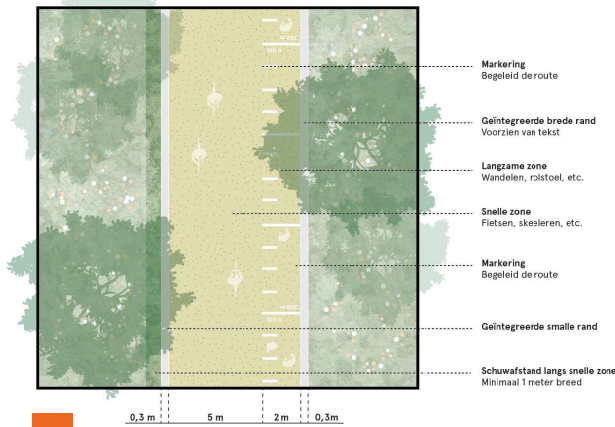
25 Samenkomst van verblijfsplekken en de parkloop. Bij verblijfsplekken zal de afstandsmarkering verdichten, met andere woorden, er zijn meer strepen over het asfalt. Hierdoor is vanuit de verte al duidelijk dat er iets bijzonders plaatsvindt.

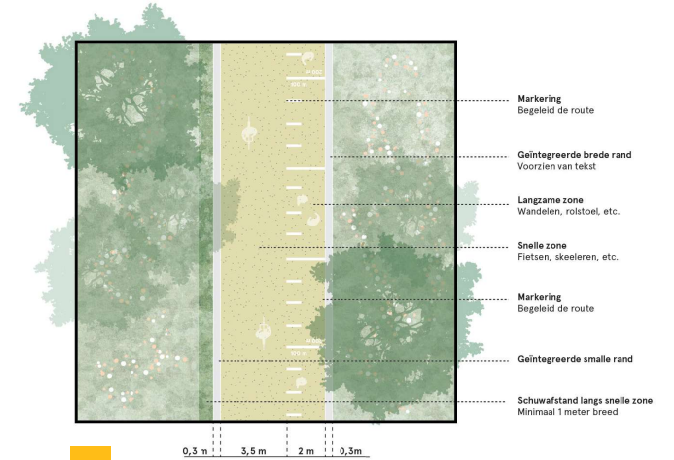
26 Knooppunt parkloop. Op twee plekken (daar waar de parkloop een lus vormt) komt het pad samen. De afstandsmarkering kruist hier over de parkloop heen.

2.4.3 VARIATIE IN PARKLOOP

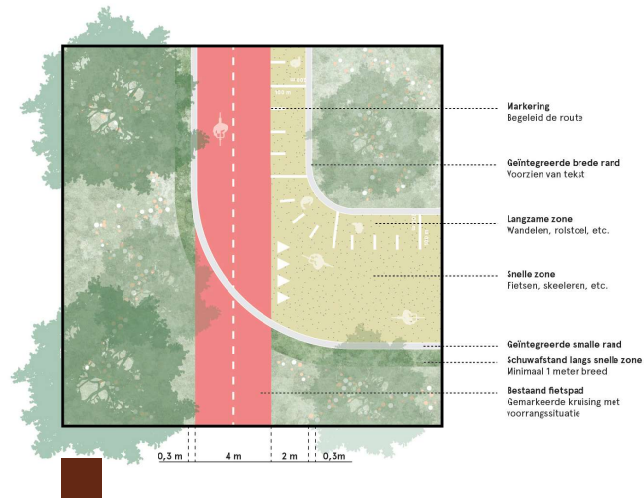
- Voorkeursbreedte
- Smallere versie
- Hoofdfietsroute en parkloop
- Parkloop en auto te gaststraat

28 Voorkeursbreedte. In oranje is de voorkeurs breedte van de parkloop aangegeven. Dit is 7m.

29 Smalle parkloop. Op enkele plekken, zoals bij de voet van de Groenezoom, een deel van de Nieuwe Noordpolderweg en ter hoogte van de Dordwijklaan zal de parkloop smaller uitgevoerd worden.

30 De hoofd fietsroute heeft altijd voorrang. Ook in materialisering zal het rode asfalt (daar waar het al aanwezig is) doorlopen. Dit gebeurt bijvoorbeeld bij de fietstunnel onder de N3 en onder de provincialeweg en spoor.

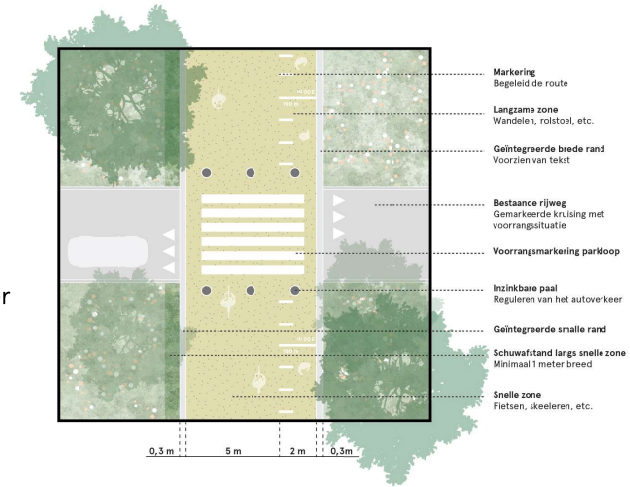

27 Daar waar de parkloop een rijweg kruist heeft de parkloop altijd voorrang. Met een zebraad en haaiantanden wordt dit gemarkeerd. Inzinkbare palen zorgen ervoor dat auto's de parkloop niet oprijden, maar deze wel toegankelijk is voor hulpdiensten.

2.4.4 BEREIKBAARHEID PER AUTO

- kruisingen met parkloop
- hoofdontsluiting autoverkeer
- parkeervoorziening
- auto te gast straat
- niet meer toegankelijk voor autoverkeer
- parkloop

31 Daar waar straat en parkloop samen komen wordt de rijweg een 'auto te gaststraat', bijvoorbeeld bij de Middelweg en Reeweg Oost. De maximale snelheid is hier 30km per uur. Waar mogelijk heeft verkeer op de parkloop voorrang.

Van de in totaal 2.200 parkeerplaatsen, houden en verbeteren we er ongeveer 1.500. Parkeerplaatsen worden beter gesitueerd in het park en geclusterd aan de parkloop. De 700 plaatsen die weggaan, worden omgevormd tot natuur, sportveld, of fietsparkeerplaats. In hoofdstuk 3 worden per deelgebied het aantal parkeerplaatsen verder toegelicht. Door parkeerplaatsen meer te clusteren in het Stadspark kan op een efficiënte manier het park per auto bereikt worden, zonder al te veel hinder te hebben van rijwegen en parkeervlakken. Alle rijwegen binnen het Stadspark zijn doodlopend. Aan het einde van de weg bevinden zich de parkeerclusters. Dit zijn er 8 in totaal (als we de Parkeerplaats Albertschweitzer meerekenen). Vanaf deze parkeerplekken zijn alle kantines binnen 300m via parkpaden te bereiken. Ter illustratie, van de nieuwe parkeerplaats Schenkeldijk naar de nieuwe kantine van FC Dubbeldam is het 350m, van het parkeerterrein bij de Krommedijk naar de Hawks is 200m. Dit is dichterbij dan de richtlijnen voor acceptabele loopafstanden (600m) die het CROW voorteld (CROW, Toekomstbestendig Parkeren, 2018). De parkpaden zijn gescheiden van het autoverkeer. Fietsen kan altijd tot aan de sportfaciliteit.

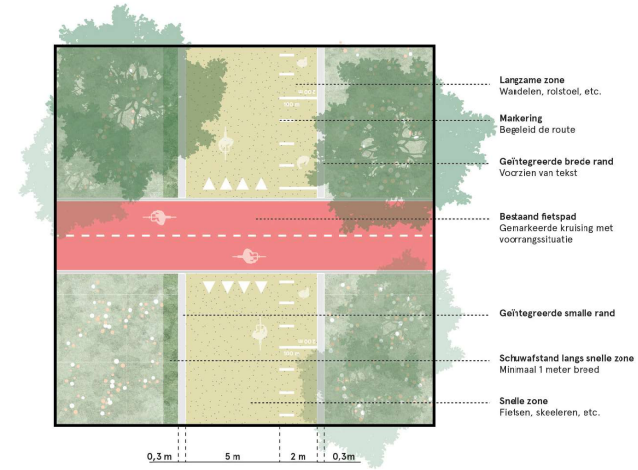

32 Door middel van hagen en bomenrijen worden parkeerclusters zoveel mogelijk uit het zicht gehouden. De groene omzoming is maximaal 1,5 meter hoog, zodat de openheid van het park wel behouden blijft.

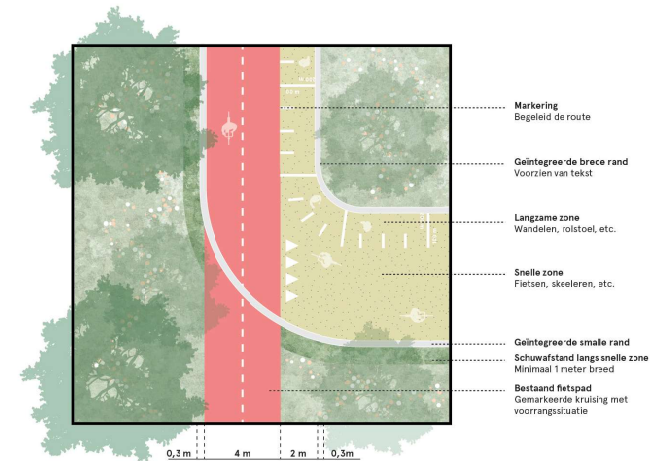
2.4.5 BEREIKBAARHEID PER FIETS

- kruispunt parkloop - fietspad
- samenkomst loop - fietspad
- parkloop
- fiets snelweg
- snel fietsroute
- hoofdfietsroute

34 Bij een kruising van parkloop en hoofdfietspad is de parkloop ondergeschikt.

33 Daar waar het hoofdfietspadennetwerk en parkloop samen-
komen heeft het fietspad voorrang.

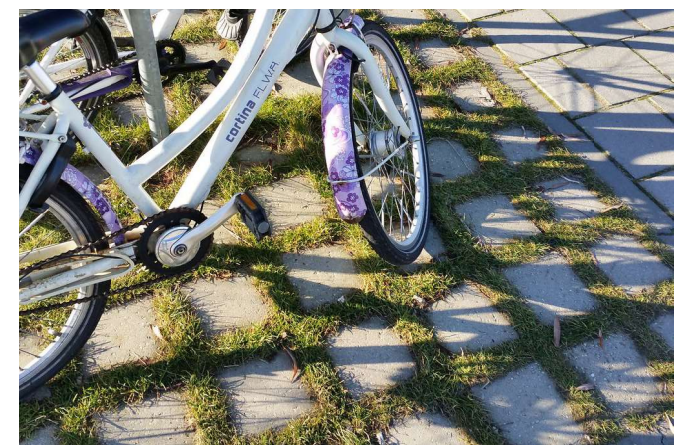
Het Stadspark zal als grootste openbare ruimte in Dordrecht de schakel vormen tussen de al aanwezige kwaliteiten van de stad, zoals het levendige historische stadshart, de weidse polders, en de ligging aan de rivieren. Het Stadspark wordt verankerd in het recreatieve net-werk door fijnmazige vertakkingen langs dijkclinten, lanen en het hoofdfietspadennetwerk. Zo brengen we recreatie en natuur dicht bij de inwoners. Met markeringen langs de belangrijkste recreatieve routen wordt deze connectie voor de bewoner zichtbaar.

Het Stadspark wordt zo ingericht dat fietsen en wandelen aangemoedigd wordt. Vanuit Dordrecht en Dubbeldam sluiten fietspaden aan op de parkloop en vanuit omliggende wijken lopen wandelpaden het park in. Het rode hoofd-fietspadennetwerk behoudt zijn kleur en is dominant ten opzichte van de parkloop. De langzame zone van de park-loop volgt dan het fietspad. Overige fiets- en wandelpaden (niet met rode asfalt gemarkeerd) zijn ondergeschikt aan de parkloop. Als de parkloop het hoofdfietspadennetwerk kruist, gebeurt dat altijd haaks, zoals bij de Groenezoom (zie deeluitwerking 3.2).

Verder stimuleren we het gebruik van fietsen door meer fietsparkeerplaatsen direct bij sportkantines of bij kruis-punten aan de parkloop. Op dit moment is er een tekort aan fietsparkeerplaatsen, extra ruimte is daarom nood-zakelijk. De fietsparkeerplaatsen worden uitgevoerd in halfverharding om infiltratie van regenwater mogelijk te maken. Het exacte aantal fietsparkeerplaatsen dient nader onderzocht te worden, in hoofdstuk 3 worden per deelge-bied de locaties voor de fietsparkeerplaatsen aangeduid.

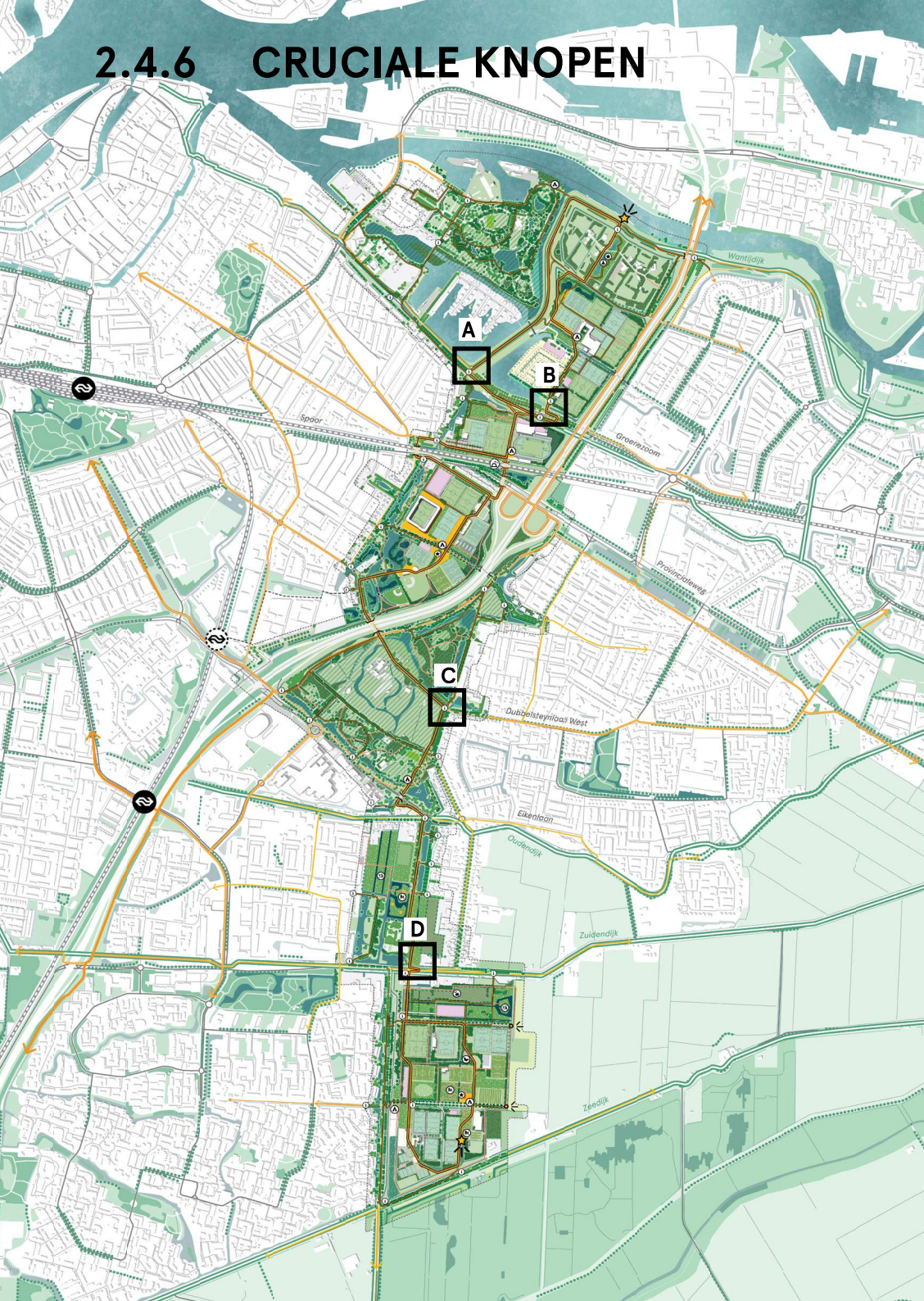

36 Met markeringen langs de belangrijkste recreatieve routen wordt de verbinding tussen Stadspark, Nieuw Dordtse Biesbosch, en het stadscen-trum voor de bewoner zichtbaar.

35 Fietsparkeren wordt uitgevoerd in halfverharding.

2.4.6 CRUCIALE KNOPEN

Om de ontwerpprincipes van de parkloop te testen zijn vier cruciale knooppunten uitgewerkt. Hierin zien we bijvoorbeeld hoe de parkloop het hoofdfietspad langs de Groenezoom kruist (A), hoe de parkloop kort samenkomt met het hoofdfietspad ter hoogte van de Nieuwe Noordpolderweg (B) of hoe de parkloop de Zuidendijk kruist (D). Wij streven ernaar om zo min mogelijk bomen te moeten verwijderen voor de parkloop. Bij het voorstel voor kruispunt D is dit echt nog wel het geval, in het vervolgetraject (deeluitwerking Stevensweg-Schenkeldijk) wordt hier extra op gelet en de parkloop deels verlegt, waarschijnlijk meer naar het oosten.

PARKLOOP ALS RECREatieve AS

Door de ligging middenin het Stadspark, door de breedte, en door de vormgeving is de parkloop uitstekend geschikt voor actief gebruik. Op de parkloop kan men longboarden, skeeleren, wielrennen, hardlopen of gewoon een rondje wandelen. Naast een 10km lange ronde is het mogelijk om kleinere rondjes te maken. De behoefte aan grote en kleine rondjes was een van de wensen van omwonenden die uit het onderzoek van Track Landscapes (Dordrecht Buitensport, 2022, bladzijde 32) naar voren kwam. Vanuit verschillende hoeken (het Albert Schweitzer Ziekenhuis, treinstation Leerpark, Sterrenburg of Stadspolders) zijn met de parkloop verschillende rondes (6,5,4 of 2,5km) door verschillende delen van het Stadspark te maken. Daarnaast zorgen parkpaden en struinpaden voor een fijnmazig recreatief netwerk binnenin het Stadspark.

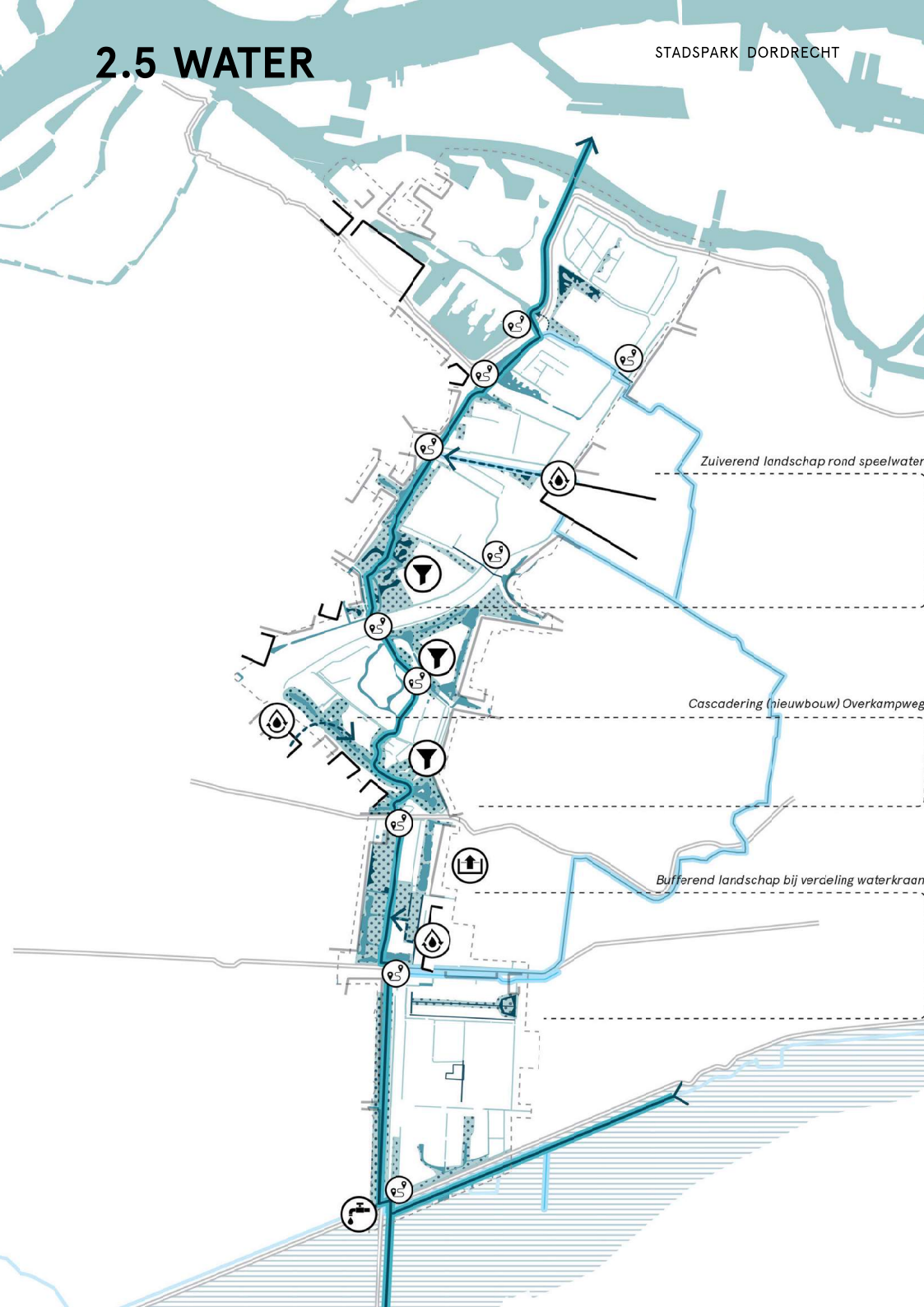
De kaart op de volgende pagina laat zien hoe bezoekers vanuit de omgeving, via een parkpad gemarkeerd met een entreezuil, naar de parkloop lopen. Op enkele logische punten zal aan de parkloop een openbare voorziening, een overstappunt, geplaatst worden. Hier kan de bezoeker zich omkleden, water tappen, zijn er kluisjes, en mogelijk ook toiletten aanwezig (zie ook 2,7 Objecten).

- entreezuilen
- overstappunt
- parkloop

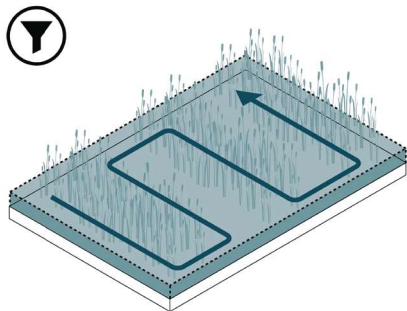
- ① De parkloop is bij de Krommedijk 7m breed.
- ② De parkloop doorsnijdt verschillende delen van het park, hier kruist het de amfibische parklandschappen met flauwe natuurvriendelijke oevers.
- ③ Zwarthouten banken en brede graszones verleiden bezoekers om in het park te verblijven.
- ④ Een brede bosrand verbergt de N3 en beschermt de parkbezoeker van geluid en van schadelijke uitlaatgassen en fijnstof.

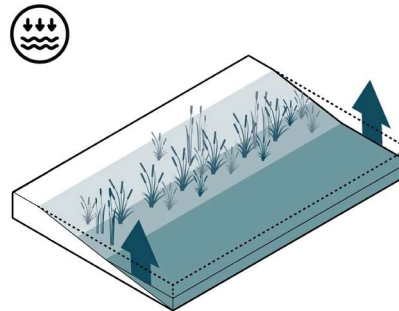

In dit hoofdstuk komt het watersysteem voor het Stadspark aan bod. Het Stadspark wordt het hart van de klimaatbestendige stad met een robuust watersysteem dat zorgt voor goede circulatie, regenwater opvangt en water buffert ten tijde van langdurige droogte. Dordrecht wordt zo minder kwetsbaar voor klimaatverandering. In de winter kan het Stadspark ingezet worden als regenwaterberging en in de zomer voor kan het voor verkoeling en doorstroming van omliggende wijken zorgen. Daarnaast wordt (regen)water gefilterd met behulp van oevervegetatie en geeft dit schone water een aanleiding voor speel- of verblijfsplekken verder stroomafwaarts bij Krommedijk en Stadspolders.

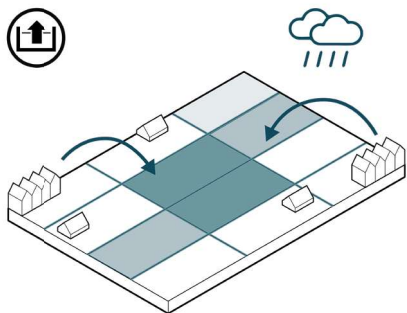
- cascadering hemelwater van nieuwbouw naar park
- buffer piekbuien in natuur
- wilgen- en rietfilters
- hoofdwatersysteem park
- nieuw oppervlaktewater
- sponsgroen / retentiegebied
- ecologische verbinding over water

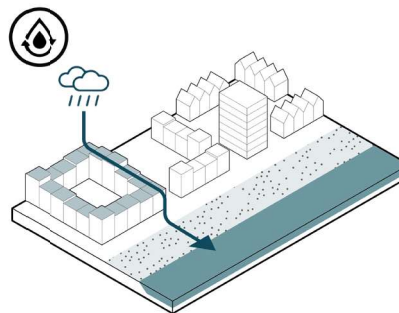
Het park zuivert het water

Natuurvriendelijke oevers creëren
meer waterbuffering

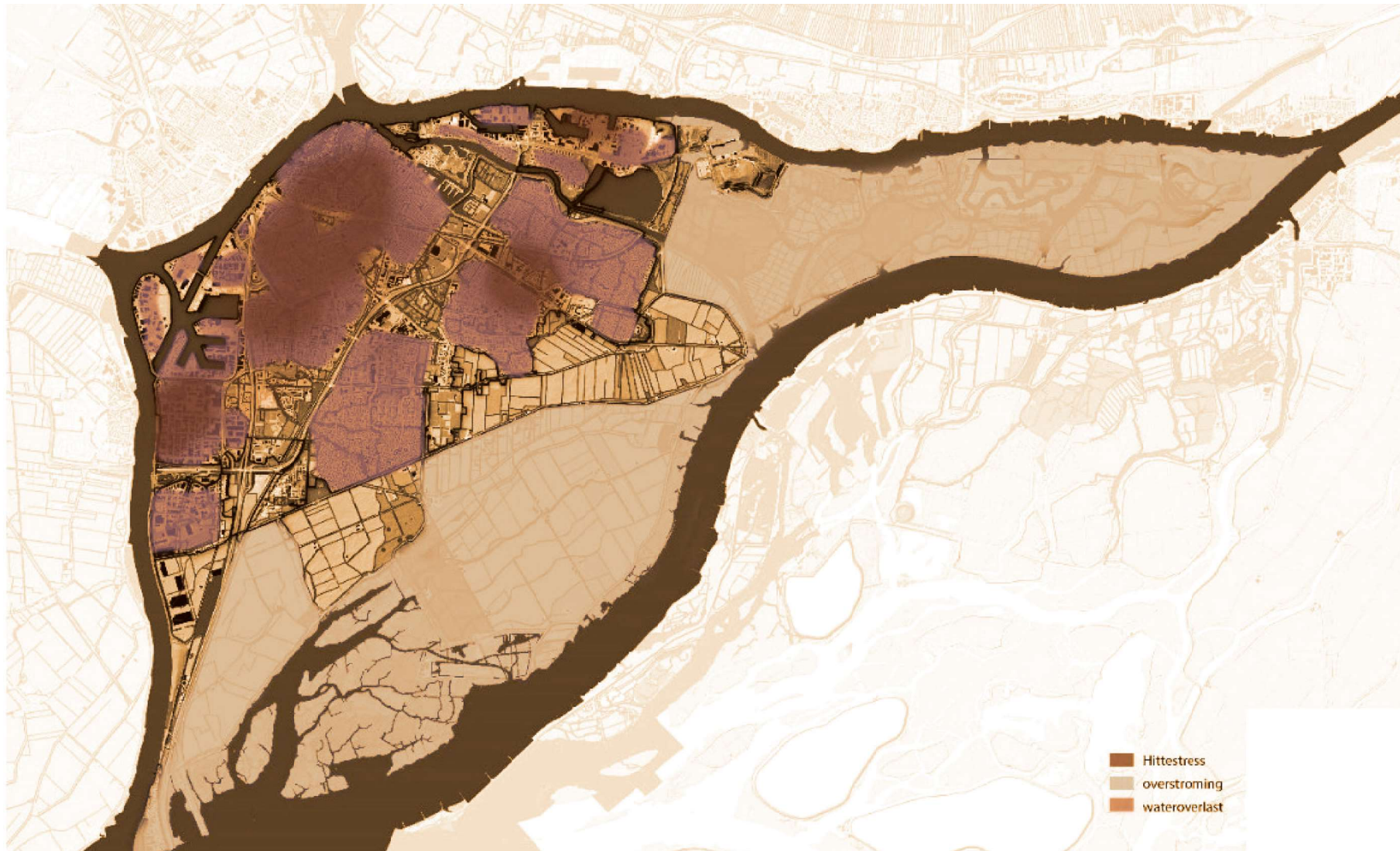

Doorstroming ten behoeve van
kwaliteit van het water

Slim watergebruik: cascade daken
-> straten -> park

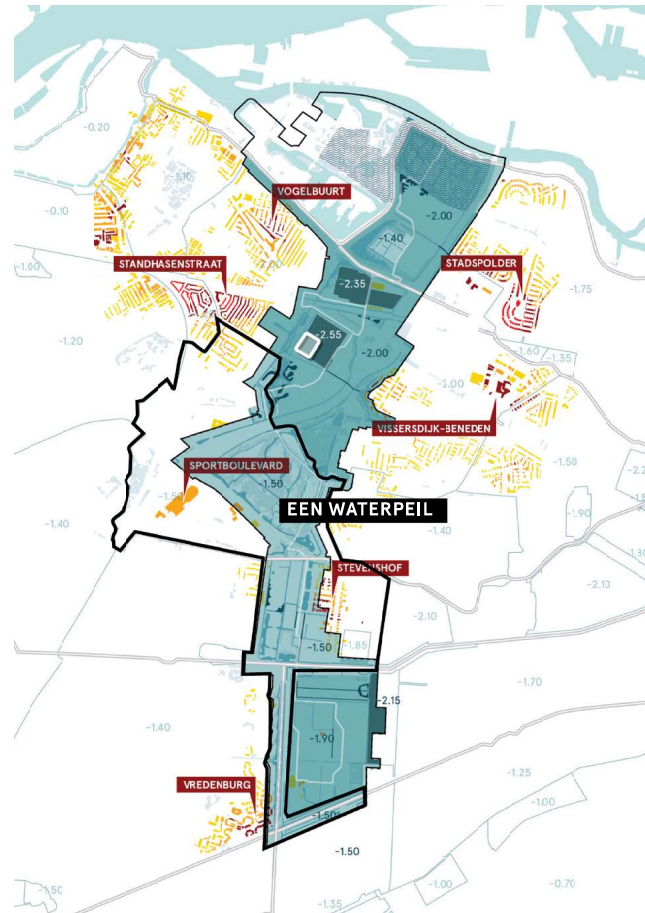
2.5.1 KLIMAATBUFFER VOOR DE STAD

Het project Waterkraan is leidend voor het toekomstig watersysteem. In periodes van langdurige hitte en droogte, staat de waterkwaliteit onder druk. Water vanuit de rivier wordt dan het eiland ingelaten ('de waterkraan'). Dit water wordt vervolgens gebufferd in de Nieuwe Dordtse Biesbosch ten zuiden / stroomopwaarts van het Stadspark. In deze zoetwaterbuffer kan het water fluctueren (in de winter hoog en in de zomer uitzakkend). Aanvullend op de Nieuw Dordtse Biesbosch zal ook het Stadspark ingericht worden als buffer. Hiervoor wordt voornamelijk het gebied tussen de Oudendijk en Zuidendijk, de westzijde van de Krommedijk, en delen van de Stadspolders vernat. Dit gebied valt binnen één waterpeilgebied en is hierdoor geschikt om als buffer te fungeren.

Gezien de beperkte aanvoercapaciteit zal het voornamelijk gaan om seizoenbuffering, en in mindere mate om het opvangen van piekbuien. In periodes van droogte wordt dit extra water ingezet om het water in een deel van de stad 'door te spoelen', het verse koele water bevordert de waterkwaliteit. Ook zorgt deze amfibische natuur voor voldoende water voor het stedelijk groen die op deze wijze ook in droge periodes voldoende water heeft.

Naast seizoenbuffer fungeert het Stadspark straks ook als 'airco voor de stad'. De kaart hiernaast laat de huidige afstand tot koelte zien. De aanwezigheid van koele plekken in de omgeving is belangrijk tijdens een hittegolf. Vooral voor ouderen en in stedelijke gebieden is koelte van belang. Doelstelling is dat iedereen binnen 300 meter loopafstand toegang moet hebben tot een aangename en aantrekkelijke, koele verblijfsplek. Kijkend naar de kaart zien we enkele wijken, zoals de Vogelbuurt en Stadspolder, die relatief veraf liggen van koele plekken. Des te meer rede voor meer natuur en water in het Stadspark. Door dit groen beter toegankelijk te maken door fiets- en wandelpaden kan het Stadspark door bewoners makkelijker benut worden als koele plek op hete dagen.

- afstand tot koelte > 200m
- afstand tot koelte 200 - 300m
- afstand tot koelte 300 - 400m
- afstand tot koelte >400m
- kerngebied met hetzelfde waterpeil
- waterpeilgebied -1.00 tot -1.50m
- waterpeilgebied -1.50 tot -2.00m
- waterpeilgebied -2.00 tot -2.50m
- dijk
- waterwingebied

2.5.2 OEVERPROFIELEN EN VERKOELING

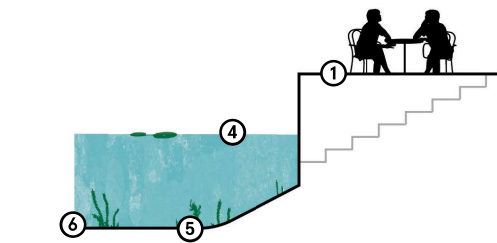
Natuurvriendelijke oevers dragen bij aan een gezond, helder watersysteem. In het Stadspark worden oevers zo ingericht dat de buffercapaciteit van water verhoogd wordt, en dat de oeverzone ruimte biedt voor lokale flora en fauna. We streven naar maximale diversiteit aan oeverzones door een combinatie van natuurlijke flauwe oevers en steile oevers. Vanaf het water gezien gaat de vegetatie geleidelijk over in steeds drogere planten tot (moeras)bos. De drassige zones zijn vooral van belang voor soortenrijke moerasvegetaties en ongewervelde dieren, zoals wormen, kreeftachtigen, insecten en spinachtigen. De ondiepe wateren met waterplanten zijn ideale schuil- en paaiplaatsen voor vissen (Stowa, 2009). Ook de doel- en wenssoorten van het Stadspark zoals de otter, bever, egel en ijsvogel hebben behoefte aan dit type oever.

De hiernaast getoonde principedoorssneden tonen de basisprofielen. Ze tonen een combinatie van steil en flauw, van schaduw- en zonrijk, en variëren in breedte van 1m tot meer dan 10m.

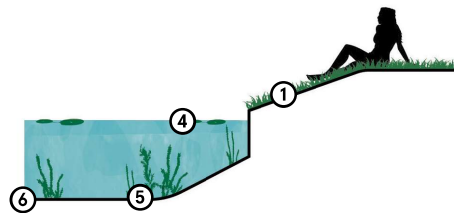
Om het water beter te ervaren voor bezoekers worden op drukke plaatsen, plekken met reuring, harde oevers voorgesteld zodat men dichtbij het water kan komen. Water dient hier ook als verkoeling. In de natuurlijkere parkgedeelten zorgen flauwe oevers en brede rietkragen voor afstand zodat de natuur niet overbelast wordt. Sporadisch verbinden steigers en struinpaden dit rietlandschap met de bezoeker.

Op dit moment is de waterkwaliteit rond de Krommedijk onvoldoende en ongeschikt als speelwater. Het bovenstrooms filteren van water met riet- en wilgenlandschappen, het verbeteren van de circulatie, en het vergoten van de aanvoer van water zal de kwaliteit verbeteren. Hiervoor dient de doorstroming van stuwen en duikers rond knooppunt Schenkel- en Zeedijk, de N3, en het spoor, verbeterd te worden. Wanneer de waterkwaliteit verbeterd is, kan het amfibisch landschap aan de Krommedijk (zie deelopwerking 3.4) ingericht worden als speelnatuur. Kleinere speelnatuurplekken zoals bij de Schenkeldijk en de Stadspolders) verbeteren de waterbeleving en speelpotentie van het Stadspark.

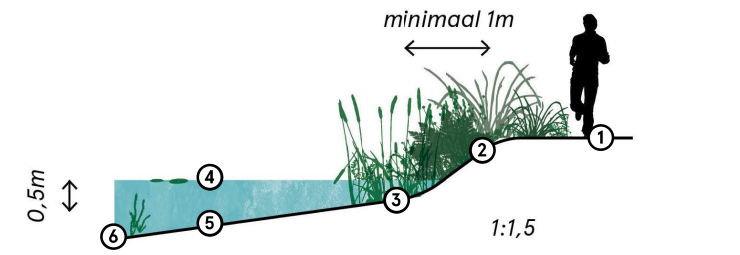
Het vergroten van het oppervlaktewater en het verflauwen van oevers levert grond op dat gebruikt kan worden om speelnatuur in te richten langs de parkloop in het deelgebied Schenkeldijk. In hoeverre dit kan met een gesloten grondbalans zal nader uitgezocht moeten worden.

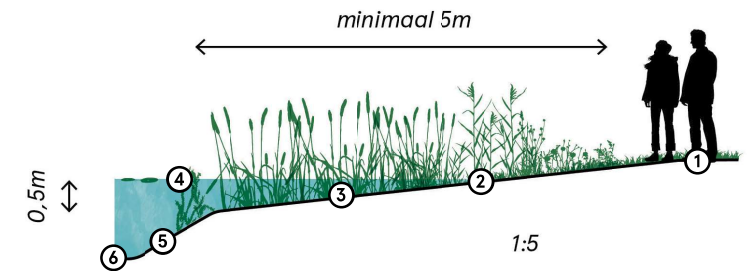
Harde oever (recreatief aantrekkelijk)

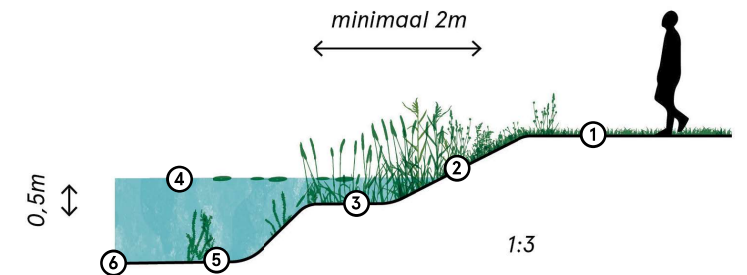
Harde oever optie 2: ligoever (recreatief aantrekkelijk)

Ruige oever (idealerweise in combinatie met een flauwe oever aan oeverzijde)

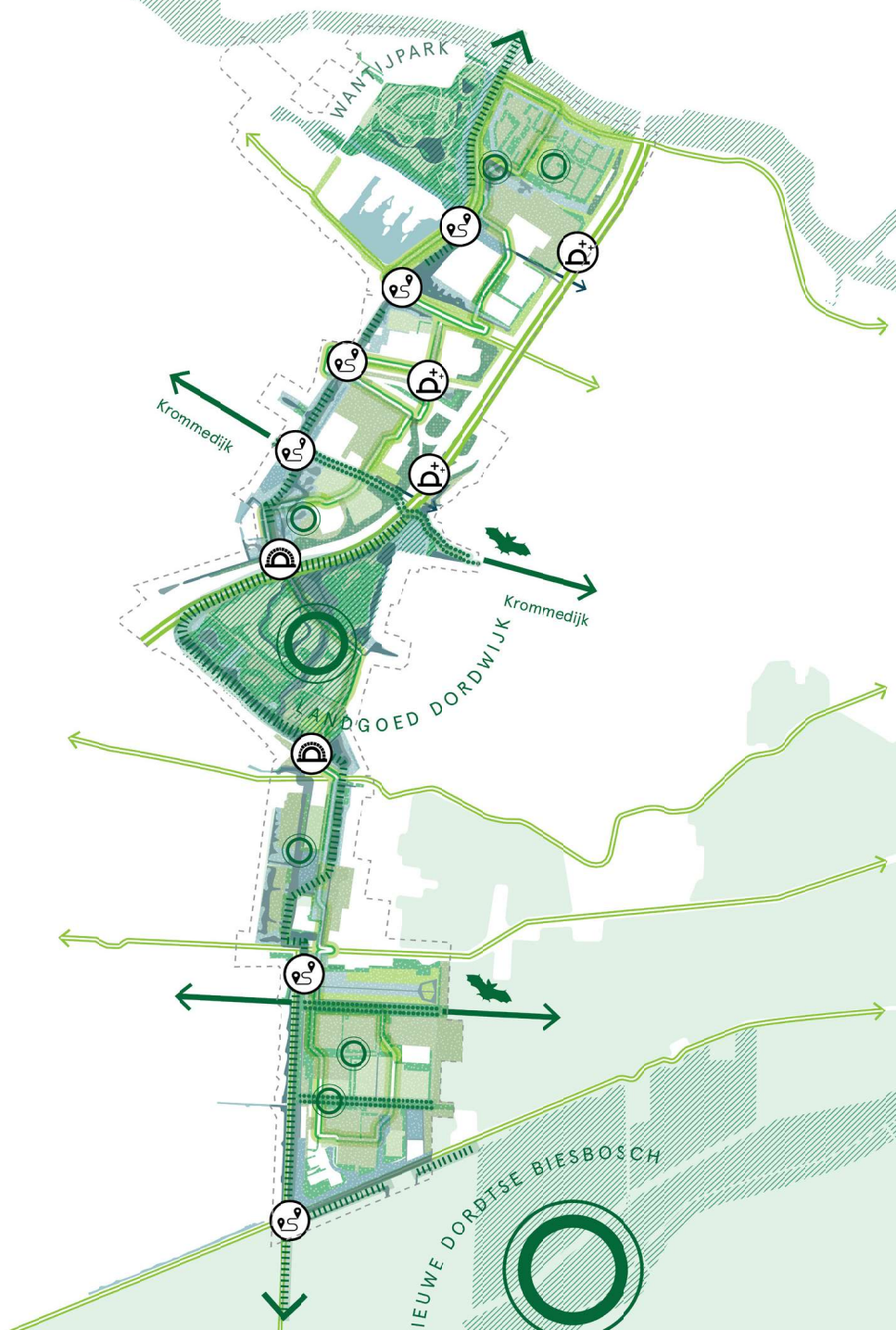
Flauwe oever optie 1: minimale breedte 5m

Flauwe oever optie 2: drasoever, daar waar een brede flauwe oever niet mogelijk is.

Legenda:

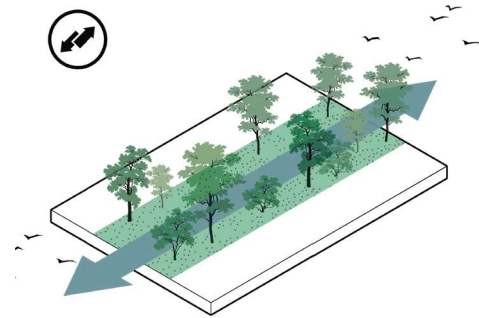
- ① onderhoudsstrook / beschermingszone, voorkeur voor onderhoud vanaf de kant.
- ② oevervegetatie, dichte begroeiing van bijvoorbeeld lisdodde of riet, die boven water staat.
- ③ emerse vegetatie, open begroeiing van bijvoorbeeld riet dat deels boven water groeit.
- ④ drijfbladvegetatie, bijvoorbeeld gele pomp of witte waterlelie.
- ⑤ submerse vegetatie, bijvoorbeeld fonteinruid, waterpest, of hoornblad.
- ⑥ doorstroombroef, voldoende ruimte voor water aan- en afvoer.

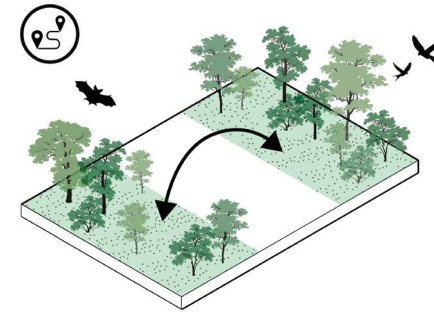
Het Stadspark wordt naast leefgebied ook een belangrijke ecologische stapsteen binnen het Eiland van Dordrecht en dieren zullen zich verplaatsen via de brede amfibische zone tussen het Wantij en de Nieuwe Dordtse Biesbosch. Het park zal bestaan uit verschillende biotopen en verbindt drie beschermde NNN-gebieden met elkaar.

Het uitgangspunt is om maximaal natuurwaarde toe te voegen en tegelijkertijd de sport- en recreatieve kwaliteiten van het park te verbeteren. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste ontwerpkeuzes voor natuur en groen toegelicht.

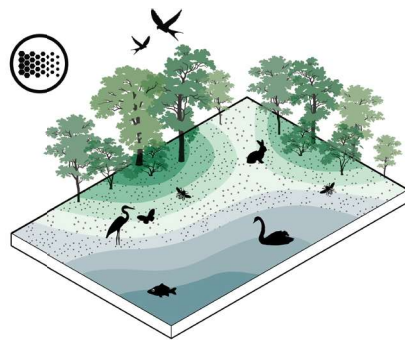
	verbeteren verbinding		oppervlaktewater
	aanleg ecotunnel		broekbos
	verbeteren ecotunnel		riet- wilgenbos
	vleermuisverbinding		ruigteveld
	brede bosrandzone met onderbeplanting		bloemrijk grasland
	ecologische corridor		parkgazon
	ecologische bermen		parkbos
	rustgebieden		brede bosrand
			NNN

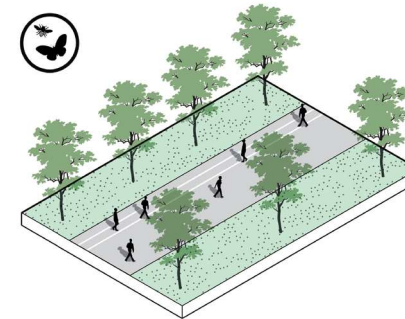
Aaneengesloten ecologisch netwerk
van noord tot zuid

Ontsnippering voor ecologische
verbindingen

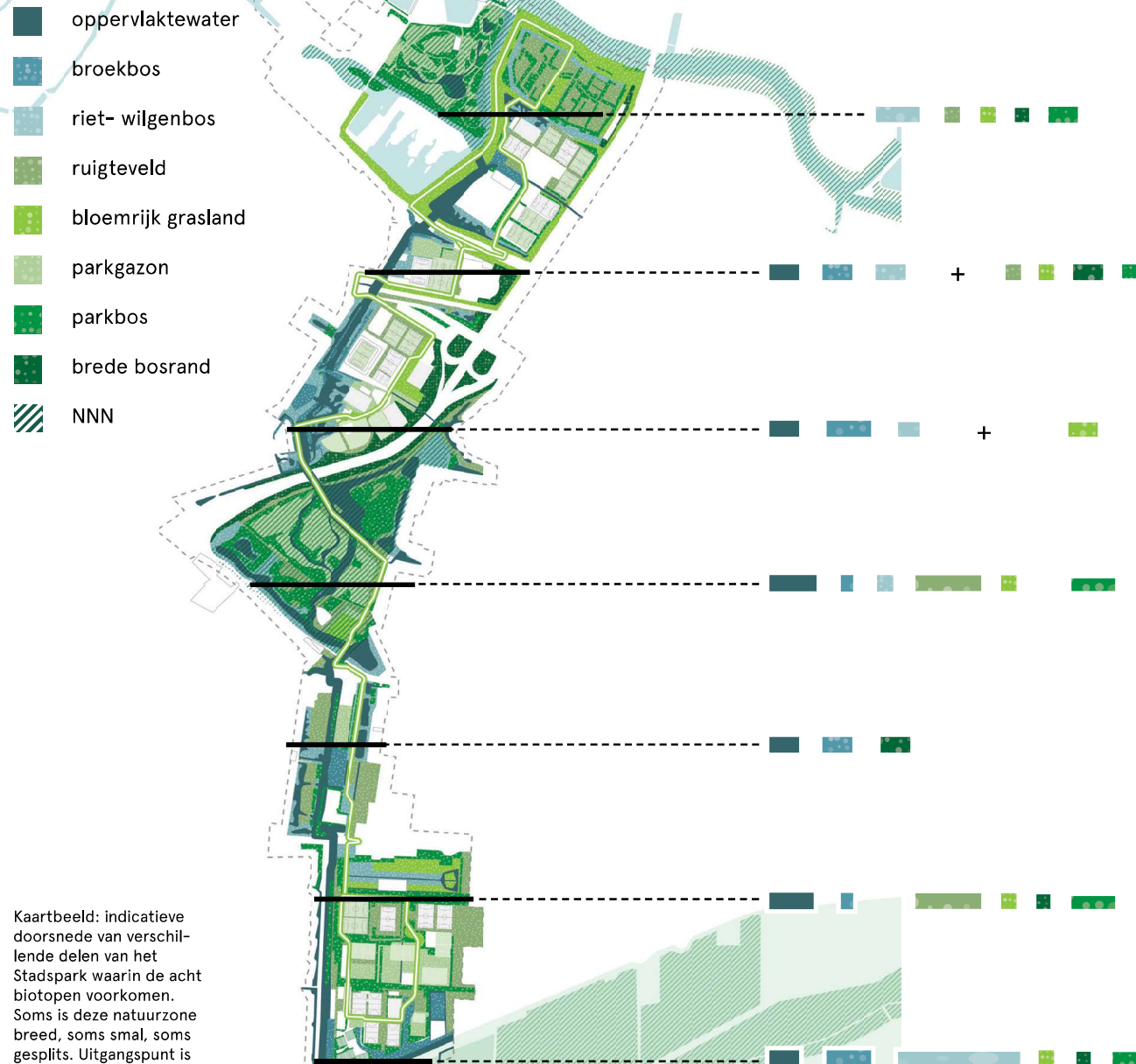

Structuurvariatie/gradiënten in
beplanting

Bloemrijke zone's aan de
parkloop

2.6.1 PARKLANDSCHAP MET GRADIËNTEN

Kaartbeeld: indicatieve doorsnede van verschillende delen van het Stadspark waarin de acht biotopen voorkomen. Soms is deze natuurzone breed, soms smal, soms gesplits. Uitgangspunt is een continue zone van robuuste natuur die van Wantij tot de Nieuw Dordtse Biesbosch loopt.

Het Stadspark wordt ingericht om als leefgebied te dienen voor verschillende doelsoorten en wenssoorten. De inrichting van het Stadspark wordt afgestemd op flora- en fauna-soorten die van nature voorkomen in de omgeving. Om dit te bereiken kan met doelsoorten worden gewerkt. Hoewel de otter nog niet voorkomt in de Dordwijkzone, richten wij het Stadspark zo in dat het park wel als leefgebied kan fungeren voor de toekomst.

Het Stadspark zal bestaan in drie verschillende zones; een aquatische, amfibische en terrestrische zone. Van noord tot zuid zullen in het Stadspark deze drie zones in meer of mindere mate altijd voorkomen. Deze natte en droge zones worden opgebouwd uit acht verschillende biotopen zodat er voldoende variatie in soorten en leefgebieden ontstaat en er een jaarrond voedselaanbod is. Als een barcode zullen deze biotopen van noord tot zuid in meer of mindere mate aanwezig zijn. Daar waar kan, zoals het noordelijk gedeelte van Schenkeldijk, de middenzone van Stadspolders, of de westzijde van Krommedijk, zijn de overgangen tussen de drie zones ruim en alle acht biotopen aanwezig. Daar waar dit niet mogelijk is worden overgangen smaller. Zo ontstaat een continue en robuuste natuurzone binnen het Stadspark met maximale natuurwaarde. Delen van het Stadspark worden verruigt en zijn niet toegankelijk voor bezoekers, ze dienen als rustgebieden voor flora en fauna. Het getijdenlandschap rond het Wantij wordt versterkt het verflauwen van oevers en door ecologisch dijkbeheer (zie hoofdstuk 3.2).

Vanwege de waarde voor biodiversiteit kiezen we voor spontane ontwikkeling van vegetatie en gebiedseigen zaden waar dit passend, mogelijk, realistisch en (kosten)efficiënt, aangevuld met lokaal geteeld planten. Dit is in overeenstemming met het groenblauwe programma van de gemeente Dordrecht (Gemeente Dordrecht, 2021). Binnen het deelgebied Stadspolders en het kerngebied van deelgebied Stevensweg worden extra bomen aangeplant die kunnen uitgroeien tot kleine bospercelen. Het Wantijpark en Landgoed Dordwijk zijn ecologisch erg interessant omdat hier oude bomen staan die weer aantrekkelijk zijn voor bepaalde vogels zoals de uil.

open water

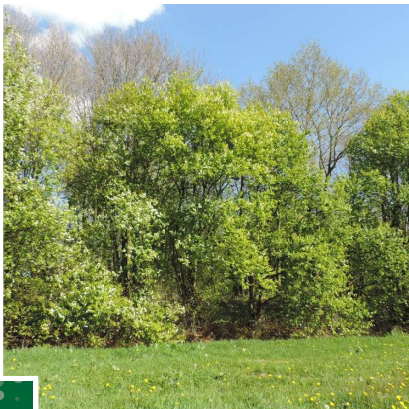
broekbos

riet- wilgenbos

ruigteveld

brede bosrand

bloemrijk grasland

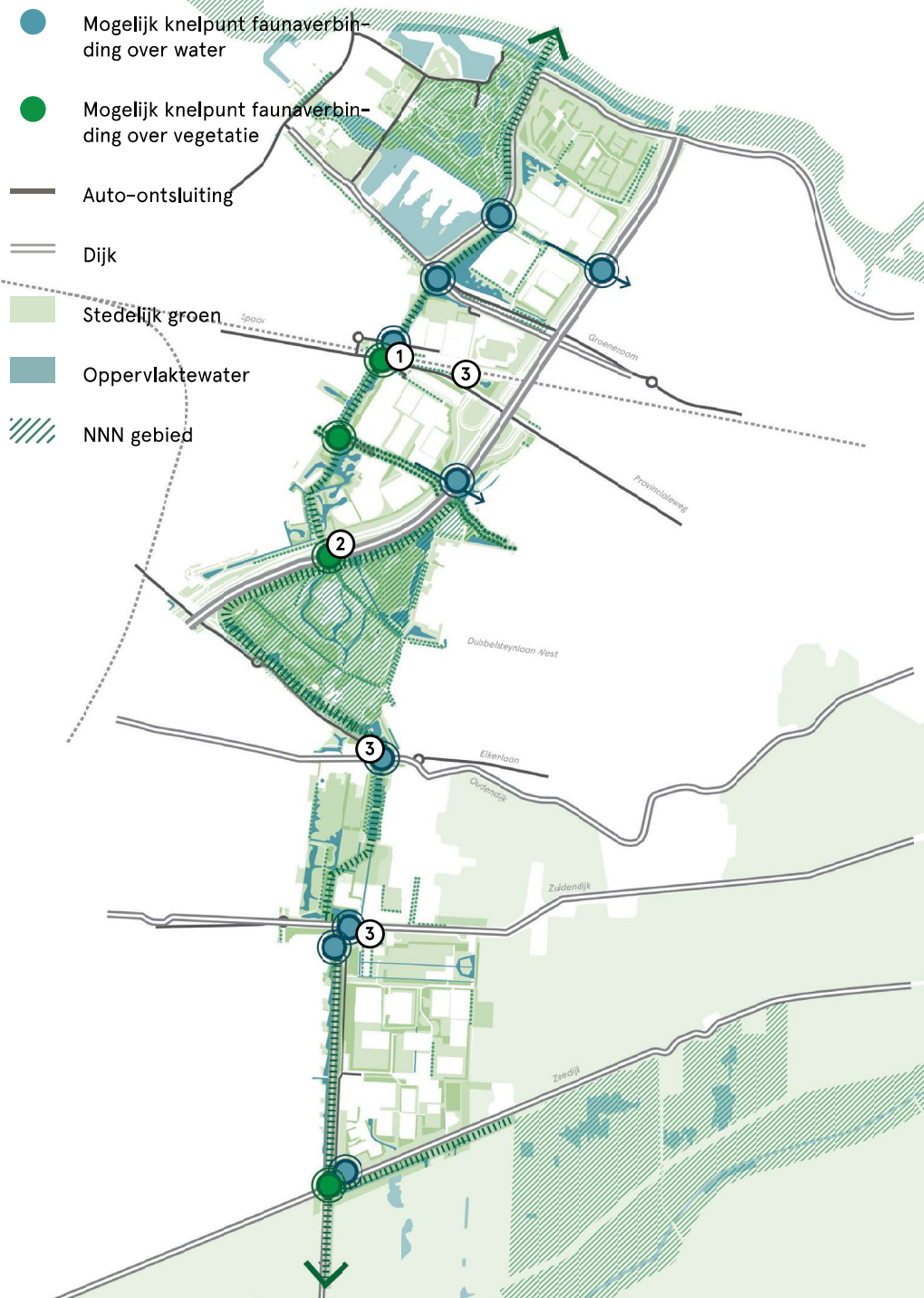

parkgazon

parkbos

2.6.2 ECOLOGISCHE KNELPUNTEN

Een belangrijk doel van het Stadspark is het opheffen van ecologische barrières, met name tussen de drie NNN-gebieden. Er zijn al op verschillende plaatsen langs watergangen faunapassages aangelegd onder wegen en bruggen. Het is de ambitie om de natuur verder te ontwikkelen en de biodiversiteit te stimuleren. Daarom is op een aantal plaatsen meer ruimte nodig om de ecologische waarde te behouden, te versterken en verdere versnippering te voorkomen. Er is bijvoorbeeld meer ruimte nodig om dieren "om te leiden" richting nieuwe faunapassage, zoals bij Reeweg (1). De aanleg van parkloop en het vergroenen van de entree tot het Stadspark draagt hieraan bij.

Op de kaart staan potentiële knelpunten weergegeven. De ecologische knelpunten in een noord-zuidverbinding zijn barrières zoals infrastructuur of dijken. De oost-west knelpunten, onder andere bij de Krommedijk en Zuidendijk zijn o.a. incomplete vleermuiscorridors. De aanplant van een stevige bomenrij bij de Krommedijk en een wilgenrij bij de Zuidendijk heffen deze knelpunten op.

Onder de N3, waar al een smalle verbinding is, stellen wij een nieuwe voet-fietsverbinding met een forse fauna verbinding voor. Dit is een cruciaal deel van de noord-zuid verbinding, zowel voor fauna, als voor de parkloop (2). In de verre toekomst kunnen wij ons voorstellen dat andere knelpunten, zoals de onderdoorgang van spoor en de provinciale weg, verbeterd kunnen worden door de aanleg van een ecotunnel (3).

Er zal nader onderzocht moeten worden verricht in hoeverre deze locaties kunnen transformeren tot succesvolle verbinding voor diverse diersoorten. Een studie van de Wageningen University geeft richtlijnen mee voor het ontwerp en de inrichting van de ecologische en voor de eerder genoemde wens- en doelsoorten. De eisen voor bever en otter passages zijn hierin leidend. Een tekstpassage uit dit onderzoek:

Met name bevers en otters blijken verschillende typen faunapassages te gebruiken. Deze variëren van kleine, buisvormige faunatunnels tot grote onderdoorgangen die ruimte bieden aan zowel water als land. Ook duikers waarin looprichels zijn aangebracht of onderdoorgangen waarin ruimte voor een groenstrook in gemaakt blijken gebruikt te worden. Wel zijn er minimale eisen wat betreft dimensies van tunnels en looprichels en is de plaatsen van geleidende rasters essentieel.

Bron: Wageningen University, 2011. Advies ontsnippering Merwedezone voor bever en otter.

Geschiktheid van verschillende typen faunapassages voor Bever en Otter. Legenda: ●●● = zeer geschikt; ●● = geschikt; ● = weinig geschikt, afhankelijk van ontwerp en positionering; - = niet geschikt; ? = geschiktheid voor de soort onbekend.

Type kunstwerk	Bever	Otter
Landschapsbrug	?	●●●
Aquaduct	●●●	●●●
Ecoduct	?	●●●
Verkeersweg op palen	●●●	●●●
Brug zonder oeverstroken	●●	-
Brug met oeverstroken	●●●	●●●
Grote faunatunnel	●	●●●
Kleine faunatunnel	●●	●●●
Amfibietunnel	-	-
Ecoduiker (looprichels)	●●	●●●
Groenstrook op verkeersviaduct	-	-
Groenstrook onder verkeersviaduct	-	●

40 Uitsnede van typen faunapassages voor de gewenste doel- en wenssoorten voor het Stadspark XXL. Bron: Advies ontsnippering Merwedezone voor bever en otter. Wageningen, 2011. De studie geeft richtlijnen voor het ontwerp en de inrichting van de ecologische verbinding en de benodigde faunapassages bij kruisende infrastructuur.

41 Faunapassage voor otter, kikkers, padden, egels, gemaakt van olifantsgras en gerecycled betonpuin. Deze circulaire, biobased (prefab) faunapassage is een milieuvriendelijk alternatief voor een faunapassage gemaakt van traditioneel beton.

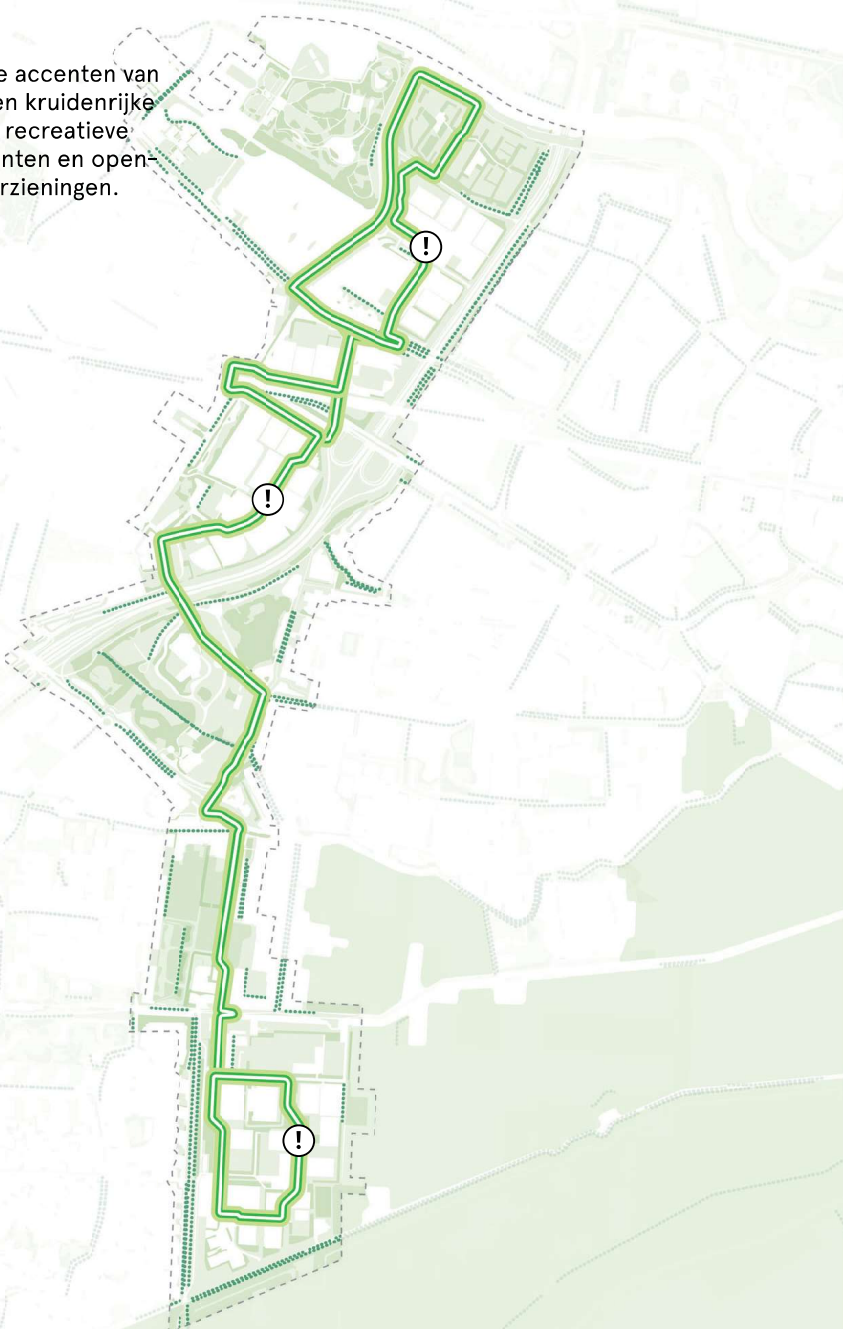
43 Een gecombineerde faunapassage voor de otter, hermelijn, reptielen en vissen tussen twee natuurgebieden in Friesland.

42 Rasters begeleiden bevers en otters naar de faunapassage. Bij voorkeur zijn deze 1 tot 1,5m hoog en minimaal 0,3m in de grond ingegraven. De lengte dient minimaal 50(!)m te zijn.

2.6.3 BLOEMEN & KRUIDENROUTE

ⓘ mogelijke accenten van bloem- en kruidenrijke fauna bij recreatieve knooppunten en openbare voorzieningen.

Aanvullend op de verschillende biotopen in het Stadspark, stellen wij voor om de obstakelvrije zone langs de parkloop te beplanten met lokaal bloem en kruidenrijk grasmengsel. Deze obstakelvrije zone is minimaal 0,5m breed. Daarbij kunnen langs recreatieve knooppunten en openbare voorzieningen ook bloemenweiden aangeplant worden.

Een bloeiende en geurende bloemenweide langs de parkloop brengt extra recreatieve waarde mee en is goed voor het lokale ecosysteem. Daarnaast versterkt dit het contrast tussen de wildere delen van het park, en de parkloop die dit doorsnijdt.

MEER GROEN EN BLAUW

De kaart en doorsneden op de volgende bladzijde tonen de toename van natuur en water in het voorstel voor het Stadspark. De grafiek links laat de huidige verhouding zien tussen, water, natuur, gazon en verharding, de grafiek ernaast de nieuwe verhouding. Bijbehorende doorsneden laten dit ook zien. In hoofdstuk 3 worden de doorsneden verder toegelicht.

Vleermuis:

- aaneengesloten boomstructuren
- maximale onderbreiking van x m

Ijsvogel:

- Helder (open) water
- Schaduwrijke plekken
- Steile oevers / omgewaaide bomen
- takken dicht bij water

Bever:

- overgangsgedebied tussen land en water
- water omzoomd door (broek)bossen met bomen als wilg en populier

Otter:

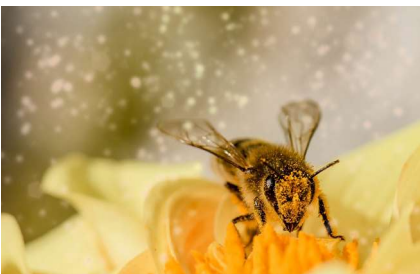
- schoon stromend water (minimaal 5m breed en 1-2.5m diep)
- Dichte oevervegetaties (riet, bosschages, stuweel)
- Aanwezigheid van vis (snoek, brasem, aal)
- Beperkte verstoring/versnippering (min 5km overlengte)

Egel:

- aaneengesloten struweel / geen onderbrekingen

Weidebeekjuffer / watergebonden insecten

- Open water
- Snel en langzaamstromend water
- Gedeeltelijk zon
- Ruige oevervegetatie
- waterplanten voor afzet eieren

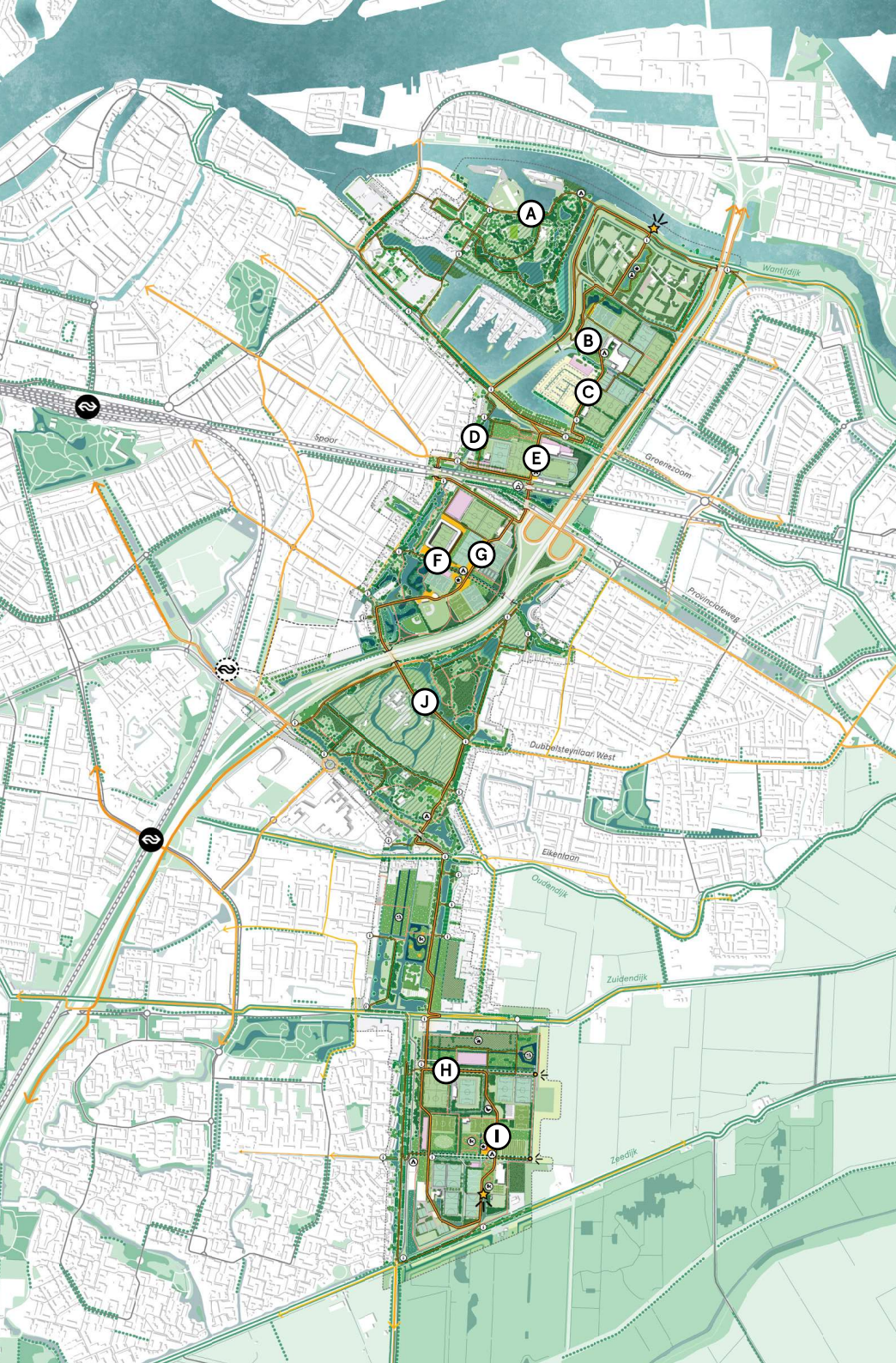

Bestuivers:

- kruidenrijk grasland
- in winter niet maaien
- veel bloemen in de berm

Bittervoorn:

- schoon stilstaand of langzaam stromend water.
- veel watervegetatie gewenst, zoals bij natuurvriendelijke oevers
- aanwezigheid zoetwatermossels vereist

Bron: Advies ontsnippering Merwedezone voor bever en otter. Wageningen, 2011. De studie geeft richtlijnen voor het ontwerp en de inrichting van de ecologische verbinding en de benodigde faunapassages bij kruisende infrastructuur.

(A)

WANTIJPARK

(B)

PARKLOOPTRI-
BUNE BIJ ORANJE
WIT

(C)

NIEUWE
NOORDPOLDER-
WEG

(D)

NVO MOLENLIET

(E)

AUTOVRIJ REEWEG

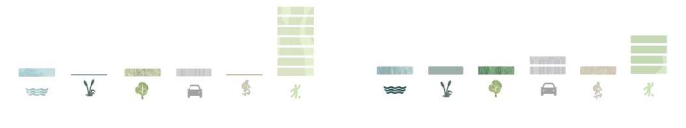
(F)

GROOTSTE
ENTREE
STADSPARK XXL

(G)

ACTIEF SPORTLINT
AAN DE PARKLOOP

(H)

WATERBERGEND
POLDERPARK

(I)

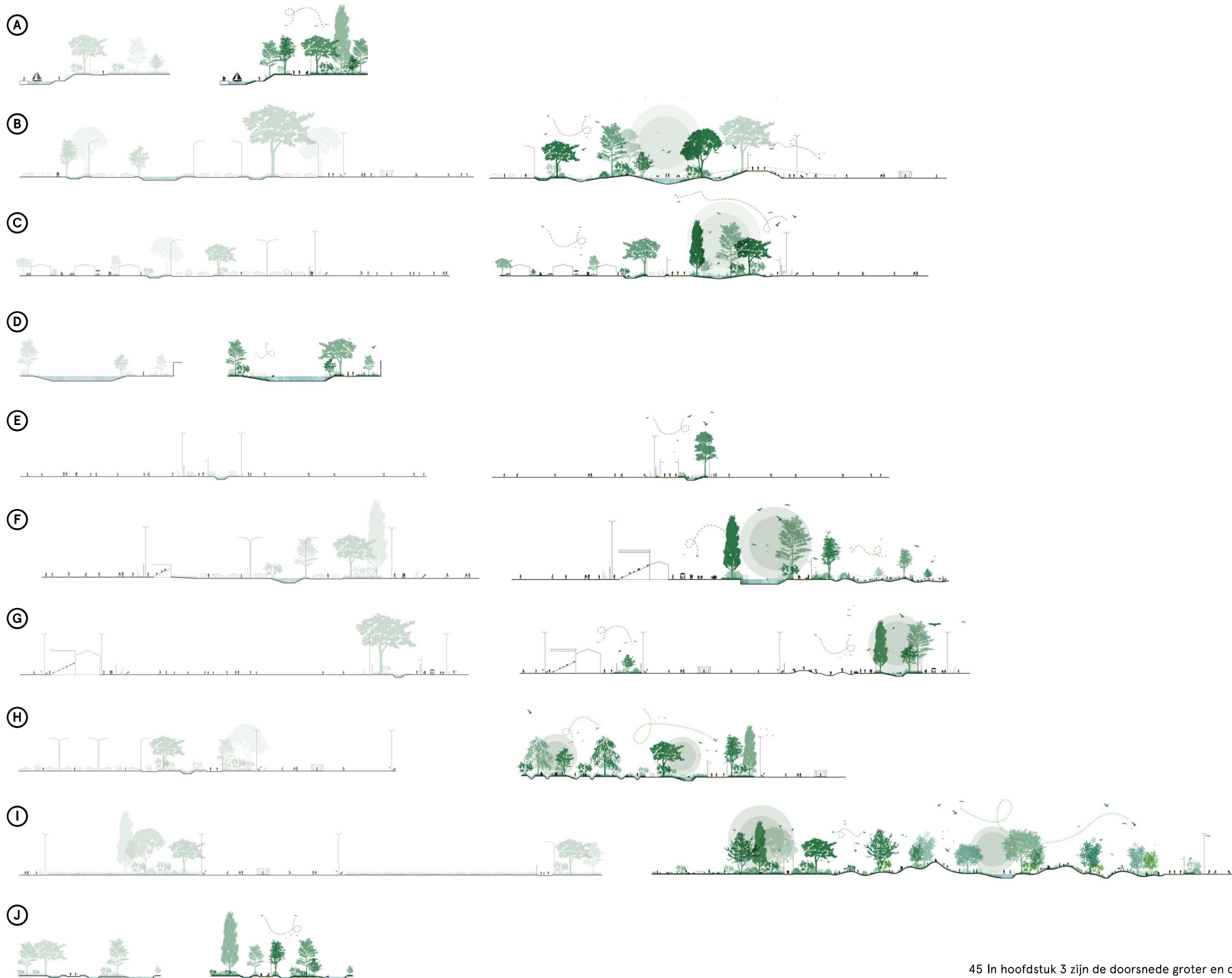
KLEINSCHALIG
PARKLAND-
SCHAP MET
SPEELNATUUR
EN
VOEDSELBOS

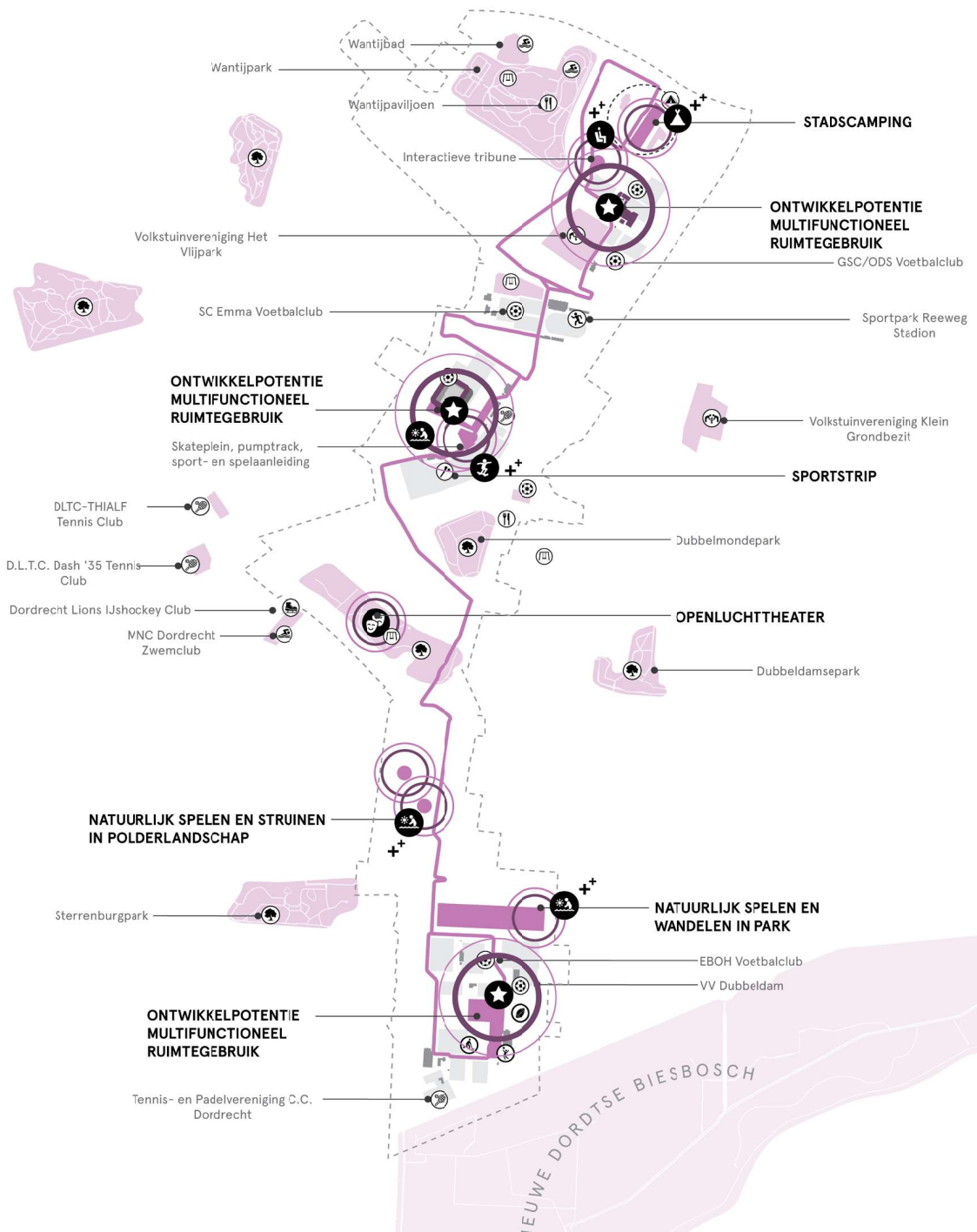
(J)

DORDWIJKLAAN

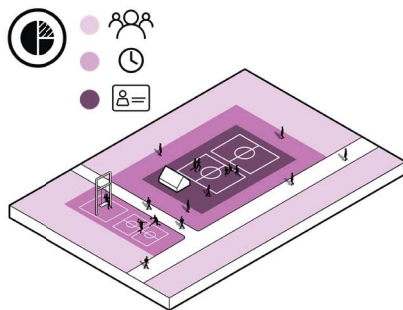

2.7 PROGRAMMA

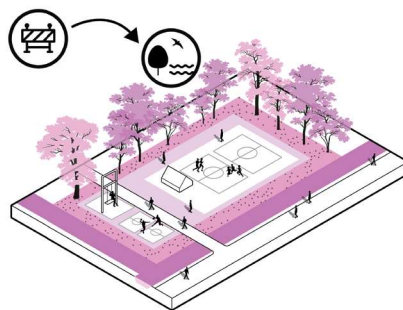

In het stadspark zijn een aantal plekken opgenomen met een concentratie van programma (reuring) afgewisseld met zones voor een rustiger gebruik (rust). In dit hoofdstukken lopen we de verschillende functies afzonderlijk langs. De plekken voor reuring hebben een hoge dynamiek en kenmerken zich door een combinatie van functies, zowel gebouwd als onbebouwd. De plekken met rust zijn ingericht met maximale natuurwaarden en natuurbeleving als uitgangspunt. Verenigingssporten heeft een prominente rol in het Stadspark en sportvelden worden geïntegreerd in het parklandschap. Met nieuwe parkranden worden park en stad met elkaar vervlochten. Functiemenging, ruimtelijke integratie (groene dooradering) optimale benutting (clubhuis overdag, onderwijslocatie in de avond) en openheid (fiets- en wandelroutes doorkruisen het sportpark) zijn de belangrijkste ontwerpprincipes. Zo benutten we de schaarse (groene) ruimte optimaal.

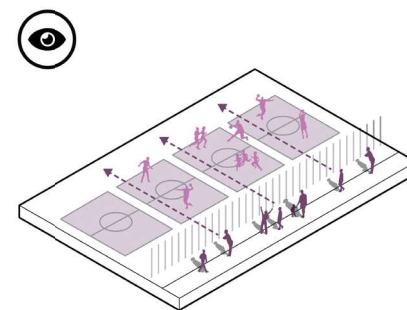
- Programma, sportclub gerelateerd
- Programma, openbaar
- Programma, parken en natuurgebieden

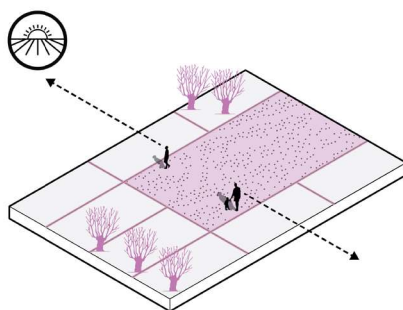
Sportparken zo openbaar mogelijk;
gradiënten in toegankelijkheid

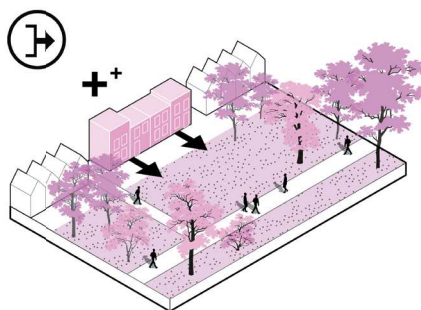
Natuurlijke randen, alleen
hekwerk waar noodzakelijk

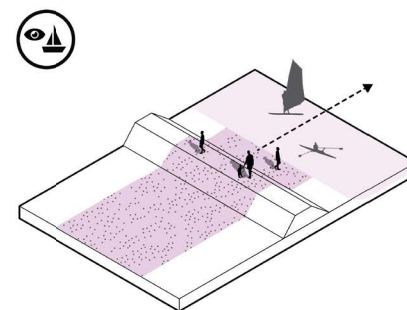
Maak sport beleefbaar; ook
voor niet leden

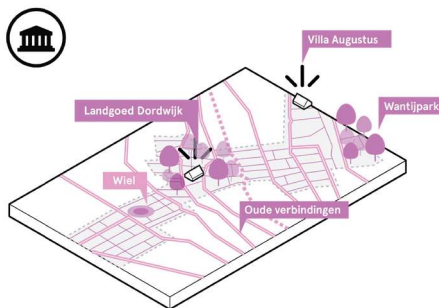
Randen - polder zuidzijde

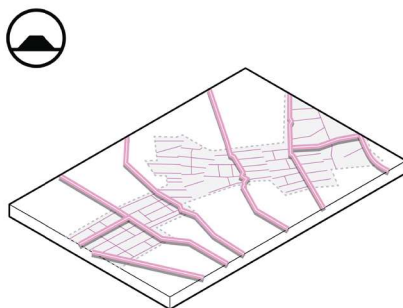
Randen - nieuwe (woon-)
ontwikkelingen

Randen - water noordzijde

Maak monumenten beleefbaar

Historische dijken scheiden
verschillend type gebruik

2.7.1 MAXIMAAL MULTIFUNCTIONEEL RUIMTEGEBRUIK

In het Stadspark gaan we uit van maximaal multifunctioneel ruimtegebruik, niet alleen van het park, maar ook van de verschillende faciliteiten en gebouwen. Kantines kunnen worden samengevoegd, en clubhuizen die enkel in het weekend gebruikt worden, kunnen doordeweeks mogelijk een andere invulling krijgen als buurthuis, bibliotheek, fysioruimte, etc. We gaan ook uit van efficiënt en meervoudig ruimtegebruik door het samenvoegen van opstallen, parkeerruimten en fietsparkeren.

Door de parkloop zoveel mogelijk langs bestaande kantines en clubhuizen te positioneren, wordt dit gestimuleerd. Mogelijk kunnen daarnaast ook recreanten of individuele sporters gebruik maken van de faciliteiten van een verenigingsgebouwen, zoals omkleden, koffie drinken, sanitaire voorzieningen of een watertappunt.

47 Mogelijk kan dit rijksmonument ook een meer openbare invulling krijgen binnen het Stadspark.

46 Mogelijk multifunctioneel ruimtegebruik bij bestaande gebouwen. Denk aan dubbelgebruik van kantines, horeca, kleedkamers, of aan nieuwe functies zoals een kinderdagopvang, BZO of dagbesteding. Beelden boven: Sportaccommodatie De Dijk, Fotius, Matchoholic Stadion.

50 Bovenop het tunneldak van de rijksweg A4 wordt ter hoogte van Schiedam een 2km lang stads- en sportpark aangelegd. Beeld: BGSV stedenbouw en landschap en MoederscheimMoonen Architects

49 Hangzhou Cloud Town Exhibition Centre. Een goed voorbeeld hoe dakoppervlak van een winkelcentrum optimaal benut kan worden in een (extreem) verdichte stad.

48 Ook voedselbossen zijn een vorm van dubbel ruimtegebruik. Voedselbossen stonden hoog op de wensenlijst van de inwoners van Dordrecht voor het Stadspark. Referentiebeeld: Voedselbos in Roggebotstaete.

2.7.2 AFWISSELING VAN RUST EN REURING

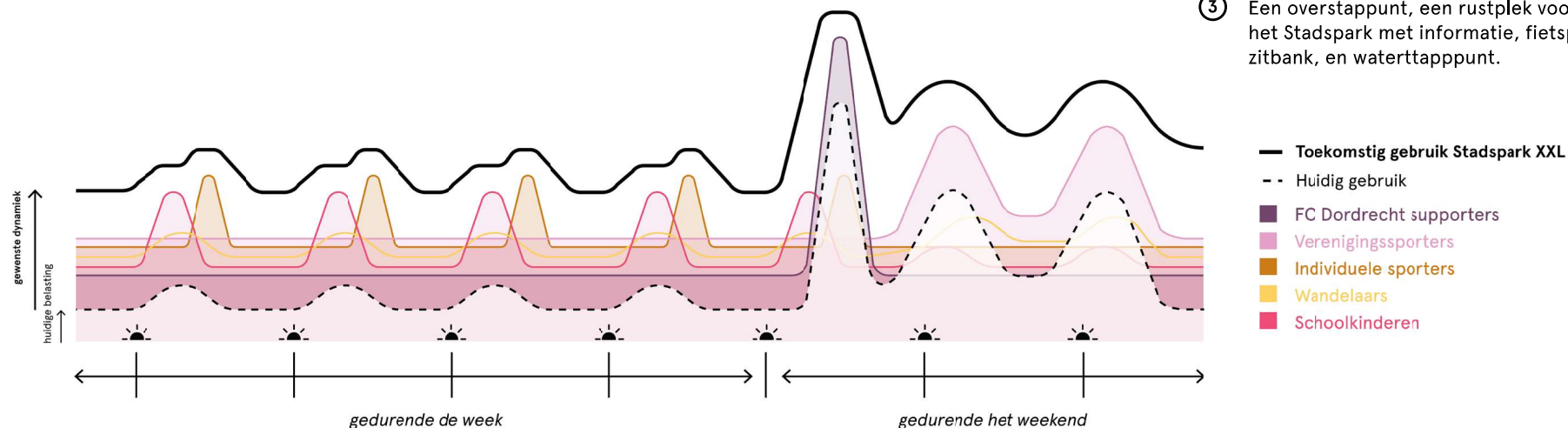
Wij streven ernaar om het Stadspark in te richten voor iedereen. Naast uitstekende toegankelijkheid betekent dat ook een breed aanbod aan functies en gebruik. Door ruimte te bieden aan individueel sporten zal het park vaker doordeweeks, bijvoorbeeld na werktijd, gebruikt worden. Het verbeteren en vergroten van de wandelpaden, het maken van rondjes, en het toevoegen van o.a. hondenlosloopvelden (zie 2.7 Programma) zorgt voor meer bezoek gedurende de dag. Door het open sportparken concept wordt het Stadspark zo ingericht dat schoolkinderen vaker gebruik maken van de bestaande sportfaciliteiten gedurende de dag. Daarbij komt het verenigingsporten dat vaak 's avonds of in het weekend plaatsvindt. Hockey, voetbal, honkbal en tennis vindt vaak op dezelfde tijden in de week plaats en dat zorgt voor een tijdelijke belasting van het park.

De vrijdagavondwedstrijden van FC Dordrecht zorgen daarbovenop ook voor een grote piekbelasting. Met een gemiddeld aantal van 1.500 bezoekers per wedstrijd heeft dit een grote impact op het Stadspark. Het is belangrijk om de infrastructuur zo in te richten dat het park dit kan accommoderen. Concreet zal dit betekenen; veilige fiets- en wandelpaden, voldoende fietsparkeerruimte, en mogelijkheid tot kiss- and ride zones en (kort) parkeren.

Naast actieve recreatie, zal het Stadspark ook ruimte bieden voor aan grote (zoals Wantijpop) en kleine (zoals Foodfestival Lepeltje Lepeltje) evenementen. Deze evenementen zullen sporadisch plaatsvinden op verschillende plekken in Stadspark (zie 2.7 Programma).

Waar we dus nu vooral piekbelastingen (zie dunne zwarte lijn in grafiek) in het weekend en de avonden in de Dordwijkzone zien, streven we naar meer, en meer verspreid gebruik gedurende de dag en de week (dikke zwarte lijn). Zo is er voor ieder wat wils.

- ① Door bij Stadspolders twee voetbalvelden samen te voegen ontstaat er ruimte voor een brede binnendijkse natuurzone met natte natuur.
- ② De parkloop doorsnijdt dit landschap en verbindt de stad met het Wantij en verschillende functies in de Stadspolder, zoals de scouting.
- ③ Een overstappunt, een rustplek voor de bezoeker van het Stadspark met informatie, fietsparkeren, toilet, zitbank, en watertappunt.

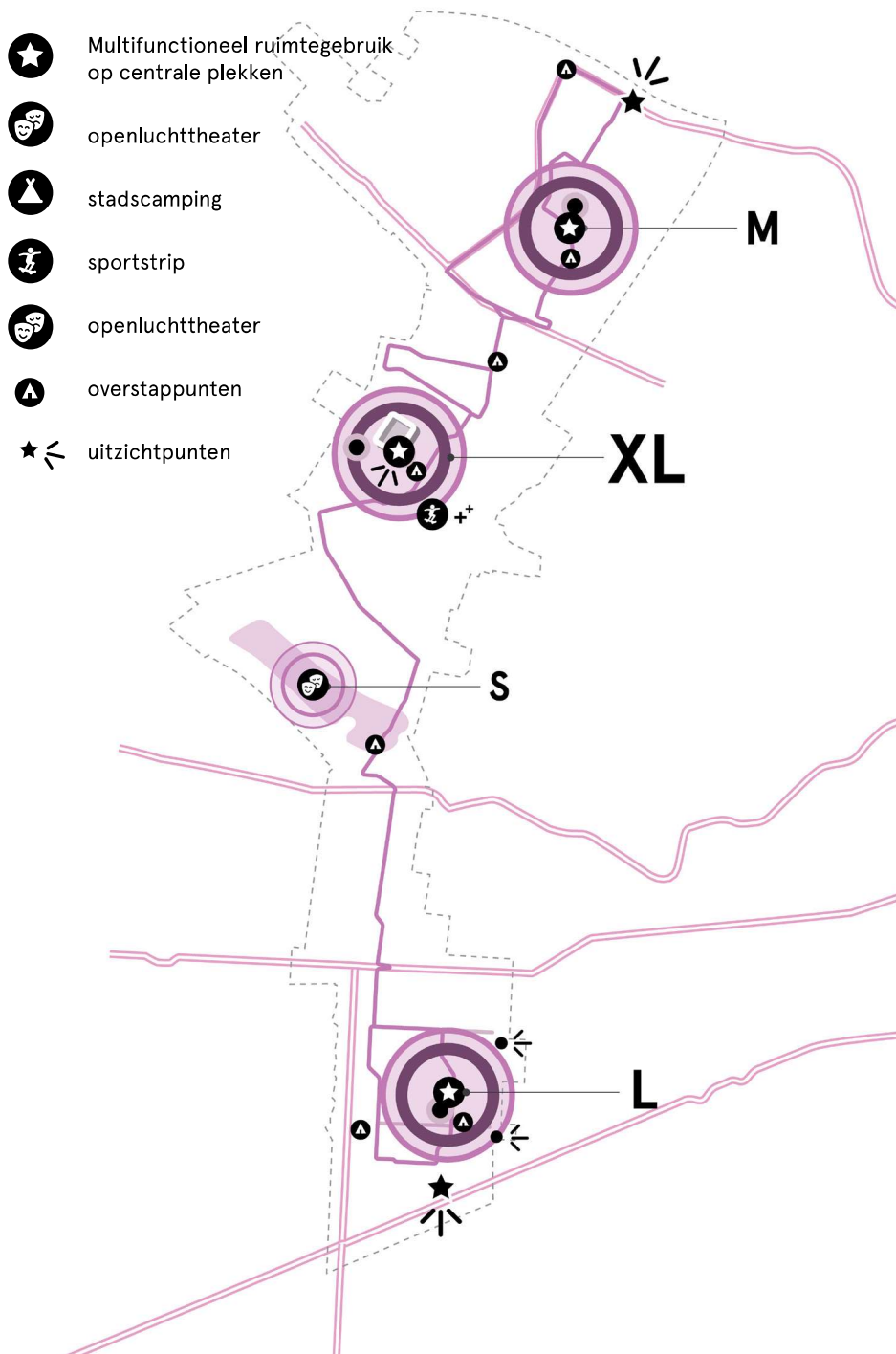
1

2

3

WANTU

2.7.3 PLEKKEN MET REURING...

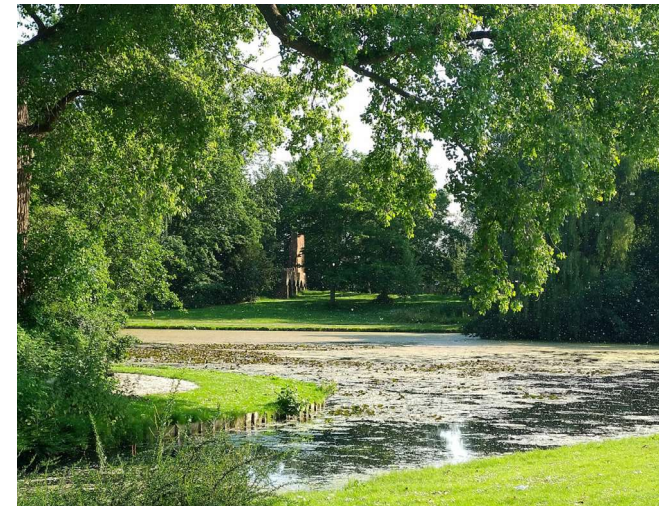
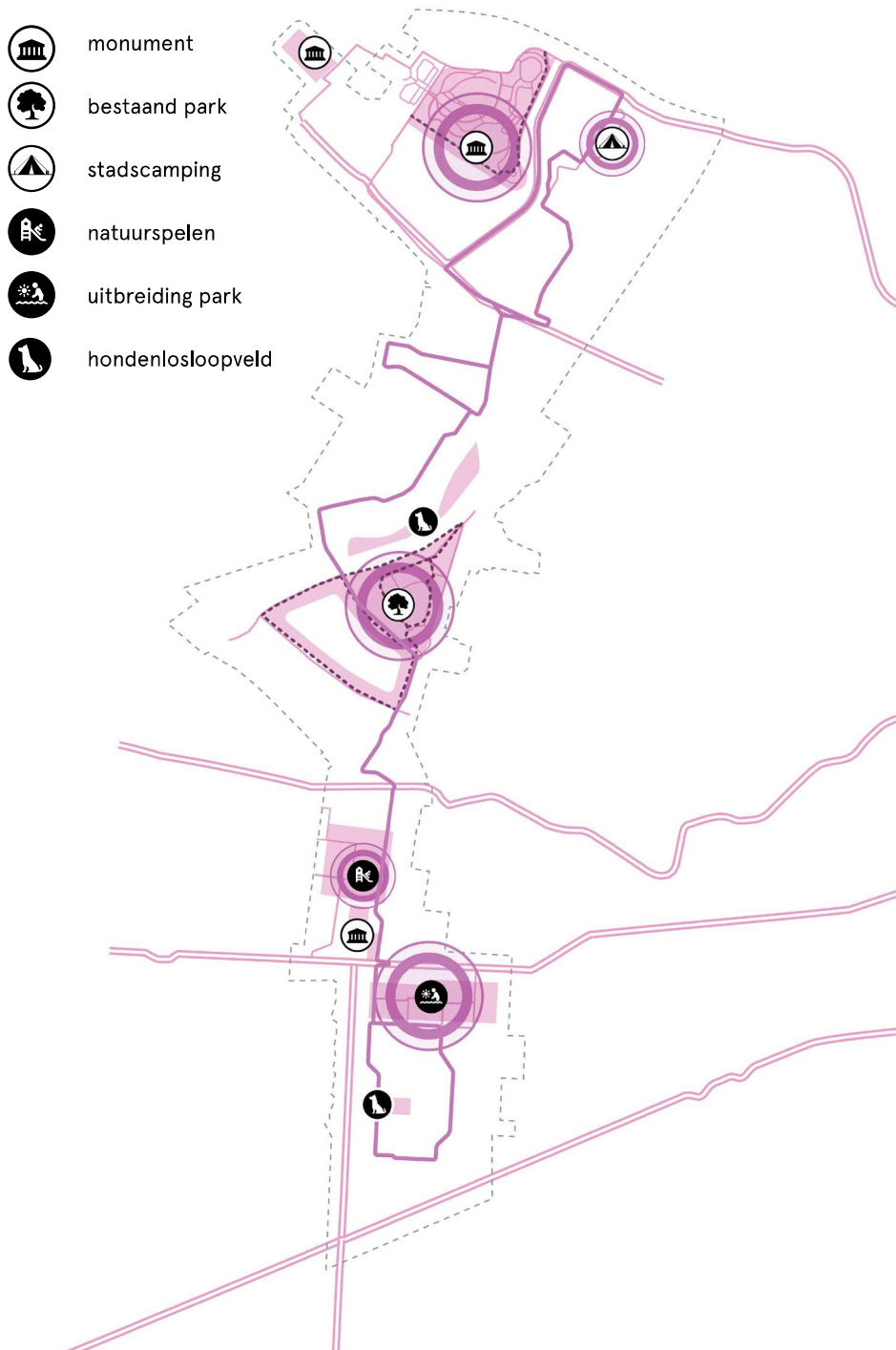

Het Stadspark biedt ruimte voor een breed scala aan activiteiten, passend bij de schaal van de verschillende deelgebieden. Op de linker kaart zien we vier hotspots, dit zijn de meer intensieve zones binnen het Stadspark. Ze variëren van XL tot S naar gelang het type evenementen dat hierbij past. De kruising van Krommedijk met de parkloop vormt het 'parkhart'. Hier is ruimte voor grootse activiteiten zoals con-certen of andere stedelijke evenementen. Bij de Schenkeldijk stellen we een nieuwe openbare voorziening voor zoals een basisschool, horecapunt of buitenschoolse opvang. Sport gerelateerde evenementen en activiteiten zoals een klimto-ren of stormbaan passen uitstekend in dit deel van het park. Rond het gebouwencluster van Oranje Wit in de Stadspolder zien we ook ontwikkelpotentie voor meer openbare functies en grotere bezoekersstromen. Door de goede verbinding met stad en wijk en het nieuwe treinstation is het Overkamppark geschikt voor een openluchttheater. In de deelkaarten in hoofdstuk 3 komt dit in meer detail aan bod.

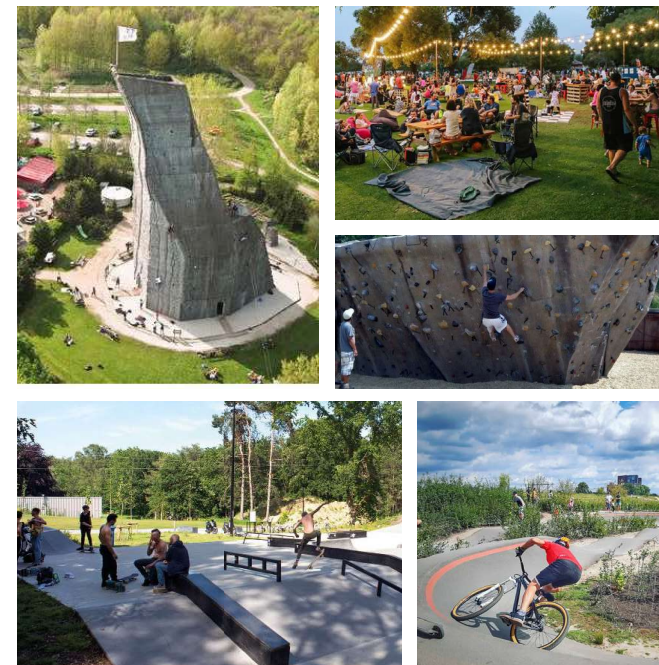
De punten op de rechterkaart zijn plekken waar natuur-beleving centraal staat. Dit zijn plekken zonder grootse programmering. Bezoekers kunnen hier in relatieve stilte genieten van het park en de natuur. Bestaande parken zoals het Dubbelmondepark en het Wantijpark worden ongemoeid gelaten, maar wel onderdeel van het Stadspark door de ligging van de parkloop. Het Stadspark wordt verrijkt met twee nieuwe parkgedeelten. Het deel bij de Stevensweg zal een natter karakter hebben (seizoenswaterbering) en een natuurspeleiland. Het parkgedeelte ten zuiden van de Zuidendijk wordt ingericht om te wandelen en te verblijven.

Wij stellen twee ruime hondenlosloopvelden voor. Eén bij de Schenkeldijk Beneden, en één aan de oostzijde van de Krommedijk. Mogelijk heeft de hondenloslooplocatie bij de Krommedijk ook een plek waar honden kunnen zwemmen (zie deelopwerking 3.4).

...EN PLEKKEN MET RUST

54 Het Dubbelmondepark en het Wantijpark worden ongemoeid gelaten, maar wel onderdeel van Stadspark door de ligging van de parkloop.

53 Plekken met reuring bieden ruimte voor verschillende typen aan activiteiten.

2.7.4 BELEEFBAARHEID SPORT

 parkloop in combinatie met een tribune

 altijd toegankelijk

 overdag toegankelijk

 toegankelijk voor leden

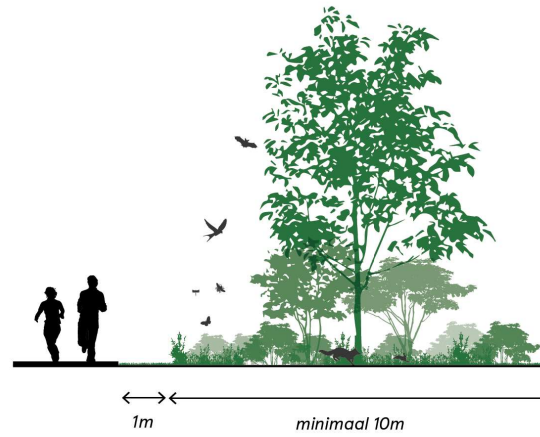
begrenzing:

 hekwerk

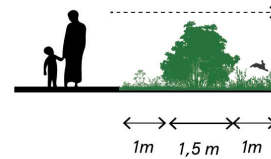
 brede natuurlijke grens

 haag

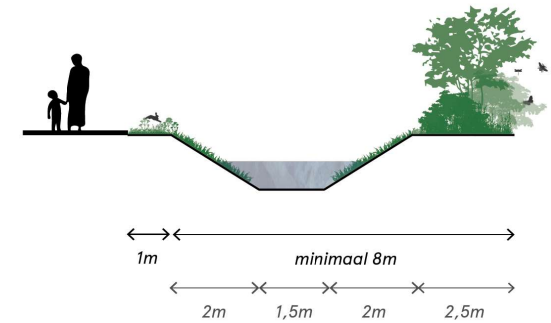
 water

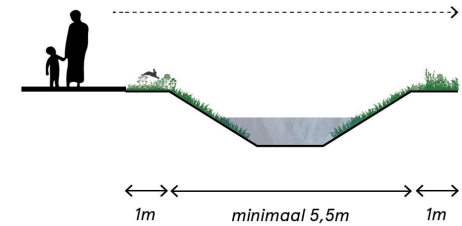
 brede natuurlijke grens

 lage, brede haag

 water met struweel

 water

Wij gaan in het Stadspark uit van het 'open sportparken' principe, waarin sportvelden geïntegreerd zijn in de openbare ruimte. Sportcomplexen worden zo toegankelijk mogelijk, overdag kunnen bezoekers tussen de sportvelden wandelen. 's-Nachts wordt dit afgesloten. Waar mogelijk worden hekken vervangen door natuurlijke afscheidingen. De sportcomplexen zullen zo geen barrière meer vormen voor dieren, maar een integraal onderdeel zijn van het Stadspark.

In het Stadspark wordt sport beleefbaar gemaakt. De parkloop loopt langs de meeste sportvelden. Langs (3) wedstrijdvelden verspreid over het Stadspark worden openbare tribunes verwerkt in de parkloop. We gaan uit van 'lage' afscheidingen rond de parkloop, zodat er veel zicht op de velden is en er diep het park in gekeken kan worden. De randen van het Stadspark zullen dichtbegroeid zijn en vormen de afscheiding met bijvoorbeeld de N3.

55 Referentie van een tribune aan de parkloop. Le Grand Parquet / Joly&Loiret.

56 Referentie van een tribune aan de parkloop. Heerenschürli Sport Complex.

DE LOOP →

3

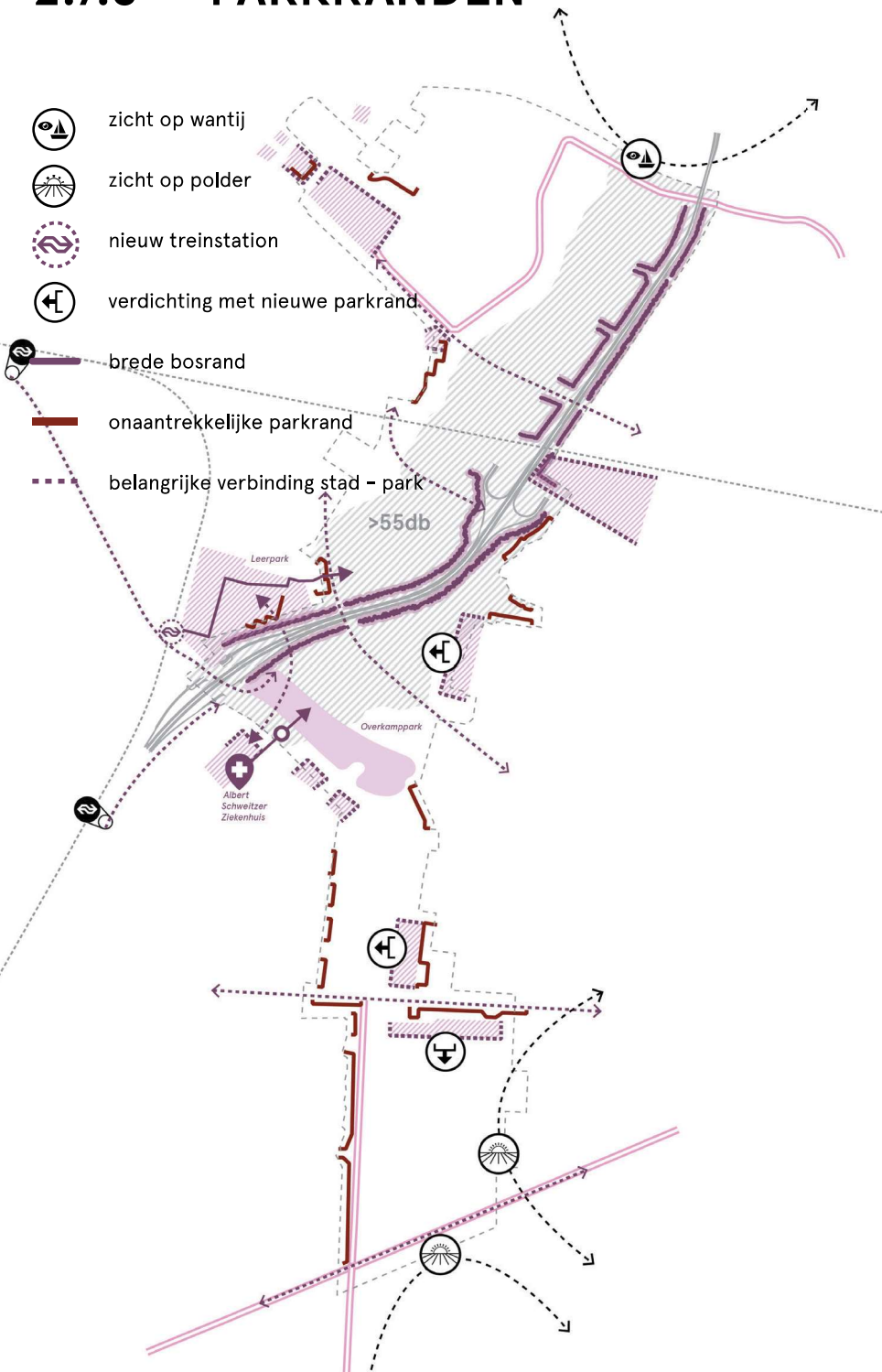
1

2

- ① Een 250m lang sportlint begeleidt de parkloop op de Krommedijk en vormt het centrum van actieve recreatie in het Stadspark. Op dit sportlint is ruimte voor een skatebaan, fitnessapparaten, een pumptrack, en verharde waterspeelplekken.
- ② Naast sportlint en parkloop vormt een brede waterpartij de scheidslijn tussen verschillende sportvelden, de Krommedijk wordt een open sportpark met verre zichtlijnen en met natuurlijke begrenzing.
- ③ Het voetbalstadion van FC Dordrecht vormt het middelpunt van dit deel van het Stadspark en is landschappelijk ingebed door een brede waterpartij aan de zuidzijde en dichte bosschages aan de westzijde.

2.7.5 PARKRANDEN

Parkranden vormen de overgang tussen het park, de stad en het landschap. De overgang naar het landschap wordt gemarkeerd met twee ankerpunten, landmarks die deze overgang symboliseren en zicht bieden op het landschap.

De dikke paarse lijnen symboliseert een dichte bosrand om zicht, geluid en fijnstof, te weren vanaf de N3. De stippellijnen markeren belangrijke verbindingen tussen stad en park, bijvoorbeeld het toekomstige station Leerdam of het Albert Schweitzer Ziekenhuis.

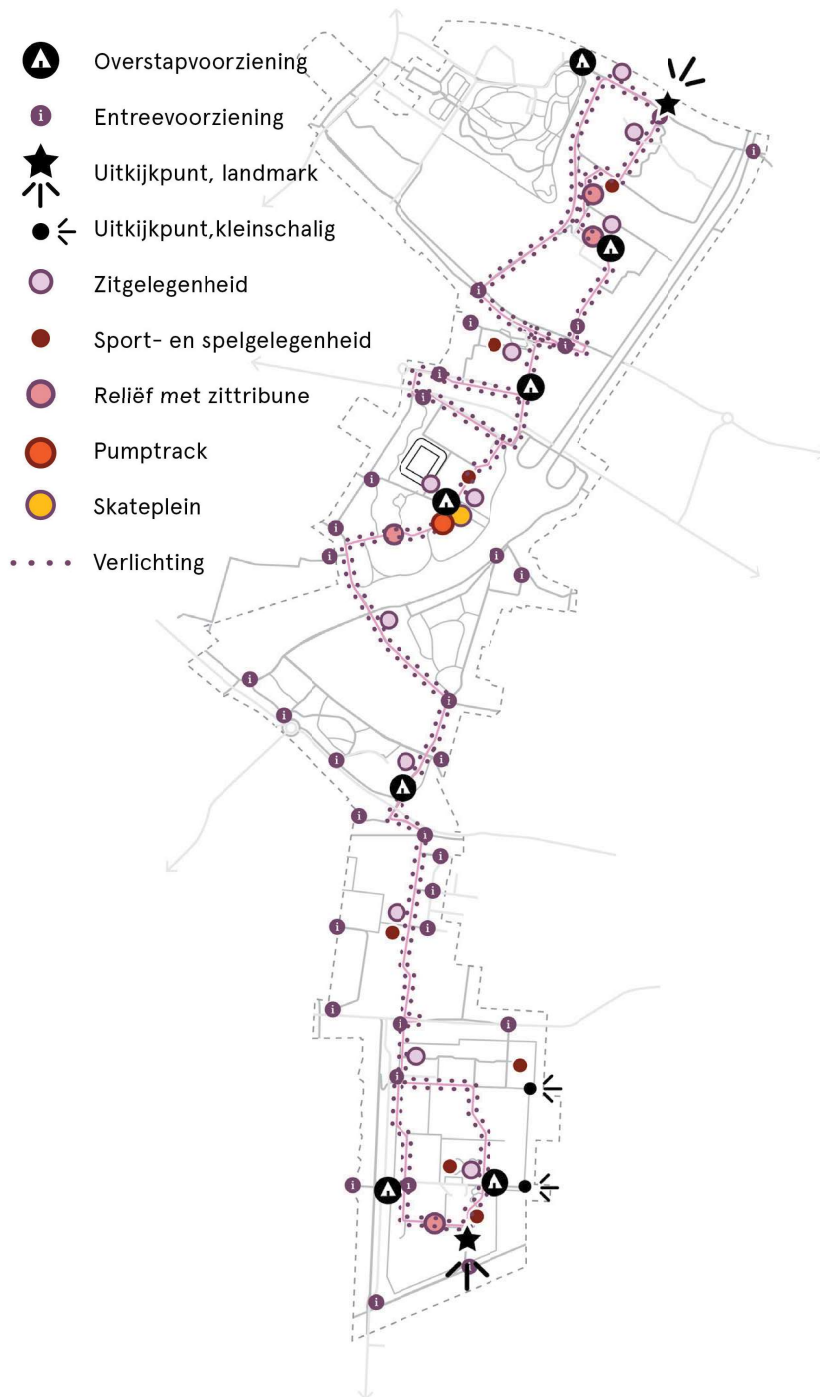
De rode lijnen op de kaart zijn parkranden waar verbetering mogelijk is. Dit kunnen achterkanten zijn woningen, hekken, of 'blinde' gevels. De stippellijn symboliseert waar de stad mogelijk gaat verdichten. Het verdichten biedt een kans om de parkrand goed te definiëren. Woningen met zicht op het park, openbare functies in de plint, een geleidelijke overgang tussen publiek en privaat, en het vermijden van extra infrastructuur langs het park, zijn ontwerpprincipes die bijdragen aan een goede parkrand.

59 Referentie van een landmark voor het Wanij; Hout en riet vogelobservatiepunt. Bron: Ro Ad Architecten.

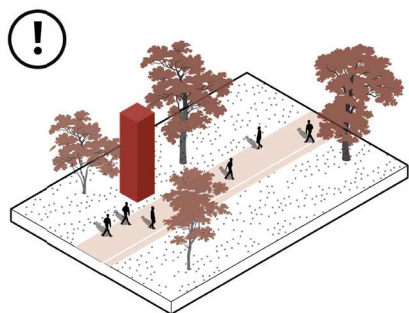
58 Referentie a van een landmark voor an de Zeedijk; Uitkijktoren uit stampléem in Degenoord (België) door De Gouden Liniaal Architecten.

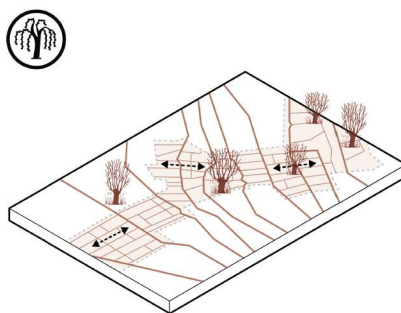
In dit hoofdstuk wordt de uitstraling en identiteit van de objecten geduid en als familie neergezet. Deze familie van objecten zorgt voor eenheid, herkenbaarheid en een goede leesbaarheid van het park voor verschillende gebruikers. Hieronder vallen banken, entrees, informatiezuilen en kleine bebouwde elementen. Met tientallen zuilen worden de entrees van het Stadspark gemarkeerd. Verspreid door het park worden ook enkele rustpunten vormgegeven. Dit zijn overstappunten tussen parkeerplaats en parkloop met een zitplek, informatievoorziening, fietsparkeren, kluisjes, een watertappunt en mogelijk ook sanitaire voorzieningen.

Er wordt eenheid gezocht in materialisatie dat past bij de identiteit van het Eiland van Dordrecht. We streven ernaar om zoveel mogelijk lokaal geteelde materialen te gebruiken. Wilgen, riet, lisdodde, biezten, en gebrand hout passen bij de Dordtse historie. Met een 21e -eeuwse interpretatie van lokale ambachten proberen wij deze cultuur in ere te herstellen.

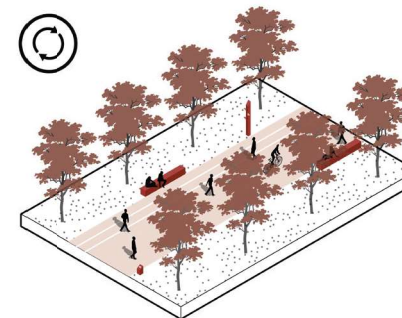
Er wordt naar eenheid gezocht door materialen te kiezen die passen bij de identiteit van het Eiland van Dordrecht. We streven ernaar om zoveel mogelijk lokaal geteelde materialen te gebruiken zoals wilgen, riet, lisdodde, biezten, en hout.

Leesbare entree voor het park

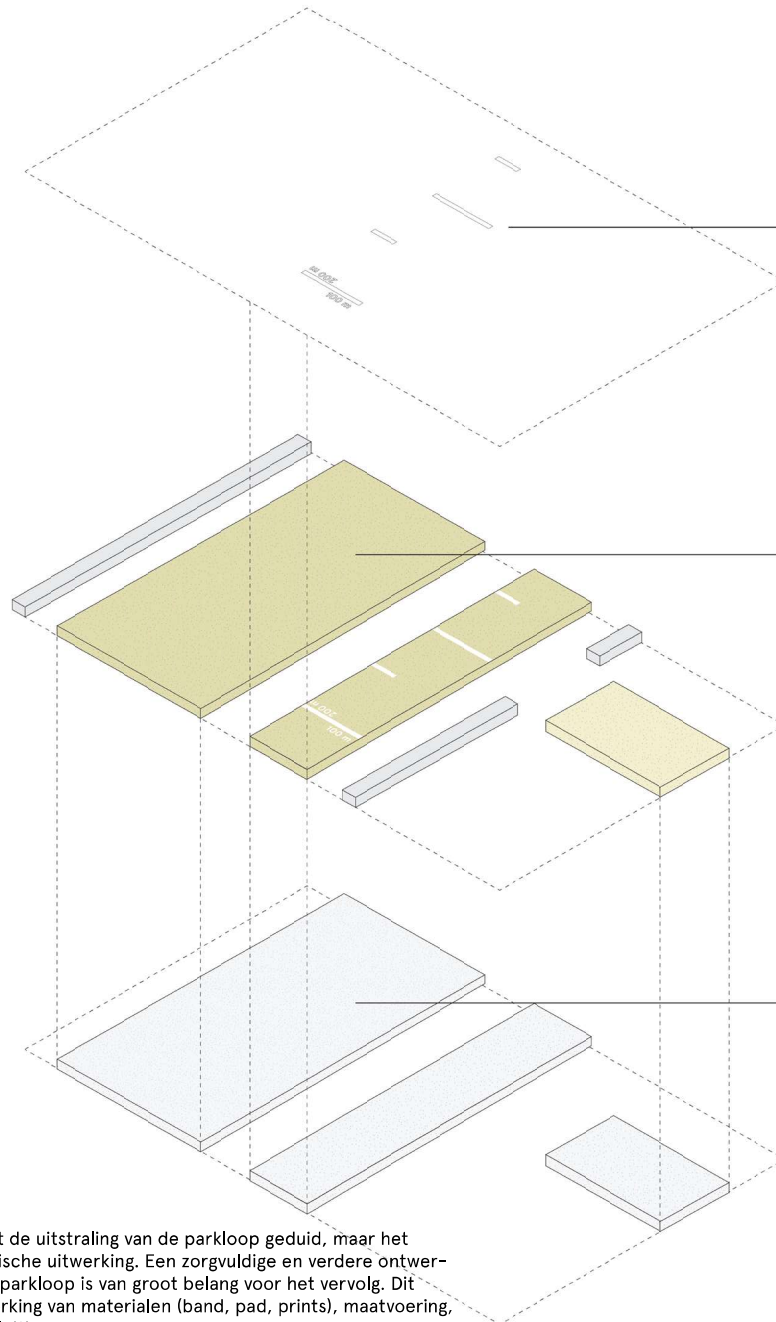

Gebouwd uit lokaal geteelde materialen

Één huisstijl

2.8.1 MATERIALISATIE PARKLOOP

De markering op de langzame zone zorgt voor afscheiding tussen de verschillende zones en geeft een aanduiding van de afstand die wordt afgelegd.

De parkloop en parkpaden zijn voorzien van circulair asfalt in een gele kleur. Hierbij is er een verschil in afwerking van de snelle zone, de langzame zone en het parkpad:

Snelle zone: deklaag met een fijne structuur

Langzame zone: deklaag met een fijne structuur

Parkpad: deklaag met een grove structuur

De parkloop is aan beide kanten opgesloten door een opsluitband met een lichtgrijze kleur. De gehele parkloop en parkpaden liggen verhoogd ten opzichte van het maaiveld.

De bestaande verharding kan worden hergebruikt als fundering voor het nieuwe asfalt en kan waar nodig worden aangevuld tot de benodigde hoogte en breedte.

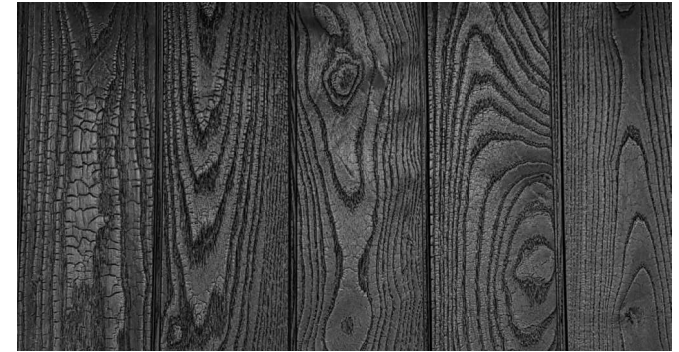
60 In dit rapport wordt de uitstraling van de parkloop geduid, maar het betreft geen technische uitwerking. Een zorgvuldige en verdere ontwerputwerking van de parkloop is van groot belang voor het vervolg. Dit betekent een uitwerking van materialen (band, pad, prints), maatvoering, oversteken en aansluitingen.

64 Olifantsgras is de grondstof voor grasfalt.

65 Olifantsgras als grondstof voor bind/vulmiddel in biobased beton.

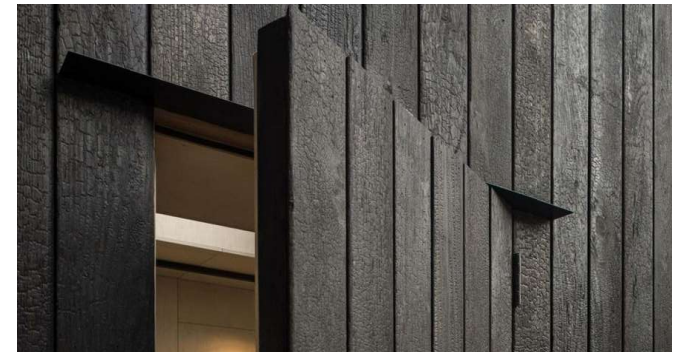
66 Verschillende soorten hout kunnen gebrand / verduurzaamd worden.

61 Fietspad van Grasfalt® in de gemeente Renkum, aangelegd in 2022.
Bron: www.grasfalt.nl

62 Voorbeeld van een biobased betonnen bank, deels gemaakt uit olifantsgras. Bron: www.decirculairebouwcatalogus.nl/producten/bio-bound/

63 Voorbeeld van een gebrande houten gevel. Bron: www.zwarthout.com.

Grasfalt

Grasfalt is een innovatief asfaltmengsel waarbij bitumen is vervangen door het bio-based bindmiddel lignine dat afkomstig is uit olifantsgras. Bij grasfalt is de helft van het bitumen vervangen door lignine. De productietemperatuur ligt met 130°C een stuk lager dan die van regulier asfalt (180°C). Dat geeft een reductie in gasverbruik en daarmee koolstofdioxide-uitstoot. Als je daarbij optelt dat olifantsgras, riet, wilgen of biezengras tijdens het groeien ook nog eens veel CO₂ vastlegt, dan compenseer je dus de gehele uitstoot van asfaltproductie. In het huidige Grasfalt wordt 50% van de bitumen vervangen door lignine uit olifantsgras. Lignine kan ook gewonnen worden uit biezengras, wilgen of riet.

Biobased beton / biobound

Een nieuw soort beton met Olifantsgras (Miscanthus Giganteus). De elastische eigenschappen en het lage vochtpercentage van Olifantsgras maken het meer dan geschikt als grondstof voor bouwmaterialen. Door het toevoegen van Olifantsgras aan beton wordt tevens 22 kg CO₂ opgeslagen per m³ en wordt minder cement gebruikt.

Eén van onze projecten in vibers™ bio beton is een bank. Deze vibers™ bank is ontworpen onder architectuur en in samenwerking met gemeentelijke beheerders van de openbare ruimte. Dit heeft geleid tot een bank die makkelijk ingepast kan worden in bestaande situaties.

Gebrand hout

Gebrand hout (shou-sugi-ban) is een van oorsprong Japane techniek waardoor hout onder andere duurzamer wordt. Het hout wordt aan de oppervlakte 'verbrand' met bijvoorbeeld een dakbrander om een verkoelde laag te creëren. Het branden van hout is een techniek die resulteert in een zeer duurzame houtsoort. Gebrand hout krijgt dan ook het duurzaamheidskenmerk 1.

5

3

SCHENKELDIJK

2

1

4

START

- ① Landschapskunst gemaakt van wilgen verrijken het Stadspark.
- ② Met brede sloten worden sportvelden gescheiden van het openbaar gedeelte van het park.
- ③ Hierarchie tussen parkloop en parkpad zichtbaar door ander materiaalgebruik en breedte paden.
- ④ De parkloop doet in dit deel van de Schenkeldijk ook dienst als sprintbaan. Een 1-meter afstandsmarkering geeft deze zone aan.
- ⑤ Het verkleinen van de ruimte door de aanleg van taluds en groepen (fruit)bomen maakt het park aantrekkelijker en vergroot de spelaanleidingen.

69 Landschapskunst met wilgen. Bron: William Forsythe 1990.

71 Impressie van de parkloop bij Schenkeldijk.

67 NP Drentshe Aa, Strootman Landscape Architecture, 2010.

70 Contrast tussen riet, gebrand hout en licht beton. Foto bij smallhousebliss (Pinterest).

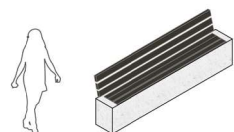
68 Stoer speelelement. Bron: Park am Gleisdreieck, 2011.

2.8.2 OPENBARE VOORZIENINGEN

24X

SET OBJECTEN BIJ ENTREE:

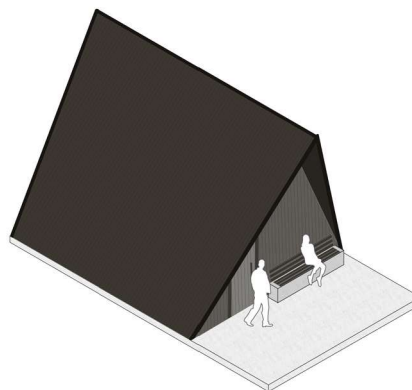
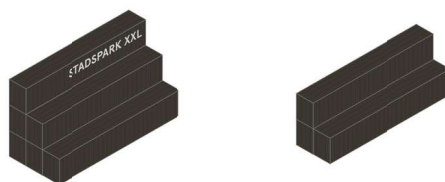
Als oriëntatie en voor leesbaarheid park.

8X

SET OBJECTEN BIJ OVERSTAPPUNT:

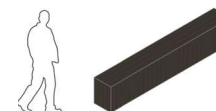
Waar parkloop, parkeren, en andere POI elkaar kruisen.

30X

SET OBJECTEN VOOR BESTAANDE PLEKKEN:

Zoals kantines, restaurant, zwembad, skatebaan, stadion,...

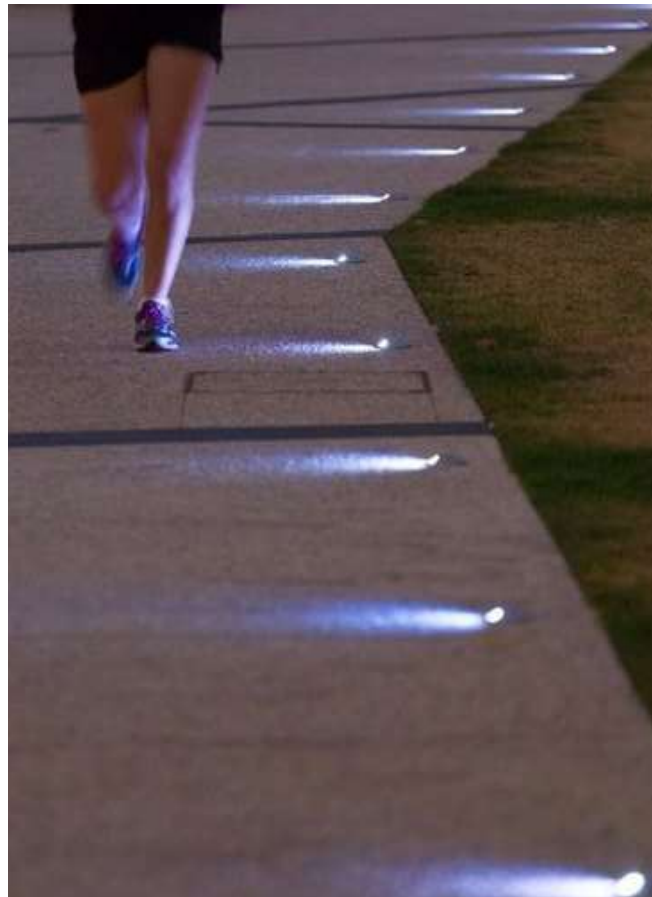
- overstappunt tussen parkeerplaats en parkloop: moderne interpretatie van grienwerkershut. gebouw met sanitaire voorzieningen en zitplek
- voor overstappunten kunnen ook bestaande kantines en verenigingsgebouwen ingezet worden.

2.8.3 VERLICHTING

Verlichting langs de parkloop is belangrijk voor de leesbaarheid en veiligheid van het Stadspark. Met de verdere uitwering van het pad dient hier rekening mee gehouden te worden.

72 Eenduidigheid in verlichting versterkt samenhang in park.

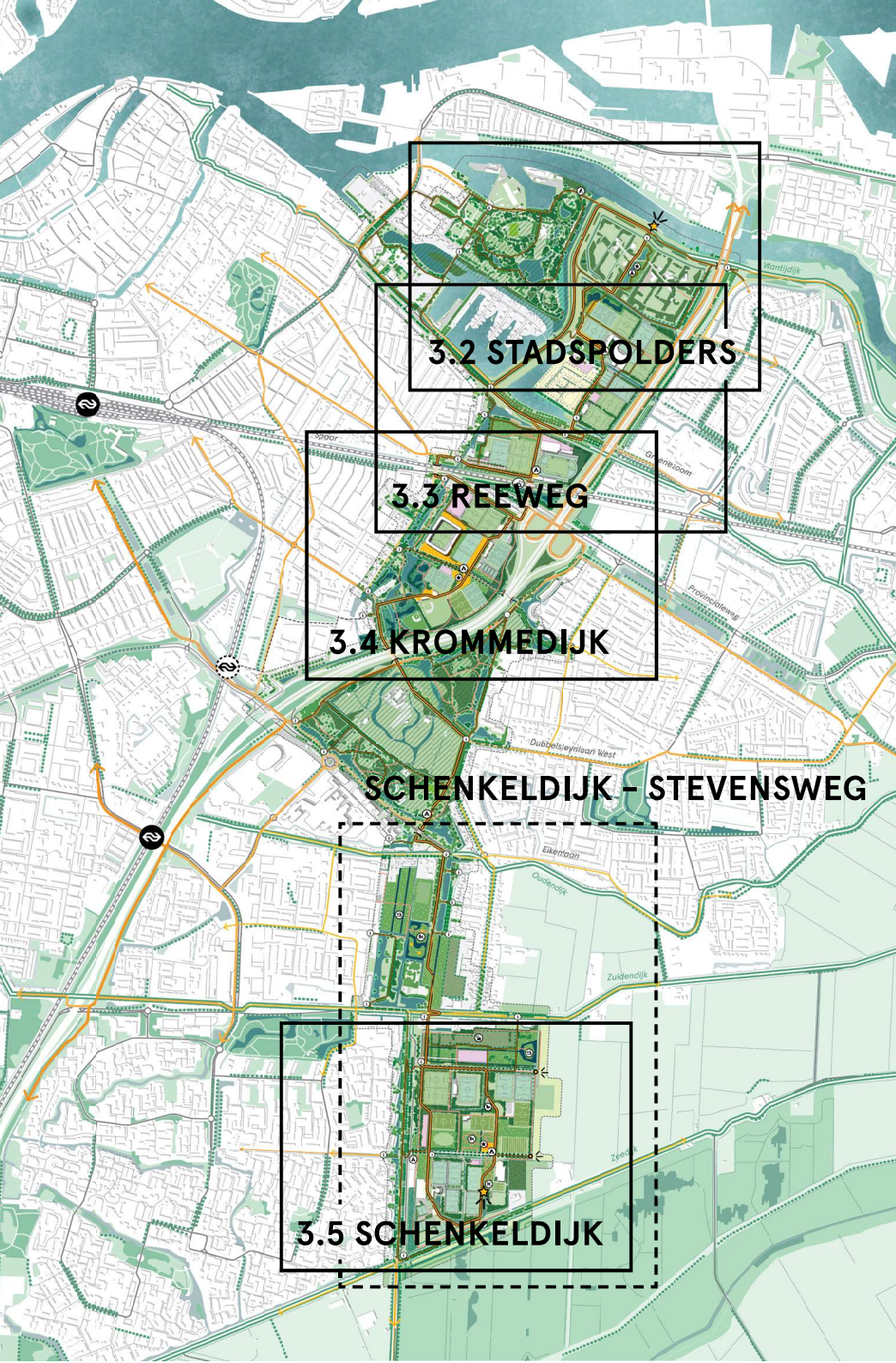
73 Lage verlichting vermindert hinder omgeving.

74 Verlichting in een stoere beeldtaal sluit aan bij de sfeer voor het Stadspark XXL. Beeld: www.structura.com/products.

3. VOORLOPIG ONTWERP DEELGEBIEDEN

LEGENDA

LANDSCHAP

- Water bestaand
- Water nieuw
- Rietvegetatie
- Bomen, bestaand
- Grassen en kruidachtigen
- Bosschages, bestaand
- Bosschages, nieuw
- Heesterbeplanting
- Nieuwe parkzone
- NNN gebied (Natuurnetwerk Nederland)

ROUTING EN ENTREES

- Parkloop
- Parkpad
- Struinp pad
- Bestaande tunnel
- Nieuwe tunnel
- Entrepunt met info-voorziening
- Overstappunt gecombineerd met voorzieningen
- Parkeren, bestaand
- Parkeren, nieuw of aangepast

BESTEMMINGEN

- Parkplek met programma
- Uitzichtpunt
- Nieuwe openbare functie (bijv. horeca, onderwijs, dagop)
- Nieuwe stadscamping
- Speelplekken en spelaanleiding
- Spelaanleiding met water

ONTWIKKELINGEN NADER VORM TE GEVEN

- Wonen aan het park
- Natuurontwikkeling

SPORT

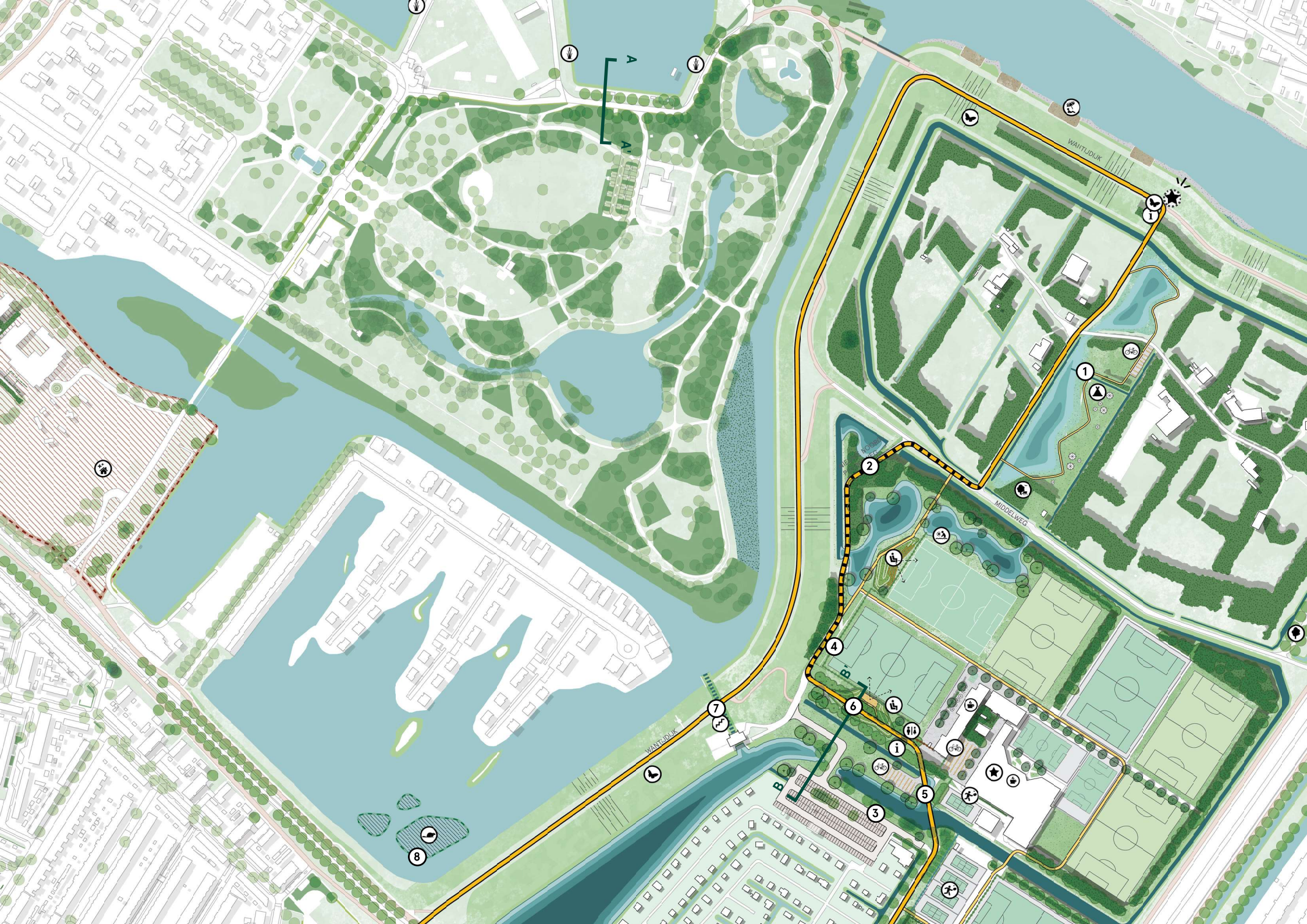
- Sportvelden, bestaand (gazon en kunstgras)
- Sportvelden, nieuw of verplaatst (gazon en kunstgras)

NB. Het ontwerp voor het deelgebied Schenkeldijk - Stevensweg, in de kaart met een stippelijntje aangeduid, wordt tot medio 2023 verder uitgewerkt.

3.1 VIER DEELGEBIEDEN

In dit hoofdstuk worden visie, concept en hoofdthema's in detail uitgewerkt tot een voorlopig ontwerp van vier deelgebieden. In de deelgebieden is er gezocht naar een balans tussen de belangrijkste functies in het park; natuur, water, sport en (actieve) recreatie. Dit levert per deelgebied een andere mix en ook ander karakter op. Met bijbehorende doorsneden wordt het ontwerp verder toegelicht.

A

A'

2

4

6

i

ii

iii

5

3

7

8

1

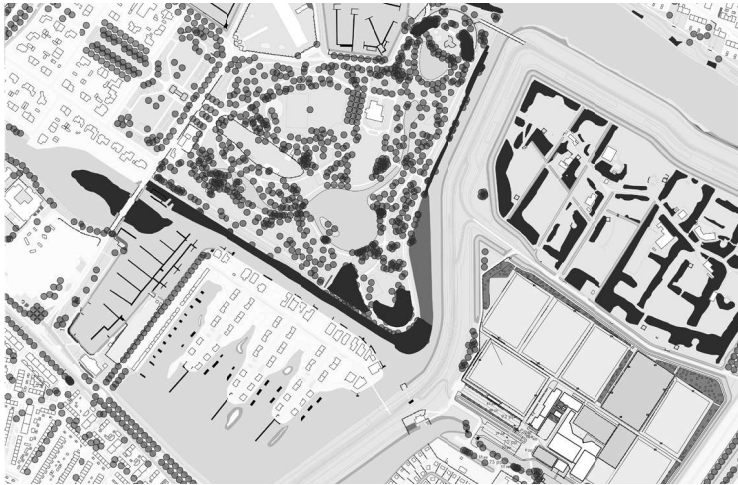
1

B

B

WANTJUDIJK

MIDDELWEG

75 huidige situatie

3.2 STADSPOLDERS

Bijzondere punten:

1. Stadscamping bij het Wantij, inclusief horecapunt. Uitbreiding bloemrijke perken en natte natuur zodat er een brede natuurzone ontstaat, tevens scheiding parkloop en camping. Nader uitwerking is nodig voor het toevoegen van oppervlaktewater in of rondom een waterwingebied.
2. Auto-te-gaststraat zodat scouting nog steeds bereikbaar is per auto. Natte natuur bij Nieuwe Noordpolderweg-Middelweg, geen boomkap, maar vernatten door transformatie van 2 naar 1 voetbalveld.
3. Parkeren geclusterd op loopafstand van kantines beide sportverenigingen. Samengevoegd met parkeerplaatsen van Volkstuinvereniging het Vlijpark.
4. Scheiding tussen autoverkeer en parkloop bij de Nieuwe Polderweg.
5. Meer fietsparkeerplaatsen bij parkloop en Oranje-Wit.
6. Tribunes verwerkt in de parkloop door ophoging pad.
7. Vispassabel maken van stuw. Ecologisch beheer / inrichting van de Wantijdijk.
8. Ruimte voor bevereiland, aanleg natuurvriendelijke getijdeoevers in oksel Wantijdijk.

— **aantal parkeerplaatsen totaal:**
 voorstel: 267 pp
 huidig: 390 pp, verschil: -123 pp

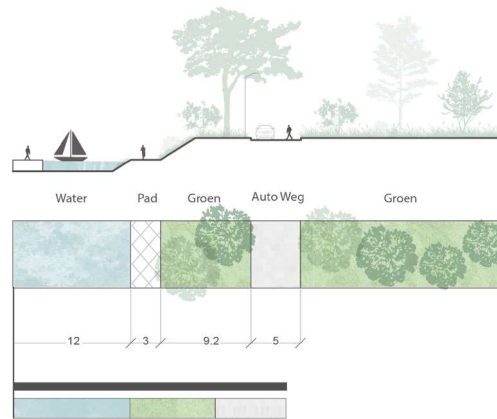
LEGENDA

LANDSCHAP		Ecologisch beheer Wantijdijk, samenwerking met Waterschap Hollandse Delta Vleermuizenroute, bestaand
Water	Bomen, bestaand	
Bomen, nieuw	Bossages en heesterbeplanting, bestaand	
Bossages en heesterbeplanting, nieuw	Gras en kruidachtigen	
SPORT		
Sportvelden, bestaand (gazon en kunstgras)	Sportvelden, nieuw of verplaatst (gazon en kunstgras)	
Clubgebouw sportvereniging		
ROUTING EN ENTRES		
Parkloop	Parkpad	
Struipad	Ruiterspad	
Rijweg	Bestaande tunnel	
Nieuwe tunnel	Entrepunt met info-voorziening	
Overstappunt gecombineerd met voorzieningen	Fietsparkeerplaats	
BESTEMMINGEN		
Uitkijkpunt Wantijdijk nader af te stemmen met waterschap	Stadscamping	
Tribunes als onderdeel van parkloop	Stadsstrand	
Mogelijke functie horeca	Ontwikkelpotentie multifunctioneel ruimtegebruik	
Speelplekken en spelaanleiding	Kiss & Ride principe bij entreeweg	
Speelaanleiding met water	Vergroening t.p.v. parkeren	
Hondenloopweide		
Natuurlijk spelen en tiny forests		
ONTWIKKELINGEN NADER FORM TE GEVEN		
Wonen aan het park, ontwikkeling Vlijweide	Verflauwen oevers t.b.v. getijdenatuur	
Natuurontwikkeling, beverburcht	Faunapassage	
BEGRENSINGEN		
Barrière middels hekwerk	Barrière middels laag groen	
Barrière middels hoog groen	Barrière middels water	

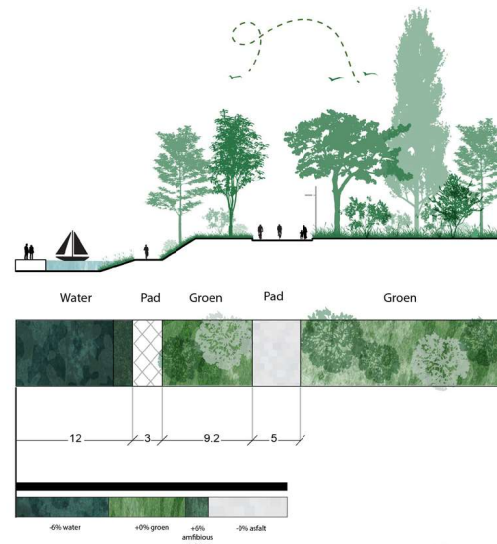
Legenda

- openbare functie (KDV, school, BSO, etc)
- informatiepunt Stadspark XXL (inc. toilet)
- entrepunt Stadspark XXL
- tribune verwerkt in parkloop
- fietsparkeerplaats
- horeca / kantine
- spelaanleiding in park
- speeltoestel
- voedselbos / tinyforest / rustig gedeelte

76 huidige situatie

77 V.O. doorsnede

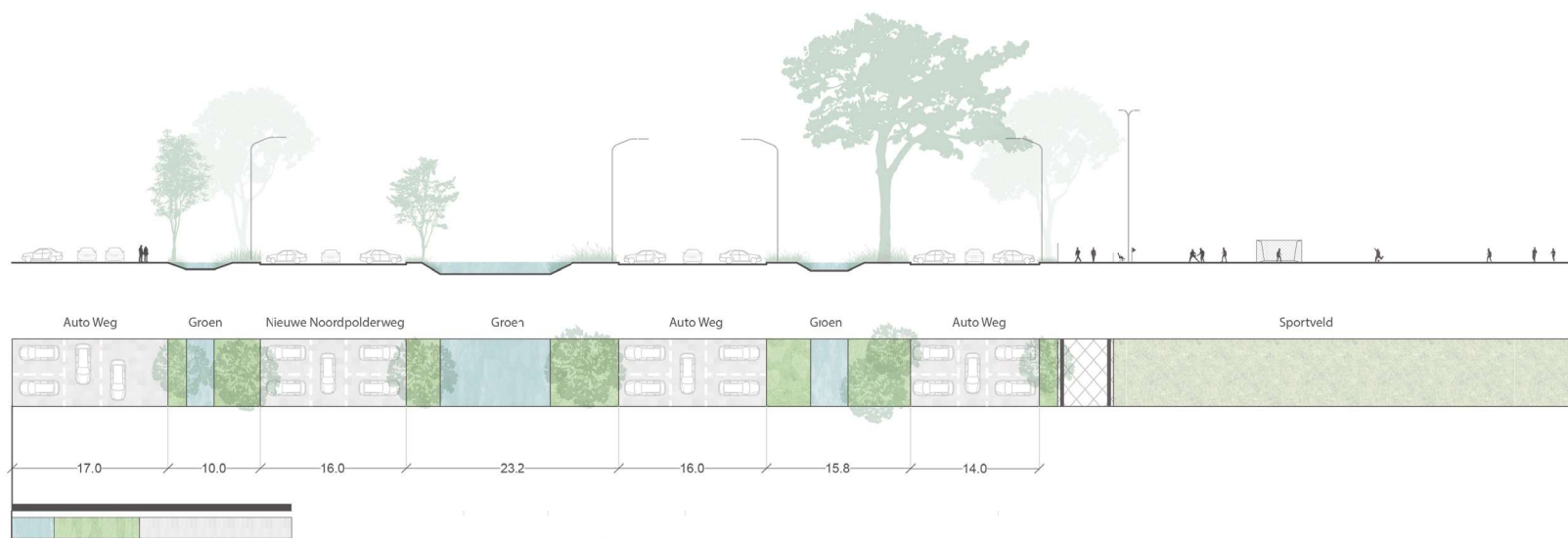

A-A' WANTIJPARK

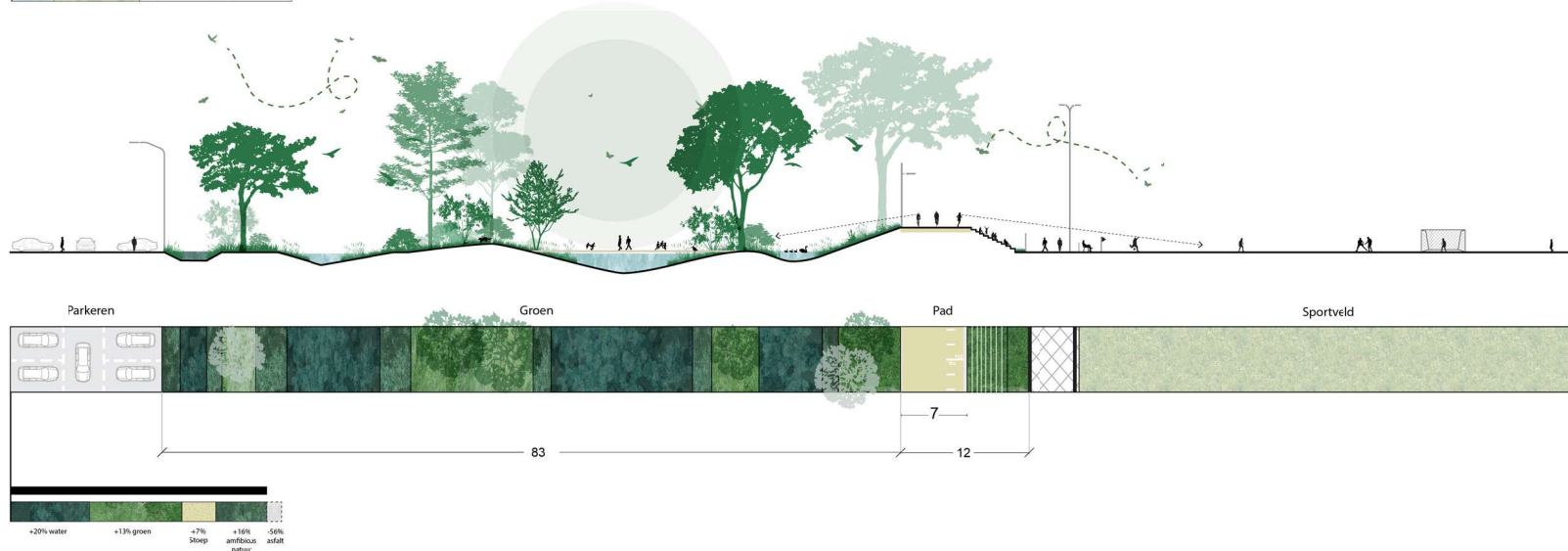
De zuidkust van het Wantij zal ingericht worden met flauwere oevers. Meer aaneengesloten getijdenoevers draagt bij aan de transformatie van het Wantij tot een belangrijke schakel in een robuust (water)natuurnetwerk van Nieuwe Maas tot Biesbosch.

- aanleg of versterken van amfibische natuur
- verdichten groen
- parkloop, parkpad of struinpad
- sportveld

78 huidige situatie

79 V.O. doorsnede

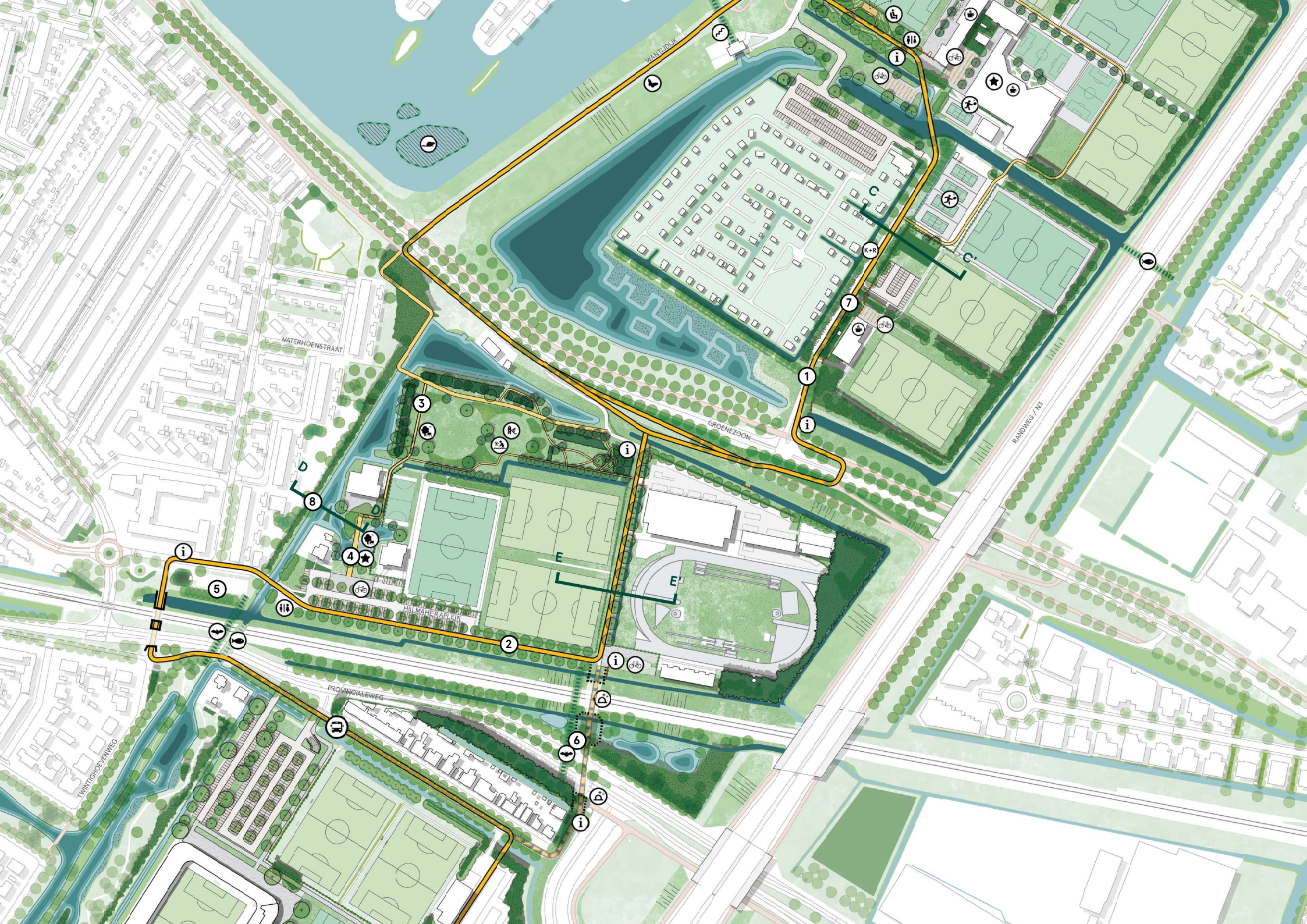

B-B' PARKLOOPTRIBUNE BIJ ORANJE WIT

De huidige parkeerplaatsen bij Oranje-Wit zijn versnipperd en liggen verspreid op meerdere 'eilandjes'. Het clusteren van deze parkeerplaatsen bij Volkstuinvereniging het Vlijpark (links in de doorsnede) levert veel ruimte op voor amfibische natuur. Een brede strook van flauwe oevers en eilandjes vormt een belangrijke schakel tussen het Wantij en de Molenvliet. Deze strook wordt meer dan 80m breed en kan dienen als belangrijke foerageer- of rustplaats voor lokale fauna. Het verhogen van de parkloop aan de zuidzijde van

het wedstrijdveld creëert een aangename tribune over de lengte van het veld. Vanaf de parkloop hebben bezoekers zowel zicht op de amfibische natuur als op het sportveld. Bestaande bomen worden niet gekapt, maar vormen de hoge delen van het amfibische landschap.

- aanleg of versterken van amfibische natuur
- verdichten groen
- parkloop, parkpad of struipad
- sportveld

WANTDOK

WATERHOENSTRAAT

GROENEZOOM

RANDVRES / N3

PROVINCIALEWEG

TWINTIGDEWINGES

HELMATHERRAPLEIN

i

5

8

3

2

i

6

i

1

i

7

i

i

ii

i

ii

i

ii

i

ii

i

ii

i

ii

i

ii

i

ii

i

ii

i

ii

i

ii

i

ii

i

ii

i

ii

i

i

ii

i

ii

i

ii

i

ii

i

ii

i

ii

i

ii

i

ii

i

i

ii

i

ii

i

ii

i

ii

i

i

ii

i

ii

i

ii

i

ii

i

i

ii

i

ii

i

ii

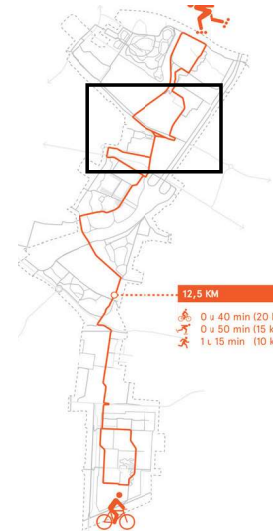
i

ii

i

80 huidige situatie

3.3 REEWEG

Bijzondere punten:

1. Scheiding tussen autoverkeer en parkloop bij de Nieuwe Polderweg zorgt voor een veilige en groene entree naar de Stadspolders vanuit de Groenezoom.
2. Samenvoegen parkeren Halmaheiraplein met nieuwe transfer bij FC Dordrecht biedt ruimte voor parkloop met meer groen.
3. Het in aanleg zijnde park Reeland, conform ontwerp gemeente ingetekend.
4. Samenvoegen en verplaatsen gebouwen levert een brede groene entreezone op bij worstelvereniging Hercules. Langs de Molenvliet worden de oevers ingericht als brede natuurvriendelijke oevers.
5. Skatepark wordt onderdeel van het Stadspark en vormt de entree tot dit deel van het park.
6. Een mogelijk toekomstige variant op de parkloop, een brede faunapassage i.c.m. parkloop onder spoor en provinciale weg. Dit past binnen de ambities voor het Stadspark, een parkloop middenin het park, het verbinden van natuur van Wantij tot de NDB, en een veilige overgang onder spoor en weg.
7. Minder autoparkeren en meer fietsparkeren bij GSC/ODS, met meer ruimte voor groen.
8. Verbeter doorstroming Molenvliet door herinrichting oeverprofiel t.b.v. de waterkwaliteit.

– **aantal parkeerplaatsen totaal:**
 voorstel: 267 pp
 huidig: 448 pp, verschil: -181 pp

LEGENDA

LANDSCHAP		
	Water	
	Bomen, bestaand	
	Bomen, nieuw	
	Bossages en heesterbeplanting, bestaand	
	Bossages en heesterbeplanting, nieuw	
	Gras en kruidachtigen	
SPORT		
	Sportvelden, bestaand (gazon en kunstgras)	
	Sportvelden, nieuw of verplaatst (gazon en kunstgras)	
	Clubgebouw sportvereniging	
ROUTING EN ENTRES		
	Parkloop	
	Parkpad	
	Struinp ad	
	Ruiterpad	
	Rijweg	
	Bestaande tunnel	
	Nieuwe tunnel	
	Entrepunt met info-voorziening	
	Overstappunt gecombineerd met voorzieningen	
	Fietsparkeren	
BESTEMMINGEN		
	Uitkijkpunt Wantijdijk nader af te stemmen met waterschap	
	Tribunes als onderdeel van parkloop	
	Mogelijke functie horeca	
	Speelplekken en spelaanleiding	
	Spelaanleiding met water	
	Hondenloopweide	
	Natuurlijk spelen en tiny forests	
ONTWIKKELINGEN NADER VORM TE GEVEN		
	Wonen aan het park, ontwikkeling Vijlweide	
	Natuurontwikkeling, beverburcht	
BEGRENSINGEN		
	Barrière middels hekwerk	
	Barrière middels laag groen	
	Barrière middels hoog groen	
	Barrière middels water	

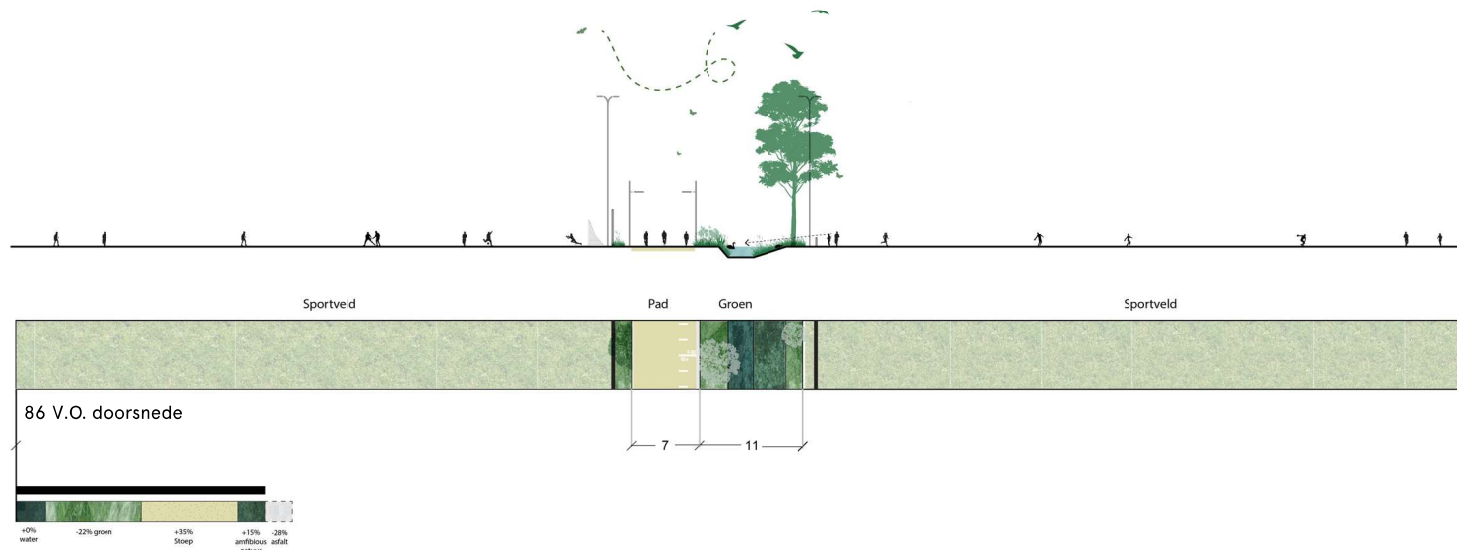
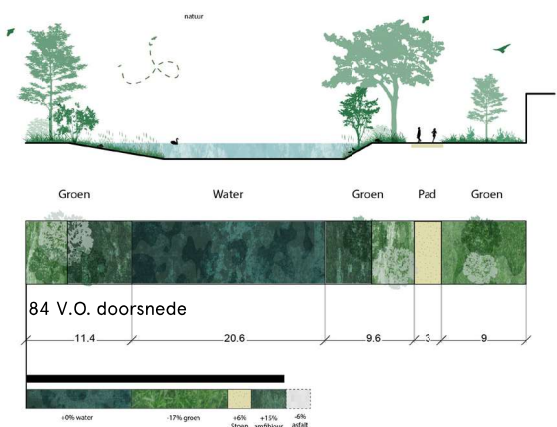
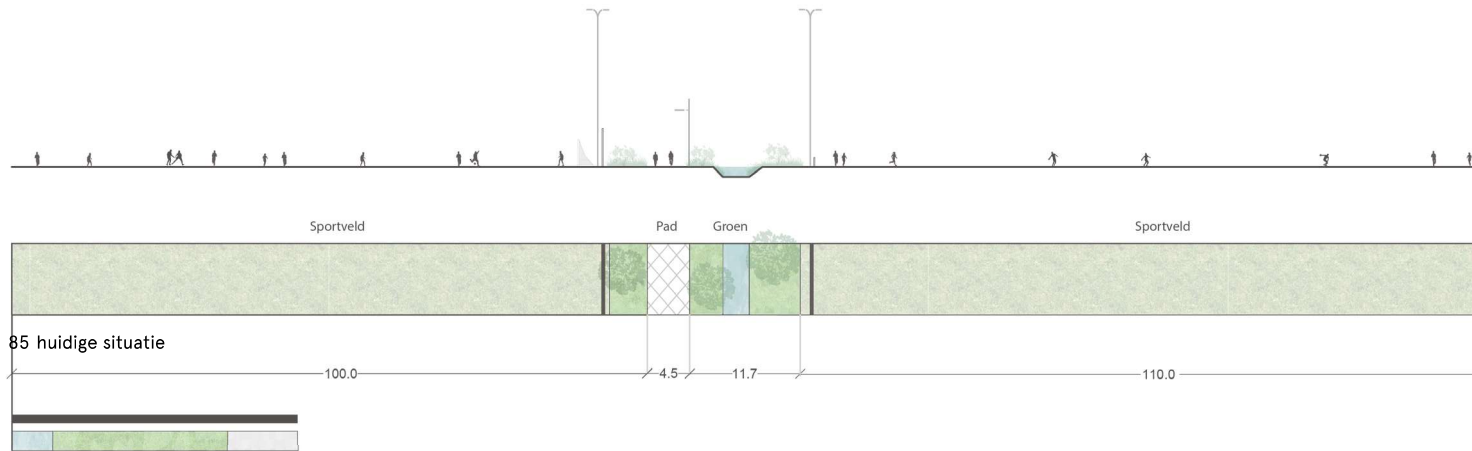
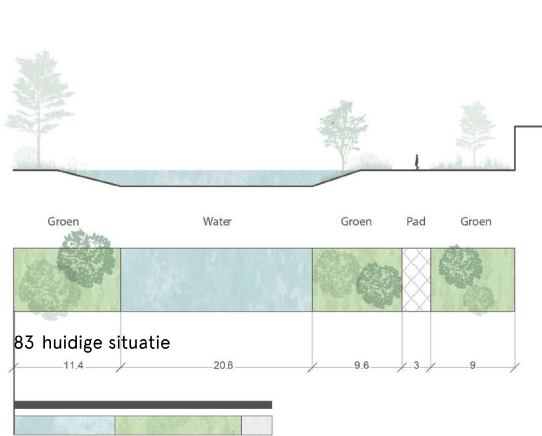
Legenda

- openbare functie (KDV, school, BSO, etc)
- informatiepunt Stadspark XXL (inc. toilet)
- entrepunt Stadspark
- tribune verwerkt in parkloop
- fietsparkeren
- horeca / kantine
- spelaanleiding in park
- speeltoestel
- voedselbos / tinyforest / rustig gedeelte

C-C' VRIJLIGGENDE PARKLOOP NIEUWE NOORDPOLDERWEG

De parallelparkeerplaatsen aan de Nieuwe Noordpolderweg worden getransformeerd tot vrij liggende parkloop. Het clusteren van parkeerplaatsen levert ruimte op aan de noordzijde van GSC/ODS voor een compacte plas-dras zone. Dit kan als steppingstone dienen voor flora en fauna tussen Stadspolders en de Groenezoom.

D-D' NVO MOLENVLIET

We streven naar een maximale amfibische zone van noord tot zuid. De Molenvliet speelt daar een belangrijke rol in. Het aanleggen van natuurvriendelijke oevers (helling 1:20) is hiervoor cruciaal. Daarnaast zal dit bijdragen aan de waterbergende capaciteit tijdens piekbuien, en verbetert dit de waterkwaliteit.

E-E' AUTOVRIJ REEWEG

De autoweg tussen de Groenezoom en het Halmaheiraplein wordt autovrij. De sloot aan de oostzijde van de parkloop wordt verbreed en de oevers worden flauwer. Er zijn hierdoor geen hekken nodig om het sportpark van de parkloop af te sluiten.

- aanleg of versterken van amfibische natuur
- verdichten groen
- parkloop, parkpad of struipad
- sportveld

LEGENDA

LANDSCHAP

- Water
- Bomen, bestaand
- Bomen, nieuw
- Bossages en heesterbeplanting, bestaand
- Bossages en heesterbeplanting, nieuw
- Gras en kruidachtigen
- Water t.b.v. natuurlijk spelen
- Faunapassage
- Vleermuisroute, bestaand

SPORT

- Sportvelden, bestaand (gazon en kunstgras)
- Sportvelden, nieuw of verplaatst (gazon en kunstgras)
- Clubgebouw sportvereniging

ROUTING EN ENTRES

- Parkloop
- Parkpad
- Struipad
- Ruiterpad
- Rijweg
- Bestaande tunnel
- Nieuwe tunnel
- Entreepunt met info-voorziening
- Overstappunt gecombineerd met voorzieningen
- Fietsparkeren

BESTEMMINGEN

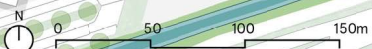
- Uitzichtpunt
- Tribunes als onderdeel van parldoop
- Mogelijke functie horeca
- Speelplekken en speelaanleiding
- Speelaanleiding met water
- Hondenlooppiste
- Natuurlijk spelen en tiny forests
- Pumptrack
- Skateplein
- Calistenics
- Ontwikkelpotentie multifunctioneel ruimtegebruik
- Opslaggebouw verplaatst naar parkeerplaats
- Ruimte voor evenementen

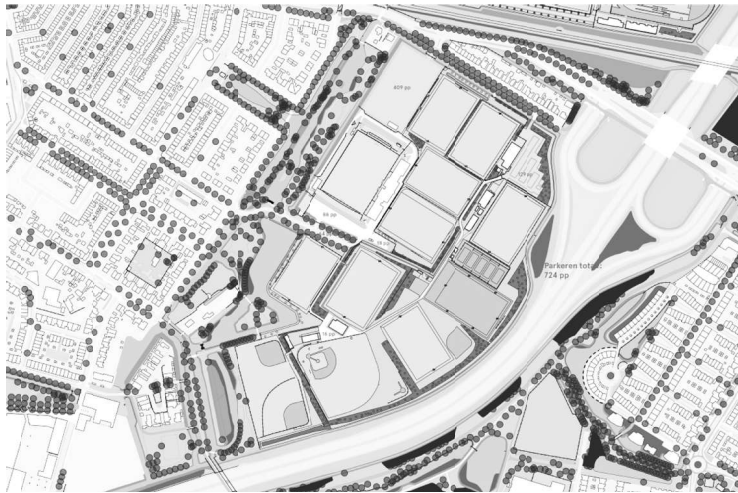
ONTWIKKELINGEN NADER VOORM TE GEVEN

- Wonen aan het park
- Natuurontwikkeling

BEGREINZINGEN

- Barrière middels hekwerk
- Barrière middels laag groen
- Barrière middels hoog groen
- Barrière middels water

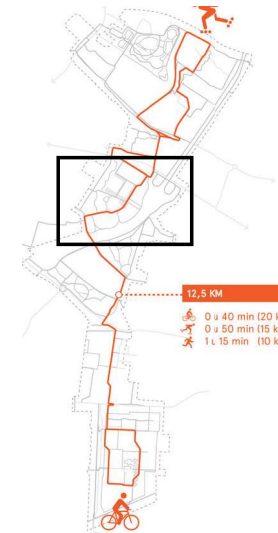

87 huidige situatie

Legenda

- ★ openbare functie (KDV, school, BSO, etc)
- ⓘ informatiepunt Stadspark XXL (inc. toilet)
- ⓘ entreepunt Stadspark XXL
- Ⓜ tribune verwerkt in parkloop
- 🚲 fietsparkeren
- 🏠 zoeklocatie stedelijke verdichting / woningbouw
- 🍷 horeca / kantine
- 🦋 vlindertuin
- 🎮 spelaanleiding in park
- 🎮 speeltoestel
- 🌳 voedselbos / tinyforest / rustig gedeelte
- ↔ buiten sportoestellen
- 🛹 skatepark
- 🚲 pumptrack
- 🏠 openbare functies in plint FC Dordrecht
- 🚶 bushalte (locatie indicatief)

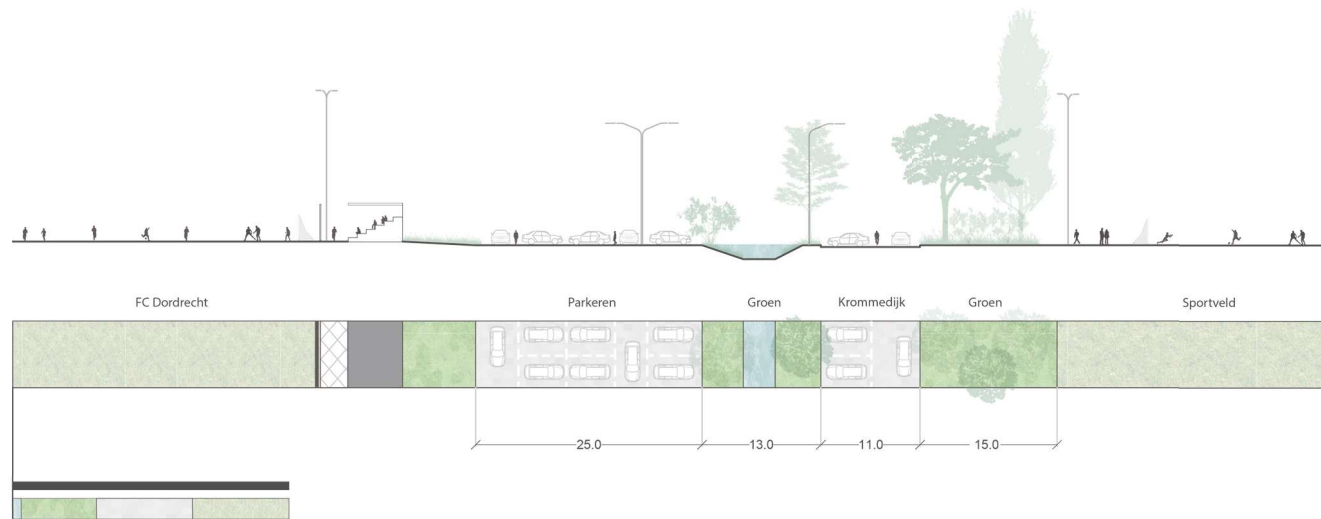
— aantal parkeerplaatsen totaal:
 voorstel: 595 pp
 huidig: 724 pp, verschil: -129 pp

3.4 KROMMEDIJK

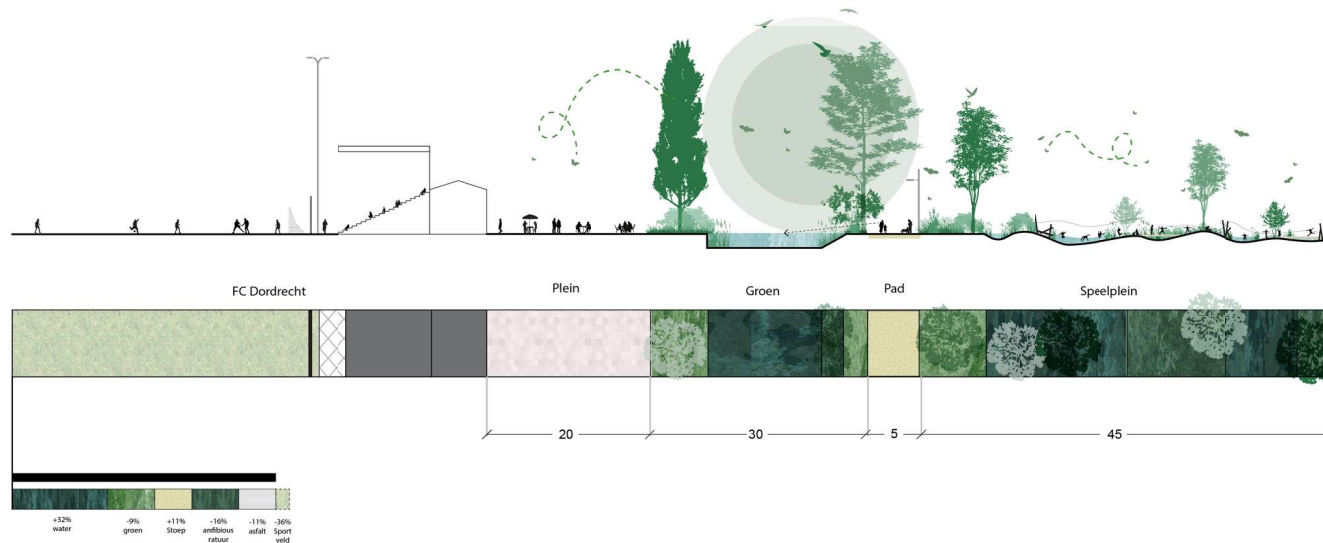
Bijzondere punten:

1. Transfer / hubfunctie parkeerterrein bij FC Dordrecht, tweelaags parkeren. Efficiënt gebruik van ruimte doordat transferfunctie vooral doordeweeks is, en publiek van FC Dordrecht vrijdagavond. Een deel van de parkeerplaats direct aan de provinciale weg wordt ingericht voor uitpubliek, scheiding tussen parkeervelden met struweel en (niet zichtbaar) hekwerk. Nadeel is dat beide toeschouwersstromen de Reeweg-oost gebruiken als ontsluitingsweg.
2. Voorstel voor bushalte bij provinciale weg en entree Stadspark, locatie is indicatief. Met de aanleg van meer fietsparkeerplaatsen draagt dit bij aan duurzame mobilisatie en gaat autobewegingen tegen.
3. De ruimte bij DFC worden ingericht als tennisveld. Parkeren wordt geclusterd bij dubbellaags parkeren bij FC Dordrecht.
4. Meer fietsparkeren aan de parkloop, dieper het park in. Auto wordt geweerd, fietsen gestimuleerd.
5. Met de aanleg van een nieuw treinstation wordt dit een belangrijke entree tot het Stadspark, deze verbindingroute vraagt om nadere uitwerking in de toekomst.
6. Het terugbrengen / accentueren van de verdwenen Krommedijk, met bomenlaan en water aan beide zijden parkpad.
7. Brede, dichte, bosrand tussen n-weg en Stadspark, t.b.v. verkeersgeluid, fijnstof en ander hinder.
8. Groots amfibisch landschap met rietvelden, wilgen en speelnatuur. Speelnatuur geclusterd rond stadion, zuiverende landschappen direct aan faunapassage en Hawks.
9. Fijnmazig netwerk van struinpaden. Het verdichte van de bosrand zorgt voor minder fijnstof en geluidsoverlast van de N3 in het park. De hele zone wordt een hondelosloopgebied van bijna 1km lang van de nieuwe tennisvelden bij DFC tot de Dubbeldamseweg Zuid.
10. Efficiëntere indeling sportvelden, 7,5 voetbalveld waarvan 4,5 kunstgras. Eén honkbalveld en één softbalveld. Dubbelgebruik transferium en 4 nieuwe tennisvelden.

88 huidige situatie

89 V.O. doorsnede

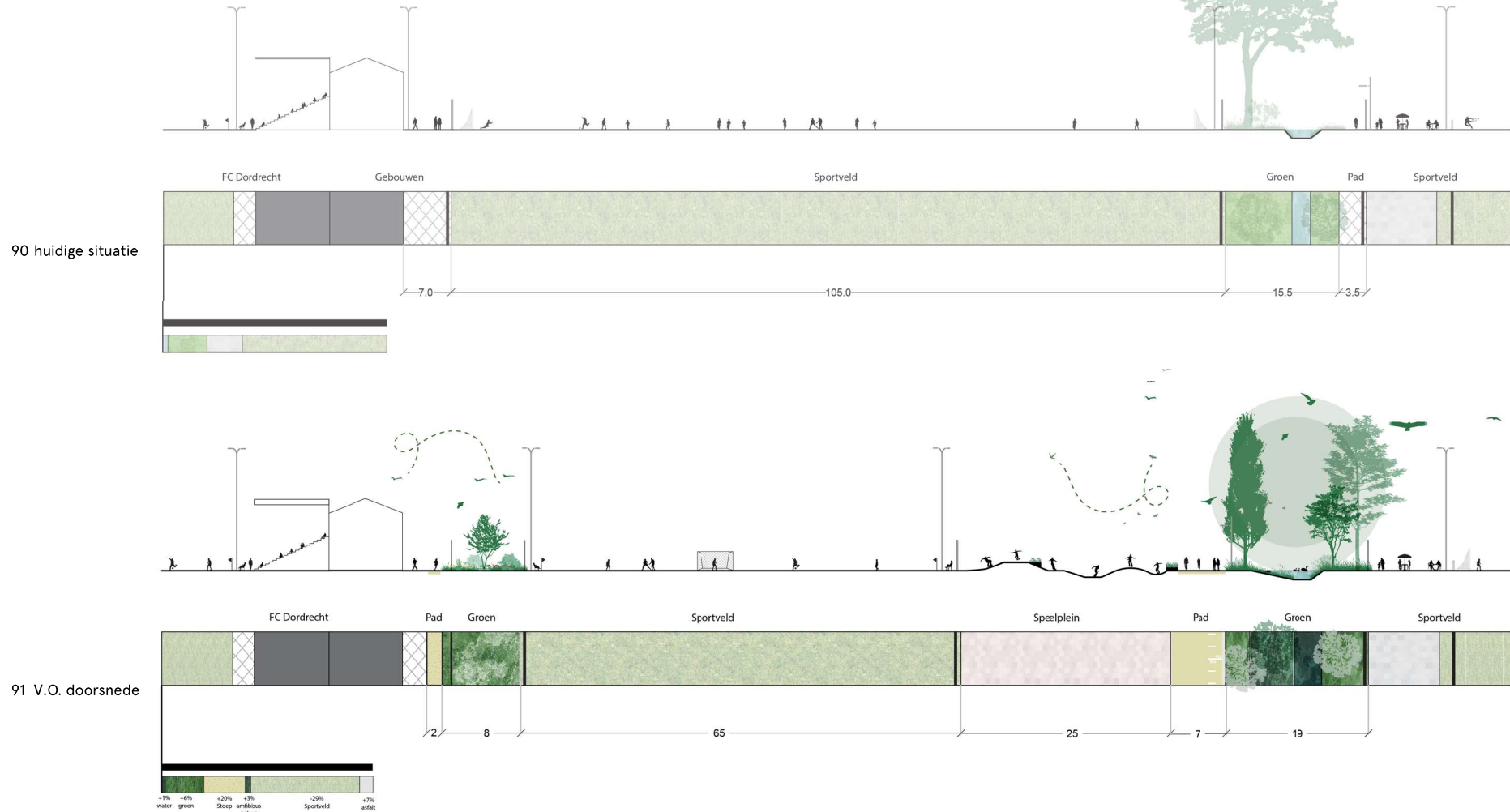
F-F' GROOTSTE ENTREE STADSPARK

De Krommedijk wordt een belangrijke entree tot het Stadspark. De weg wordt een 'auto te gast' straat en parkeerplaatsen worden ingeruild voor fietsparkeerders. De zuidzijde van het FC Dordrecht stadion biedt ruimte voor verschillende openbare functies, waaronder horeca. Het voorplein (waar nu de uitsupporters parkeren) wordt ingericht tot zonnig terras. Waar nu het oefenveld voor de FC Dordrecht Amateurs ligt, wordt een grote natuurspeelplaats aangelegd. Kinderen kunnen hier hutten en vloten bouwen,

bomen klimmen, dammen bouwen en rennen door de modder. De verdwenen dijk wordt met nieuwe bomenrijen weer zichtbaar gemaakt. Daarnaast vormt deze laan een belangrijke vleermuizencorridor.

Samen zorgen de herprofilering van de entreeweg, het verwijderen van parkeerplaatsen, de aanleg van bomenrijen, een actieve plint met zonnig voorplein, en de speelnatuur, voor een grootse entree tot het Stadspark.

- aanleg of versterken van amfibische natuur
- verdichten groen
- parkloop, parkpad of struinp pad
- sportveld

G-G' ACTIEF SPORTLINT AAN DE PARKLOOP

Door het draaien en samenvoegen van de voetbalvelden aan de oostzijde van FC Dordrecht ontstaat ruimte voor een breed sportlint. Dit 25m breed en mogelijk 250m lang sport- en speellint wordt voorzien van een pumptrack, skatebaan, fitnessapparaten en andere sport en spelaanleidingen.

Samen met de parkloop vormt dit een belangrijke as binnen de Krommedijk. Het verbreden van de oevers zorgt voor een robuuste natuurverbinding.

- aanleg of versterken van amfibische natuur
- verdichten groen
- parkloop, parkpad of struipad
- sportveld

LEGENDA

LANDSCHAP

- Water
- Bomen, bestaand
- Bomen, nieuw
- Bossages en heesterbeplanting, bestaand
- Bossages en heesterbeplanting, nieuw
- Gras en kruidachtigen

SPORT

- Sportvelden, bestaand (gazon en kunstgras)
- Sportvelden, nieuw of verplaatst (gazon en kunstgras)
- Clubgebouw sportvereniging

ROUTING EN ENTREES

- Parkloop
- Parkpad
- Struinp pad
- Ruiterspad
- Rijweg
- Bestaande tunnel
- Nieuwe tunnel
- Entreepunt met info-voorziening
- Overstappunt gecombineerd met voorzieningen
- Fietsparkeren

BESTEMMINGEN

- Uitzichtpunt
- Tribunes als onderdeel van parkloop
- Mogelijke functie horeca
- Speelplekken en speelaanleiding
- Speelaanleiding met water
- Hondenloopweide
- Natuurlijk spelen en tiny forests

ONTWIKKELINGEN NADER VORM TE GEVEN

- Wonen aan het park
- Natuurontwikkeling

BEGRENSINGEN

- Barrière middels hekwerk
- Barrière middels laag groen
- Barrière middels hoog groen
- Barrière middels water

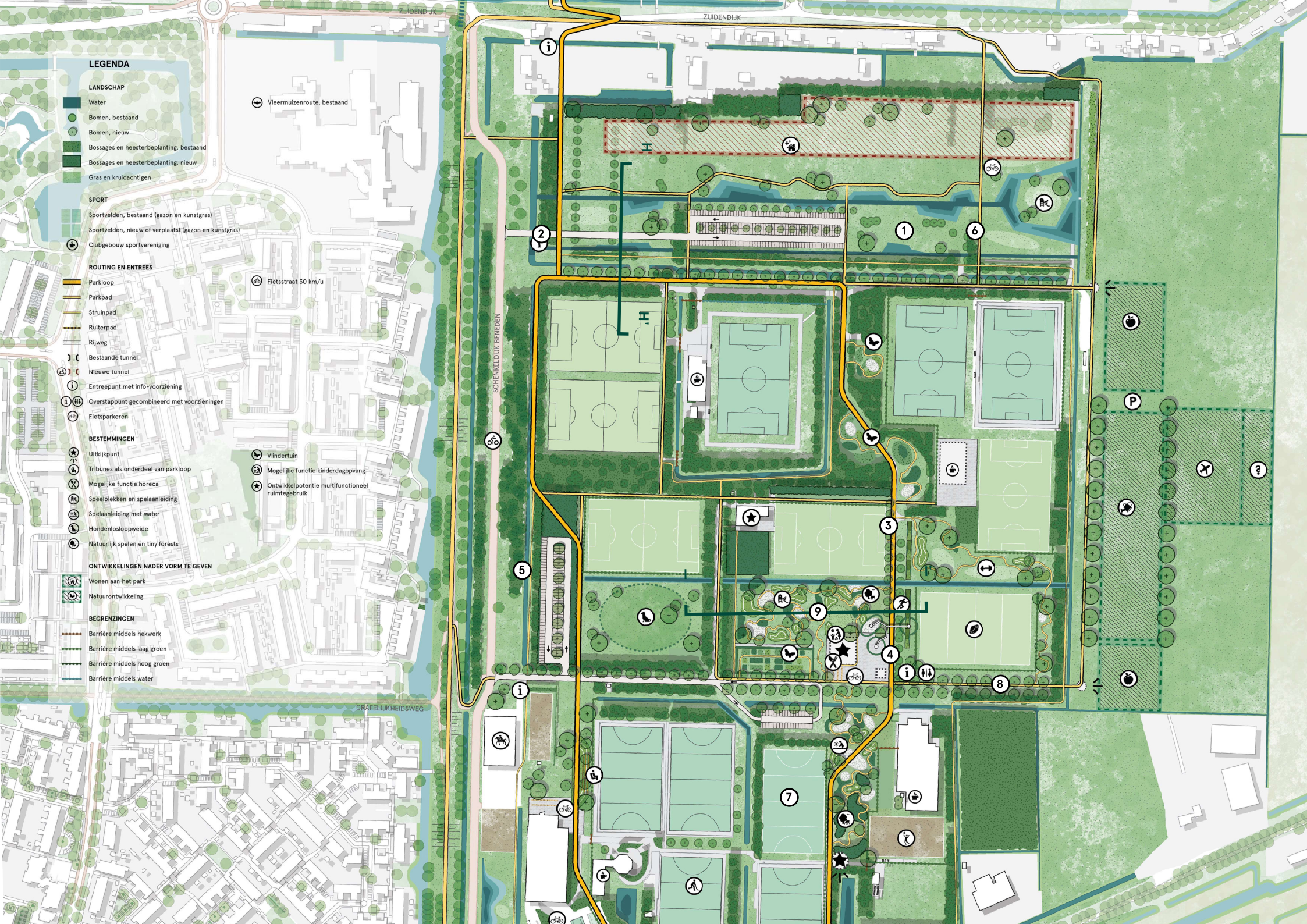
Vleermuizenroute, bestaand

Fietsstraat 30 km/u

SCHEMELIJK BENEDEN

ZUIDENDIJK

SRAFFELUKHEIDSWEG

92 huidige situatie

3.5 SCHENKELDIJK

Bijzondere punten:

1. Vijf voetbalvelden noordzijde omvormen tot groot polderpark aan de Zuidendijk, natuur en wonen aan/in park.
2. Parkloop ligt los van autowegen, kruist de Zuidendijk niet bij het drukke kruispunt.
3. Aanleg van speelnatuur, voedselbossen en een sprintbaan langs de midden-as van de Schenkeldijk.
4. Openbare voorziening (school, kinderdagverblijf) bij kruispunt laan en parkloop. Nieuw clubgebouw FC Dubbeldam aan parkloop.
5. Voorstel voor groot ruiterspad, los van andere routes, rondom Schenkeldijk.
6. Verbinding Stevensweg met fietspad Stad-landverbinding (realisatie in 2023?).
7. Van 14 voetbalvelden naar 8, waarvan 3 kunstgrasvelden. Reservering voor nieuw wedstrijd hockeyveld, inclusief tribune in parkloop verwerkt.
8. Twee lanen met zicht op het open polderlandschap versterken beleving orthogonale polderstructuur.
9. Het verkleinen van de ruimte door de aanleg van taluds en groepen (fruit)bomen maakt het park aantrekkelijker en vergroot de spelaanleidingen.

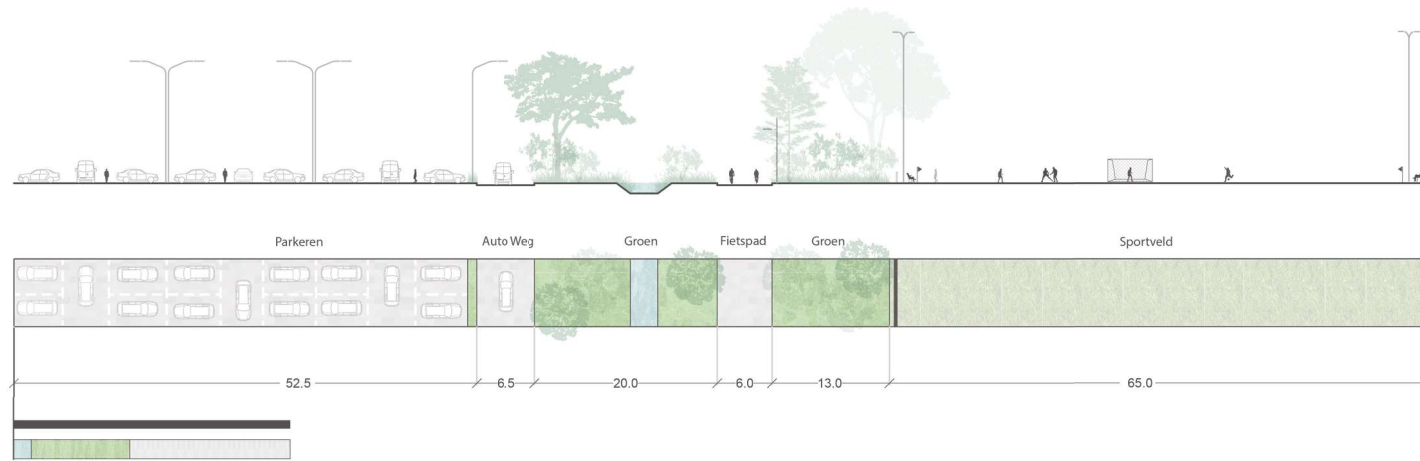
— **aantal parkeerplaatsen totaal:**
 voorstel: 378 pp
 huidig: 682 pp, verschil: -304 pp

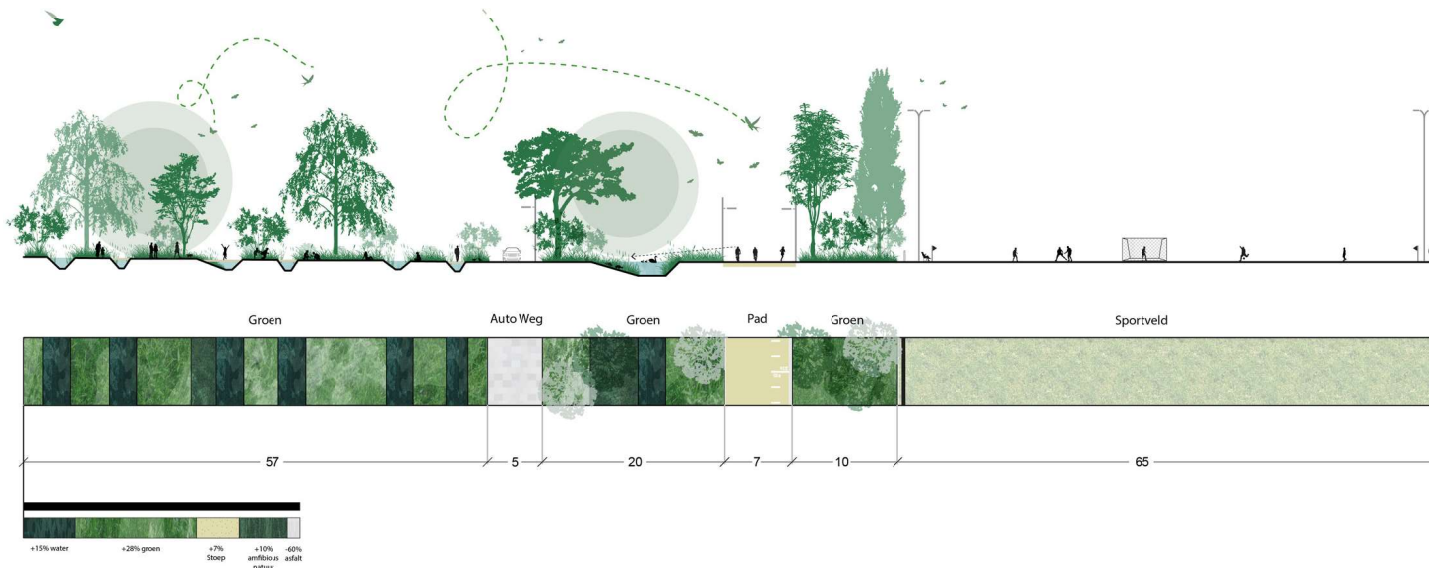
Legenda

- ★ openbare functie (KDV, school, BSO, etc)
- ii informatiepunt Stadspark XXL (inc. toilet)
- i entrepunt Stadspark XXL
- tribune verwerkt in parkloop
- fietsparkeren
- zoeklocatie stedelijke verdichting / woningbouw
- horeca / kantine
- vliedertuin
- spelaanleiding in park
- speeltoestel
- voedselbos / tinyforest / rustig gedeelte
- buiten sportoestellen
- skatepark
- pumptrack
- openbare functies in plint FC Dordrecht
- bushalte (locatie indicatief)

93 huidige situatie

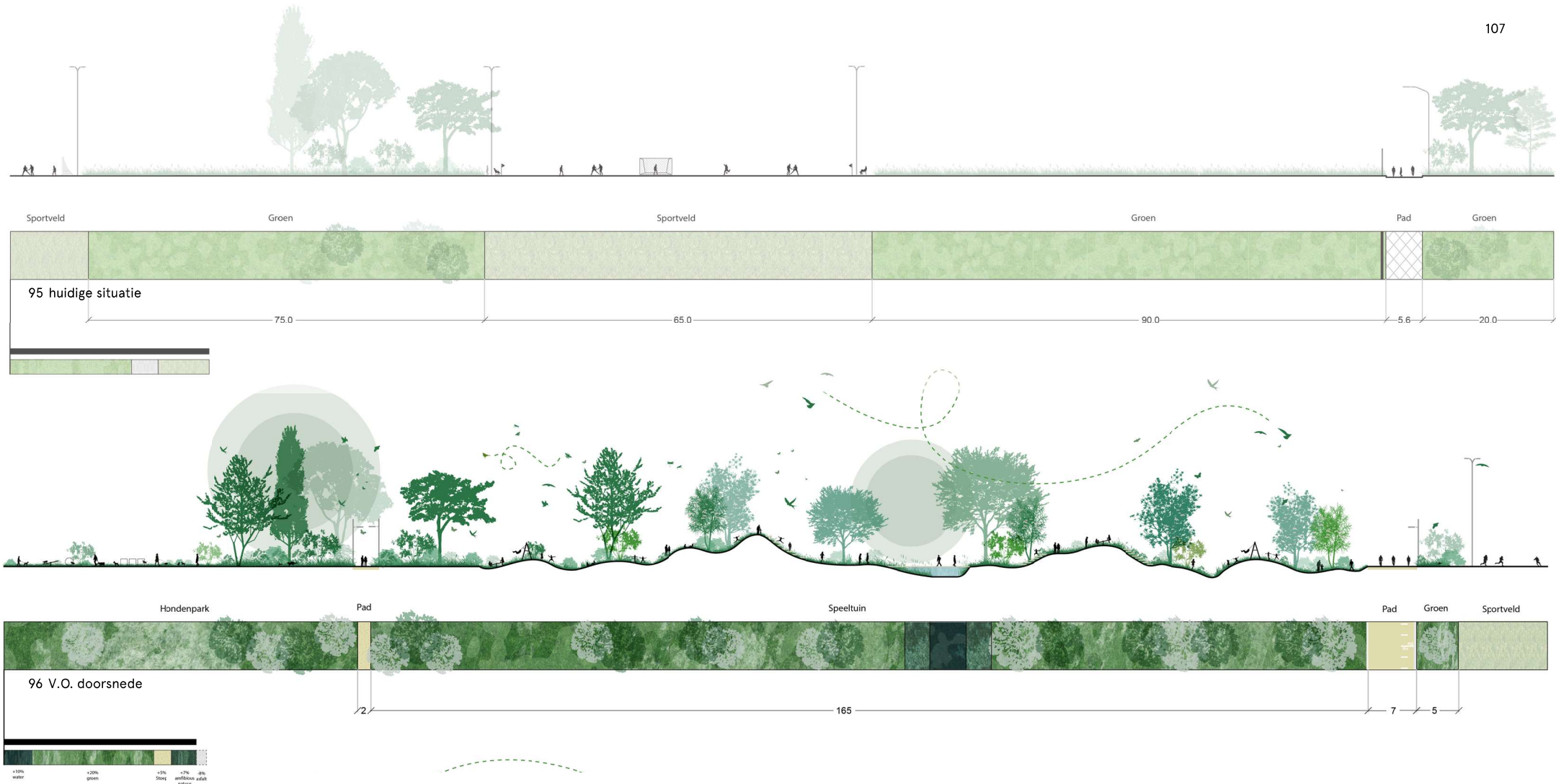
94 V.O. doorsnede

H-H' POLDERPARK

De noordzijde van het sportcomplex Schenkeldijk verandert van voetbalveld tot een polderpark. De parkloop wordt gescheiden van het autoverkeer.

- aanleg of versterken van amfibische natuur
- verdichten groen
- parkloop, parkpad of struipad
- sportveld

I-I' KLEINSCHALIG PARKLANDSCHAP MET SPEELNATUUR EN VOEDSELBOS

Het centrum van de Schenkeldijk is nu erg ruim van opzet en voelt unheimisch. Het voetbalveld maakt hier plaats voor meer natuur en park. Het verkleinen van de ruimte door de aanleg van taluds en groepen (fruit)bomen maakt het park aantrekkelijker en vergroot de speelaanleidingen. Het graven van natuurvriendelijke oevers en het vergoten van de water-partijen in het Stadpark leveren grond op om deze heuvels te realiseren.

- aanleg of versterken van amfibische natuur
- verdichten groen
- parkloop, parkpad of struipad
- sportveld

4. AANBEVELINGEN

4.1 AANBEVELINGEN EN VERVOLGSTAPPEN STADSPARK

Op basis van de ruimtelijke visie kunnen er een aantal aanbevelingen en vervolgstappen worden geduid voor het stadspark:

1. FASERINGSSTRATEGIE

Het stadspark zal niet in een keer kunnen worden gerealiseerd, maar in verschillende stappen. Deze stappen zijn telkens deelgebieden met hun eigen opgave, stakeholders en een eigen snelheid. Het is van belang op de samenhang voor het stadspark als geheel goed te borgen door de toepassing van de verschillende ontwerpprincipes uit de visie, zodat er geen losse delen ontstaan. Daarnaast is het van belang om de prioritering in de realisatie van het stadspark goed te bepalen. Zo kunnen bijvoorbeeld de ingrepen met relatief weinig kosten maar met veel effect, zoals een aantal missing links in het routesysteem, als eerste worden gedaan.

2. ONTWERPUITWERKING VAN DE PARKLOOP

De parkloop bindt het gehele stadspark aan elkaar, zowel in gebruik als in uitstraling. In de visie wordt de uitstraling van de parkloop geduid, maar het betreft geen technische uitwerking. Een zorgvuldige en verdere ontwerputwerking van de parkloop is van groot belang voor het vervolg. Dit betekent een uitwerking van materialen (band, pad, prints), maatvoering, oversteken en aansluitingen. Hiermee wordt het ontwerp van de parkloop kwalitatief uitgewerkt, maar ook in kosten, beheer en uitvoerbaarheid. De uitwerking zal in samenwerking met de verschillende afdelingen binnen de gemeente moeten worden gedaan, zoals beheer, verkeer en groen.

3. FAMILIE VAN OBJECTEN

Wat voor de parkloop geldt, geldt ook voor de objecten in het park. In de visie wordt de uitstraling en identiteit van de objecten geduid en als een familie neergezet. Deze familie van objecten zorgt voor eenheid, herkenbaarheid en een goede leesbaarheid van het park voor verschillende gebruikers. Hieronder vallen banken, entrees, informatiezuilen en kleine bebouwde elementen. In een verdere uitwerking zullen hier ook fietsnietjes, verlichtingsarmaturen, waterpunten en

afvalbakken bij kunnen worden opgenomen en kan er een strategie worden opgesteld voor alle gebouwde objecten in het park als kantines, kleedruimtes of paviljoens.

4. UITWERKING PARKPROGRAMMA

In het ontwerp voor het stadspark zijn een aantal plekken opgenomen met een concentratie van programma (reuring) afgewisseld met zones voor een rustiger gebruik (rust). De plekken voor reuring hebben een hoge dynamiek en kenmerken zich door een combinatie van functies, zowel gebouwd als onbebouwd. De uitwerking van deze plekken in programma, routing, parkeren en bebouwingsvolumes is een belangrijke vervolgstap. Ook de uitwerking van een dubbelgebruik zoals scholen/sport/gezondheid/evenementen en een strategie voor het spreiden van activiteiten gedurende de dag en het jaar is hiervan onderdeel. Het ontwerp van het gebied rondom FC Dordrecht in samenwerking met verschillende stakeholders en het centrale sportplein mogelijk icm onderwijs in het deelgebied Schenkeldijk behoren tot mogelijke uitwerkingsgebieden.

5. ECOLOGISCHE STRATEGIE

Door middel van een ecologische strategie voor het stadspark op basis van condities als bodem en watersysteem, kan worden bepaald wat welke flora en fauna hier het beste op aansluit. Door naar het ecologische systeem te kijken wordt de samenhang geborgd en worden de juiste beplantingsplannen gemaakt voor allerlei zones in het park. Hierdoor ontstaat één strategie voor ecologie die in gehele park kan worden ingezet, in plaats van goedbedoelde maar losse interventies die uiteindelijk te weinig effect hebben. In overleg met een ecooloog kunnen doelsoorten voor flora en fauna worden vastgesteld en kunnen wellicht ook partijen als Staatsbosbeheer of Natuurmonumenten worden betrokken voor een samenwerking in de aanleg en beheer van de natuur in het stadspark.

6. PARKRANDEN GROEIEN MEE MET HET PARK

De ontwikkelde visie laat een ontwerp zien voor het gehele stadspark met bijbehorende ontwerpprincipes. Op basis hiervan kunnen de stedelijke ontwikkelingen in de randen van het park beter ruimtelijk uit worden gewerkt. Er liggen hier kansen om stad en park beter te laten versmelten, goede voorkanten te maken aan het park en ook ruimte te geven aan binnenstedelijke groei voor Dordrecht. Op deze manier wordt het stadspark een project waarin de stedelijke ontwikkeling mee groeit met de vergroening van Dordrecht. Een uitwerking in stedenbouwkundige principes, telmodellen en een goede zonering voor de randen van het park is een goede vervolgstap.

7. COMMUNICATIE EN NAAM STADSPARK

Voor het gebied en het park zijn er in de loop van de tijd verschillende namen ontstaan, wat verwarrend kan werken. In dit document wordt de naam Stadspark gebruikt, aansluitend op de eerdere studies. Het is essentieel om de identiteit van het park stevig neer te zetten richting inwoners van Dordrecht, hierbij hoort een goede naam en een com-municatiestrategie inclusief huisstijl, website en een goede naam.

8. PARKFONDS

Om de ambities in de visie mogelijk te maken kan er een parkfonds worden opgericht. Alle ontwikkelingen rondom het park dragen de komende decennia bij aan het stadspark via dit fonds. Ze worden hiermee sterker verbonden met het park en krijgen hier een enorme landschappelijke kwaliteit voor terug. In het parkfonds wordt een prioritering gemaakt voor de realisatie. Hiermee is het mogelijk om op schaal van het gehele park keuzes te maken, zoals de aanleg van de parkloop, in plaats van allerlei losse kleine projecten. Het parkfonds kan worden georganiseerd door een systeem waarin alle ontwikkelingen een bepaald percentage bijdragen aan ontwerp, aanleg en beheer van het stadspark.

Balat, P., Jancovicova, Z., 2022. Voorbij het sportveld, de tuinen van Dordwijk. Een zoektocht naar het rechtvaardige stadspark.

Felixx, 2021. Dijkenrijk. Het historisch landschap van de toekomst dat we kunnen willen.

Gemeente Dordrecht, 2008. KOR Ontwerphandboek.

Gemeente Dordrecht, 2021. Groenblauw Programma.

Gemeente Dordrecht, 2022. Voorlopig Ontwerp Park Reeland.

Gemeente Dordrecht, 2022. Programma Sportparken 2022-2030.

Gemeente Dordrecht, 2020. Stadsatlas Dordrecht. Bijlage met bronkaarten.

Gemeente Dordrecht, 2013. Dordt fietst verder! Fietsvisie Dordrecht: Een nieuwe impuls voor de fiets.

Klimaat-effectatlas. Waterdiepte bij kortdurende hevige-neerslag. <https://www.klimaat-effectatlas.nl/nl/waterdiepte-bij-kortdurende-hevige-neerslag>

Mecanoo, 2021. Stadspark XXL. Ontwikkelperspectief Dordwijkzone.

RAAP, 2009. Inpoldering en buitenplaatsen. Het Eiland van Dordrecht.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2019. Dordrecht Stadspark XL. Transformatie van de Dordwijkzone tot een aantrekkelijk, goed toegankelijk en klimaatbestendig stadspark.

Stowa, 2009. Handreiking Natuurvriendelijke Oevers. Een hulpmiddel bij het proces van ontwerp tot aanleg van een natuurvriendelijke oever.

Track Landscapes, 2021. Kansen voor BUITENSPORT in DORDT.

Wageningen University, 2011. Advies ontsnippering Merwedezone voor bever en otter.

Flux Landscape Architecture

Gerwin de Vries

Bram Willemse

Tom van Heeswijk

Kiana Nikoosiar Jahromi

Bob Nouwens

Opdrachtgever Gemeente Dordrecht

Karin van den Berg

Edwin van Son

Met dank aan, onder andere:

Karin van den Berg

Edwin van Son

Astrid Engelhard

Sjoerd-Dirk Fiaschi-Van der Est

Jelger de Haas

Jochem van Maurik

Sjors Koole

Derek de Jong

Ellen Kelder

Gertjan van Oost

Annemarie Bettinger

Patrick van der Zouwen

Maartje Vissers

Petra de Deugd

Sonja de Keizer

